

Julyan Lidstone

Mordan Vazgeçmek

GDK

Mordan Vazgeçmek

[Julyan Lidstone](#)

Telif Hakkı/Copyright Julyan Lidstone, 2020

E-Kitap [Hristiyan Kitaplar](#) tarafından yapıldı. Daha fazla ücretsiz kitap indirmek için [sitemize ziyaret edin.](#)
[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)

İçindekiler

Önsöz

1. Önderlik Sorunları

Şeref-Güdümlü Kültürlerde Önderlik

İlk Yüzyıldaki Önderlik

Mordan Vazgeçmek!

2. Hami* / Gözeten Önderlik

Kiliseler Niçin Başarısız Olurlar?

Gözeten Önderler

Sağlıklı Himaye

3. Pavlus Korint'te14

Pavlus ve Korintliler

Pavlus Sosyal Değerlere Karşı Durur

4. Pavlus Filipi'de

Pavlus'un Çarmıh Anlayışı

Pavlus ve Silas'ın Filipi'ye gelişi

Mesih'in Alçaltılması ve Yüceltilmesi

Pavlus'un *Cursus Honorum*'u

5. İsa ve Himaye

Tanrı, En Mükemmel Gözeten

İsa, Dönemindeki Bir Gözeten

Siyasi Onur

Dini Onur

Sonuna Kadar Dalaşmak

6. İsa ve Öğrencileri

En Derin Varsayımlarını Değiştirme

Değiştiren Öğrenme

Akıl Hocalığı

Çarmıha Gerilme

7. Tanrı ve Yetki

Eski İsrail'de Tanrı'nın Yetkisi

Mutlak Monoteizm

Üçlü Birlik Monoteizmi

Üçlü Birlik ve Yetki

Tanrısayar Önderlik

8. Kurtarılan Önderlik

Önderlik Dersleri

Tanrısayar Önderlerin Tutumları

Yetki ve Saygı
Kilise Kurma Hareketleri
Batılılar ve Teslimiyet
Acı Çekme ve Düşmanlar

9. Sonsöz

Sıkıntı Şelalesi
Engizisyon Mahkemesi Başkanı

Türkiye 'de Kutsal Kitap'a uygun bir önderlik nasıl gerçekleştirilebilir? İçinde yaşadığımız otoriter ve ataerkil toplum hayatı İsa'yı izleyenleri de doğal olarak etkilemektedir. Doğal olanın ötesinde doğaüstü bir sevgi ve yönlendirişle bulunduğumuz topluluklarda hizmet etmenin yolları var mıdır? Julyan Lidstone hem Türkiye hem başka ülkelerdeki deneyimleriyle önderlik ve hizmet konusundaki düşüncelerimizi yenilemek ve geliştirmek açısından yararlı olacak bir kaynağı bizlere sunuyor. Şu anda hizmet ettiğim topluluğun kurucu önderlerinden biri olan yazar hizmetiyle de birçokları tarafından sevgi ve şükranla hatırlanmaktadır.

İhsan Özbek, Türkiye Kurtuluş Kiliseleri önderi

Öncelikle bu çok önemli konuyu kaleme alarak bizleri, yerel kiliselerimizde önderliği düşünüp sorgulamaya yönlendirdiği için Julyan Lidstone'a büyük bir teşekkür borçluyuz. 19. yüzyıl İngiliz politikacı Lord Acton'un şu ünlü sözlerine ülkemizde de sıkça alıntı yapılır: "Güç yozlaştırır, mutlak güç mutlaka yozlaştırır." İşin acı tarafı bu aynı hastalık ".. ulusların önderleri sayılanlar, onlara egemen kesilir, ileri gelenleri de onlara ağırlıklarını hissettirirler. Sizin aranızda böyle olmayacak" (Markos 10:42) diyen İsa'nın kiliselerinde de mevcuttur. Bu evrensel hastalık, bizimki gibi 'utanç/onur' toplumlarında hem daha büyük, hem de karmaşık bir sorundur. Gücün mutlak olması kişinin üstün biri olmasından değil gücün sorgulanmaması veya sorgulanamamasından kaynaklanır. Bu durumun acı ve üzücü etkilerini ülkemiz

dahil birçok ülkenin kiliselerinde izleyip araştıran Julyan kardeşimiz bizleri bu elzem konuyu 'sorgulamaya, anlamaya, çözümler aramaya' çağırıyor. Bu kitabı çok ciddiye alarak, kendilerinin ve yerel kilisenin 'ışığını' yitirmemesi için her İsevi, özellikle de 'önderliğe soyunmuş' olanlar, mutlaka okumalıdır.

Zekai Tanyar, kilise önderi

Yazar Julyan Lidstone kilise önderliği hakkında geniş tecrübeye sahiptir. 1951'de Londra'da doğup eğitimini Manchester Üniversitesi'nde bitirdikten sonra Hindistan'a giderek 4 sene müjdecisi olarak hizmet etti. İskonya'ya döndüğünde Glasgow İncil Okulu'nda okurken eşi Lenna ile tanıştı. 1980'de genç çift Türkiye'ye taşındıktan sonra iki çocukları doğdu. Ankara, İzmir ve İstanbul'daki kiliselerde 15 yıl hizmete yardım etmiştir. Memleketine döndüğünde Julyan 4 sene bir Baptist kilisesinde pastör olarak görev yaptı ve bir İranlı topluluğunun başlatılmasında önemli rol üstlendi. Bu arada Aberdeen Üniversitesi'nde Kutsal Kitap Yorumu üzerine bir Üst Lisans yaptı.

Önsöz

Sağlıklı, yaşam veren önderlik, herhangi bir organizasyon veya hareket için en önemli tek unsurdur. Programlar başarısızlıkla sonuçlanınca önderler sık sık kendilerini izleyenleri suçlarlar. İstenen sonuçlar alınmayınca patronlar, kendilerinin tutarlı bir strateji ve teşvik edici bir ortam sağlamakta başarısız olduklarını fark etmeden, çalışanlarını suçlarlar. Pastörler kilise üyelerinin ilgisizliğinden, tembelliğinden veya yeterince dua etmemelerinden şikayet ederler ama topluluklarının tam yürekle katılımlarını sağlayacak olan netliği ve eğitimi verme sorumluluğunun kendilerine ait olduğunu görmezler. Uzun süredir kötü önderliğin, dünyada müjdeyi en az işitmiş olanlar arasında müjdenin yayılmasına engel oluşturduğundan derin endişe duymaktayım. Otoriter, kontrolcü önderler – sorgulandıklarında gücenen ve yetkilerini paylaşmayı reddeden – bölünme, hayal kırıklığı, ayrılma ve kendini tüketmeye sebep olurlar. Davranışları kilisenin kendilerine ait olduğu şeklindeki temel yanlış anlayışı gösterir ve kiliseyi kendilerine onur ve konum kazanma aracı olarak kullanırlar. Bu önderlik anlayışı Kutsal Kitap'ın öğretiş ve örneklerinden değil, kendi kültürlerinden gelmektedir. Kutsal Yazılar'daki değerler ve prensipler üzerine kurulmayan önderlik rakam açısından başarıya ulaştırabilir ama yaşamların ve toplumların değişimini gören ruhsal yaşama ortam sağlayamaz.

Oysa Yeni Antlaşma bize farklı bir yol gösterir. Pavlus ve Silas Filipi'ye vardıklarında, aslen Tiyatralı veya modern Türkiye'deki Akhisarlı olan Lidya adlı bir hanım tarafından konuk edildiler (Elç.İşleri 16:14). O günlerde bir lüks olarak görülen mor renkli kumaş ticareti yapıyordu. Mor renkli boya denizde bulunan binlerce küçük kabuklu deniz hayvanından elde edildiği için çok pahalıydı ve mor renkli kumaş zengin ve güçlü

insanlar tarafından giyiliyordu. Mor renkli toğanın sadece Romalı aristokratlar tarafından, konum ve statülerini göstermek üzere kullanılmasına izin verilirdi. Beyefendiler kendilerine bunu giyme onurunu verecek olan konumlara getirilmek için aralarında yarıştılar. Pavlus bundan tamamen farklıydı; tutuklandığı zaman bir Roma vatandaşı olarak korunma istemek yerine, bu ayrıcalıktan gönüllü olarak vazgeçti ve herkesin gözü önünde soyulup dövülme utancına katlandı (Elç. İşleri 16:22). Rabbi'nin verdiği örneği izledi: "Mesih, Tanrı özüne sahip olduğu halde, Tanrı'ya eşitliği sınımsız sarılacak bir hak saymadı. Ama kul özünü alıp insan benzeyişinde doğarak ululuğunu bir yana bıraktı. İnsan biçimine bürünmüş olarak ölüme, çarmıh üzerinde ölüme bile boyun eğip kendini alçalttı" (Filipililer 2:6-8).

İlk kilisenin önderlerinden beklentisi, morun gücünü, şaşasını ve prestijini giyme yarışına girmemeleriydi. Onun yerine mordan vazgeçmeli, köleler için alçaltılmanın en düşük seviyesi olan çarmıha gerilmek üzere yüceliğini kendi isteğiyle ve iradesiyle bir kenara bırakan İsa'nın örneğini izlemeliydiler. İsa'nın çarmıh üzerinde alçaltılması insanlığa kurtuluş getirdi, Pavlus'u küçük düşüren dayak, Filipi'deki kilise için temel niteliğindedir; bugün de Hristiyan önderler kendilerini alçalttıkları zaman sonuç kilise için yaşam olacaktır.

Hizmetkâr önderliğin Kutsal Kitap'taki temelini, bu mesajı evrensel olarak uygulanabilir hale soktuğuna inanıyorum. Eşim Lena ve ben 40 yıl boyunca Orta Doğu'daki halklar arasında hizmet etmenin getirdiği zenginlikten büyük zevk aldık ve değerli kutsallarla kurduğumuz dostluklardan bereket aldığımız kadar, kendilerine teslim edilen yetkiyi yanlış anlayan ve suiistimal eden, kabiliyetli ve gayretli kilise önderlerinin neden olduğu acı ve sıkıntılar yüzünden de üzüldük. Asya, Afrika ve Latin Amerika'da yaşayan arkadaşlarımız, potansiyel içeren birçok yeni girişimin baskıcı önderler tarafından durdurulduğunu veya

tamamen yok edildiğini bile teyit etmişlerdir. Batı'daki kiliseler, pastörler kurumsal modellerden etkilendiği, kendi vizyonlarında direttikleri ve kişisel zayıflıklar ve toplumsal yaşam pahasına, muazzam sonuçlar elde ettikleri zaman acı çekerler. Bu Kutsal Kitap ilkeleri ticaret ve eğitim dünyalarına bile uygulanabilir.

Arkadaşlarım bana, başarılı personelin başka bir iş aramasının en yaygın nedeninin, patronlarından kaynaklanan hayal kırıklığı ve tatminsizlik olduğunu söyler.

İşlevsiz, zehirli önderlik her yerde bir problemdir ve İsa ve Pavlus'un Yeni Antlaşma'daki örnekleri, her kültüre uyarlanabilen bir çözüm sağlar. Bunlar, Tanrı'nın Egemenliği'ni bu dünyada örnekleyen toplumlar yaratacak, kültürleri değiştiren töre-karşıtı önderliğe giden yolu gösterirler.

1. Önderlik Sorunları

Şeref-Güdümlü Kültürlerde Önderlik

Ali¹ her zaman bir önder olmuştu. Orta Doğu'daki bir kentte dünyaya gelmiş ve en büyük oğul olduğu için gördüğü özel ilgiyle, sık sık kendisinden küçük olan erkek kardeşlerinden ve özellikle de kız kardeşlerinden üstün tutulduğundan, ailesinin gurur ve sevinç kaynağı olarak büyümüşü. Daha çocukken mahalledeki diğer çocuklar ondan futbol maçlarını organize etmesini beklerler ve okulda öğretmenleri onu sınıf başkanı yaparak onurlandırıyorlardı. Zeki bir öğrenciydi ve mühendislik fakültesinde eğitimini başarıyla sürdürüyordu.

Ali'nin önünde parlak bir gelecek vardı ama doğuştan sahip olduğu adalet duygusu, hükümetin acımasızlığı karşısında alevlenince radikal siyasete karışıp siyasal bir partiye üye oldu. Yine, doğal olarak sahip olduğu önderlik özellikleri – zekası, çekici kişiliği ve inisiyatif kullanma becerisi – parti önderlerinin ilgisini çekince kendisinden, yerel yetkililerin bariz yolsuzluklarına karşı bir protesto mitingi organize etmesi istendi.

Birkaç gün sonra gecenin geç bir saatinde kapısı çalındı; sivil giysili polisler ellerini kelepçeleyip başına bir torba geçirdiler ve hoyrat bir şekilde araçlarının arka koltuğuna alıp Ali'yi emniyet müdürlüğüne götürdüler. Tek başına kapatıldığı hücrede, uyumaması için gece gündüz çalınan yüksek sesli müziğe maruz bırakıldı. Her gün gözleri bağlı şekilde saatler boyunca sorguya çekildi. Polis yandaş eylemcilerin isimlerini vermesini istiyordu ve Ali bu isteklerini reddedince onu dövüyorlardı. Ali güçlü ve kararlıydı; sonunda polis onu serbest bıraktı. Fakat bütün bunlar sıkıntılarının sadece başlangıcıydı; çünkü üniversiteden atılmış ve arkadaşları

artık onunla görölmek istemez olmuşlardı. Geceleri gördüğü kabuslar ve yaşadıklarının bıraktığı acı hatıralar uykusuz kalmasına neden oluyor ve gündüzleri gitgide derinleşen bir depresyona giriyordu.

Ali dindar biri olmamasına rağmen dua etmeye, aklına esenlik vermesi ve sorunlarına bir çözüm sağlaması için Tanrı'ya yalvarmaya başladı. Bir gece tamamen gerçekmiş gibi görünen bir rüya gördü: bembeyaz giysileri ışıltılı parlayan bir varlık, komşusu Hüseyin'in kendisine Tanrı'dan bir mesajı olduğunu söyledi. Ali büyük bir heyecanla uyandığında daha önce hiç hissetmediği türden harika bir sevinç içindeydi. Hala sabahın erken saatleri olmasına rağmen, çok geçmeden Hüseyin'in kapısına dayandı. Ali uyku mahmurluğuyla kapıyı açan Hüseyin'e rüyasında gördüklerini bir bir anlattı. Komşusuna "Beyazlar içindeki o adam kimdi acaba?" diye sordu. Hüseyin rafta duran bir kitaba uzanarak bunun İncil veya Yeni Antlaşma olduğunu söylediğinde Ali şaşkınlığa uğradı. Ali Hristiyanlar tarafından İncil'in değiştirildiğine inandığı için bu kitabın doğru olamayacağını düşünüyordu ama Hüseyin kendisine İsa'nın görünümünün değiştiği dağdayken, giysilerinin nasıl ışık gibi bembeyaz olduğunu anlatan bölümü gösterdiğinde, rüyasında gördüğü kişinin o olduğunu biliyordu. Şaşkınlık içinde kitabı aldı. Okumaya başlayınca bir türlü elinden bırakamadı.

Ali'nin İncil'i okuması sadece birkaç gününü aldı. Bitirdikten sonra İncil'i baştan sona tekrar okumaya başladı ve İsa'nın görünümünün değiştiği bölüme geldiğinde Tanrı'nın üç öğrenciye göklerden söylediği sözler Ali üzerinde bir şimşek etkisi yarattı: "Sevgili Oğlum budur, O'ndan hoşnudum. O'nu dinleyin!" (Matta 17:5). O andan itibaren Ali yaşam amacının İsa'nın öğrencisi olmak, O'nun gerçeğine kulak vermek ve itaat etmek ve bunu başkalarıyla paylaşmak olduğunu biliyordu. Tam bir teslimiyetle yere kapandığında Tanrı'nın sevgisi üzerine akarak tüm utanç ve yitikliğin yükünü silip süpürdü ve içini muhteşem bir

hafiflik doldurdu. Karşılaştığı bu yepyeni durumu tarif eden tek ifade, kendisini yeniden doğmuş gibi hissetmesiydi.

Ali başına gelenleri anlatmak için koşarak hemen Hüseyin'e gittiğinde, Hüseyin olanları sevinç gözyaşları ve kahkaha dolu haykırışlarla dinledi. Bu iyi haberi mümkün olabilecek birçok insanla paylaşma arzusu yüreklerinde alev aldı. Birlikte dua edip Kutsal Kitap'ı okumaya başladılar ve aradan çok zaman geçmeden bazı yakın arkadaşları da onlara katıldılar. Tabii ki bazılarıysa hakaretler yağdırarak onları para kazanmak uğruna dinlerini değiştirmekle suçladılar ve "dinlerini sattıkları" için onlara lanet okudular.

Ali büyük bir coşkuyla babasına yeni inancı hakkında konuştu. Fakat en büyük oğlunun dinden dönmesinden utanan babası, onu ailenin namını lekeleyerek utanç getirmekle suçladı ve evlatlıktan reddetmekle tehdit etti. Ali kararlılıkla fikrini değiştirmeyince, babası kendi dinlerinin Batı'ya ait değiştirilmiş Hristiyanlıktan çok daha iyi olduğunu kanıtlaması için mahallenin dini önderini evlerine davet etti. Ali dini önderin öne sürdüğü argümanları çürütmekte pek zorlanmadı ve hatta bu yeni inancında kendini daha da emin kıldı. En sonunda Ali'nin amcaları ailenin namına yönelik bu tehdidin böyle devam etmemesi gerektiğini söylediklerinde, babası aile meclisini topladı. Hep birlikte Ali'nin artık ailelerinin bir ferdi olmadığını ilan ettiler ve herhangi bir aile ferдинin onunla konuşmasını veya temasa geçmesini yasakladılar. Bütün bu olanlar Ali'nin İsa'yı sadakatle izleme kararlılığını arttırmaktan başka bir işe yaramadı.

Küçük olan Hristiyan topluluğu büyümeye başladı. Bu topluluk hakkında işiten başkentteki bazı Hristiyanlar aracılığıyla, Ali Kutsal Kitap'ta köklendi ve hizmet eğitimi aldı. Topluluktaki diğer imanlılar Ali'nin armağanlarını fark edip gelişimine saygı gösterdikçe, doğal olarak onu önderleri olarak görmeye başladılar. O bölgede Hristiyanlığa merak gösteren yeni kişiler, diğer

Hristiyanların yanı sıra, Hristiyan web-siteleri ve uydu kanalları aracılığıyla da Ali'nin topluluğuna yönlendirildi. Başkentten gelen bir kilise pastörü Ali'nin üzerine ellerini koyarak onun önderliğini onayladığında, Ali'nin ruhsal yetkisinde artış oldu. Tanrı Ali'nin hizmet etme gayretini, tükenmek bilmeyen çalışkanlığını ve müjdeye yönelik tutkusunu kutsadıkça, topluluktaki imanlıların sayısı arttı.

Fakat imanlıların sayısı arttıkça, görünüşte önemsiz olan küçük sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Ali Kutsal Kitap gerçeklerini aydınlatıcı ve eğlendirici bir tarzda açıklama becerisine sahip olduğunu fark etti ve kardeşlerin kendisini pür dikkat dinlemesinden ve ardından gelip kendisine iltifat etmelerinden zevk almaya başladı. Topluluktakiler onu ruhsal önderleri olarak övünce, Ali kendisine yeni bir onur ve saygı sunulduğunu anladı. Saygıdeğer bir öğretmen olarak büyüdükçe Ali'nin vaazları da, kültürünün büyük öğretmenlerden beklediği uzun konuşmalar yapma beklentisi doğrultusunda gitgide uzamaya başladı. Birisi kendisinin söylediği bir şeyi sorguladığında, bunu şerefine bir hakaret olarak gördüğü için o kişiye güzel bir ders vermek amacıyla onu birkaç hafta görmezlikten geldi.

Bir süre sonra başkentteki Hristiyanlar yeni kilisenin büyüdüğünü işittiler ve onlara uygun bir toplantı salonu kiralamaları ve Ali'nin civardaki köylere seyahat edip müjdeyi paylaşabilmesine imkan sağlamak üzere araba satın alması için maddi destek verdiler. Bu maddi destek sayesinde Ali yeni imanlılara maddi sıkıntılar konusunda yardım edebiliyordu. Bu kişiler daha sonra Ali'nin önderliğine sadık kalarak ve hazırladığı projelerde ona yardım ederek minnettarlıklarını ifade ettiler. Bu kişiler kilisenin çekirdeği halini aldılar.

Kısa bir süre sonra Abdullah adlı bir imanlının etrafında çirkin bir olay gerçekleşti. Bu genç adamın, annesinin sağlık sorunları nedeniyle aniden paraya ihtiyacı oldu ve Ali kilise adı altından ona yardım etti.

Fakat Abdullah herkesin önünde Ali'nin seçtiği tapınma önderini sorguladığında, Ali'nin onuruna yapılan bu “nankörlük” ve meydan okuma, genç adamın “isyankâr ruhu” nedeniyle gruptan uzaklaştırmasıyla sonuçlandı.

Ali'nin tapınma önderi olarak göreve atadığı Mehmet, imanlılar arasında övgü ruhunu harekete geçirme becerisine sahip olan kabiliyetli bir müzisyendi. Kardeşler duydukları memnuniyeti dile getirdikçe itibarı artıyordu. Mehmet Ali'nin kendi görüşlerini dinlemesi gerektiğini düşünmeye başlamıştı ama Ali kendisini yetişmekte olan bu önder tarafından tehdit altında hissediyordu. Bir gün bu ikisi arasındaki gerginlik, bağrışmalarla son bulan büyük bir tartışma halini aldı. Kendisinin küçük düşürüldüğünü düşünen ve utanan Mehmet yanındaki bir grup arkadaşıyla kiliseden ayrıldı. Artık aynı kasabada iki kilise vardı ve her ikisi de büyümeye devam etmesine rağmen, önderler birbirleriyle konuşmadıkları için, iki grup arasında güvensizlik ve rekabet söz konusuydu.

O andan itibaren her şey daha ters gitmeye başladı. Yurt dışından gelen maddi destek devam ediyordu ve bunun yanı sıra Ali Amerika'daki konferanslara konuşmacı olarak davet edildikçe, kilisenin aldığı maddi destek daha da arttı. Daha çok şey yapabiliyor ve kasabasındaki daha çok kişiye yardım edebiliyordu ancak bunun sonucu olarak uzun yıllardır imanlı olanlar arasında kıskançlık görülmeye başladı. Ali'yle birlikte kilisenin kurucusu olan Hüseyin, neden sadece Ali'nin prestij ve ayrıcalıkları aldığını, kendisine neden itibar edilmediğini sorguladı. Kıskançlıkla yanıp tutuşan Hüseyin Ali'nin tüm bu desteği, dış bir güce hizmet ettiği için aldığı spekülasyonunu yapmaya başladı. Bunun hiçbir kanıtı olmadığını bilmesine rağmen, bu fikri kendilerini dışlanmış hissedenlerin kulaklarına fısıldadı. Çok geçmeden bir dedikodu fırtınası patladı. Öfkeden gözü dönen Ali'nin, eski dostunu topluluktan uzaklaştırdığını gören bazı kilise üyeleri ve olanları uzaktan izleyenler bu duruma çok üzüldüler. Artık

bazıları Ali'nin yaptığı önderliğin, artık İncil'e uygun olmadığını düşünüyordu. İsa'nın lütfuna hayran kaldıkları için kiliseye gelmişlerdi ve kilisenin de aynı lütuf üzerinde kurulduğunu düşünmüşlerdi. Hayal kırıklıkları büyüdükçe, imanları zayıfladı ve kiliseden uzaklaştılar. Hala İsa'ya inanıyorlardı ama kiliseye asla geri dönmeyeceklerdi.

Ali büyük bir baskı altındaydı. Kiliseyi bir arada tutmak ve üzerine yüklenen beklentileri yerine getirmek için daha çok çalışması gerekiyordu. Yüreği girdiği çatışmalardan ve eski dostlarını kaybetmekten dolayı yara almıştı, şimdiyse, kendisine karşı dürüst olacak ve sıkıntılarını paylaşabilecek hiç kimsesi yoktu. Bulunduğu konumun getirdiği itibar sanki her şey yolundaymış gibi davranmasını gerektiriyordu. Oysa perde arkasındaki duygusal sıkıntılar gitgide kötüleşiyordu. Sonra bir iki kadeh şarabın kendisini az da olsa rahatlattığını keşfetti. Seyrek olarak kullandığı alkol kısa sürede kontrol edemediği bir alışkanlık haline aldı. Ne yazık ki, bu durum gitgide kötüleşerek bir skandala ve lütuftan uzaklaşmaya dönüştü. Ali yaşadığı kasabadan ayrılmak zorunda kaldı; çobansız kalan topluluk kısa sürede dağıldı. Parlak bir gelecek vaadiyle başlayan bu hikaye – Ali, kilise ve müjde adına - felaketle sonuçlandı.

İlk Yüzyıldaki Önderlik

Ali'nin başına gelenler çeşitli katmanları olan hayal ürünü bir hikaye olmasına rağmen, detaylar Orta Doğu'daki yeni kilise önderlerinin yaşamlarında gözlemlediğim gerçek olaylardan alınmıştır. Benim çağrım, Tanrı'nın Egemenliği'nin o bölgede yaşayan halklar arasında kurulduğunu görmektir ama kırk yıllık hizmet sürem boyunca, bu gibi trajik olayların tekrar tekrar yaşandığını gördüm: Kutsal Ruh muhteşem bir şekilde birisinin yaşamına girer ve Tanrı Sözü'nün gerçeği o kişiyi Rab İsa'yı izlemek ve O'na hizmet etmek üzere özgür kılar; samimi gayretleri, Mesih'e olan

derin adanmışlıkları ve Tanrı vergisi olan becerileri erken ürün vermelerini ve kilise önderleri olarak atanmalarını sağlar. Fakat o kültüre has olan hiyerarşik ve onur-güdümlü önderlik modelleri, bu kişileri baskıcı, hakimiyet kuran ve hatta baskıcı önderler haline sokar; Kutsal Ruh boğulduğu ve ateşi söndürüldüğünden, kilise imanlılar için ölü ve monoton olur ve önderler içinse bir zahmet halini alır. Önderlik herhangi bir grubun başarısı için en önemli yegane faktördür ve yukarıda sözü edilenlere benzer durumlar, müjdenin iyi başlangıçlarının altını kusurlu önderlikle tekrar tekrar kazarlar.

Yıllardır bu soruna çözüm bulmaya çalışıyorum. Bir batılı olarak, 1960'ların isyankâr ortamında öğrenci olduğum günlerde beslenip büyüyen, her türlü yetkili makama şüphesiz yaklaşıma meylinde olduğumun farkındayım. Kendi kültürel yapımı Asya veya Afrika'daki önderlere empoze etmeyi hiç istemedim ve kısa bir süre sonra da, onlardan demokratik Batılıların danışmanlık tarzıyla yetkilerini kullanmalarını beklemenin, onları başarısızlığa mahkum etmek olduğunu fark ettim.

Kendilerini izleyenlerin kafaları kararsız tavırlarıyla karışır ve onlara yönelik saygılarını kaybederler. Kutsal Yazılar'a çok itibar eder ve Kutsal Kitap'ın tüm uluslara evrensel olarak uygulanabilen Tanrı'nın gerçeği olduğuna inanırım. Bu nedenle arayışım, Doğu'da olduğu kadar Batı'da da bulunan zayıflıkları ve kör noktaları ele alarak, tüm kültürlerdeki yanlış önderlik anlayışlarını düzeltecek olan Kutsal Kitap anlayışı içindir.

Birkaç yıl önce, İsa ve Pavlus'un günümüz Orta Doğusuna çok benzeyen bir kültürde yaşadıklarını fark ettim. Birinci yüzyıldaki Grek-Roma toplumu aşırı derecede otoriterdi – Sezar sadece tam bir teslimiyet değil, kendisine tapınılmasını da istiyordu; babalar kendilerine itaat etmeyen oğullarını öldürme hakkına sahiptiler. Onur ve şeref kazanmak yaşama amaç veren

en üstün hedefti. Eski bir Grek ya da Roma kentinin kalıntılarını ziyaret eden herkes, belli kişileri onurlandırmak, onların başarılarını ve unvanlarını ilan etmek üzere bu detayların taşlar yok olana dek, sayısız taş levha veya sütun üzerine oyulduğunu görecektir. Elçilerin yaşadığı dönemde onların hizmetleri sonucunda iman eden kişilerin ve yeni kilise önderlerinin yetiştiği kültür böyleydi. Peki nasıl oldu da, “hizmetkâr önder” kavramının anlamsız bir çelişki olarak görüleceği bir ortamda, hizmetkâr önderler tarafından yönetilen Hristiyan topluluklar kurmayı başarabildiler?

Bu kitabın özü Yeni Antlaşma’da, öncelikle İsa’nın ve ardından elçilerin, dünyasal yetki ve onura sırtlarını dönebilen ve bunların yerine yaşamlarını “dünyayı altüst eden” (Elç. 17:6) alışılmışı aykırı, toplulukları beslemeye adanmış önderler yetiştirmek üzere baskıcı kültürel değerlerden uzaklaştıklarını gösterir. Çarmıhtaki utancı kucaklayan İsa, öğrencilerin dünyaya bakış açısını değiştiren bir örnek vererek, onları “dünyanın süprütüsü” (1Kor. 4:13) olarak anılma utancına katlanmaya hazırladı. Onların takdire şayan bu başarısı, zaman içinde Roma İmparatorluğunu tamamen değiştirecek olan bir hareketin başlangıcıydı.

Mordan Vazgeçmek!

27 Ekim 312’de başarılı bir Romalı general olan Konstantin, ordusunu Roma’nın kapılarına doğru ilerleyen Tiber Irmağı kıyılarına yönlendirdi. Ertesi gün kendisiyle İmparatorluğun Batı yarısının kontrolü arasında duran rakibi Maxentius’la savaşıyordu. Tanrılardan yardım için dua etmekte olan Konstantin gözlerini güneşe doğru kaldırdığında, göklerde şu sözlerin yazılı olduğu parıldayan bir çarmıh gördü: “Bu işaretle zafer kazanacaksın.” Aynı gece gördüğü görümde Mesih ona bu işaretin anlamını açıkladı ve çarmıhı düşmanlarına karşı bir sancak olarak kullanma talimatı verdi. Konstantin ertesi gün kendi ordusundan iki kat

büyük olan düşmanı karşısında müthiş bir zafer kazandı ve muzaffer fatih olarak Roma'ya girdi.²

Konstantin bir yıl içinde Hristiyanlara tapınma özgürlüğü veren bir ferman çıkarttı ve önceki birkaç yıl içinde Diocletianus yönetiminin korkunç baskı döneminde gasp edilen tüm kilise binalarının iade edilmesini buyurdu. Kendisi de Hristiyanlığı öğrenmeye karar verdi ve Piskopos Lactantius'u öğretmen olarak sarayına davet etti. Bir süre sonra Hristiyanlara yazdığı bir mektupta, başarısını sadece Yüce Hristiyan Tanrısı'na borçlu olduğunu dile getirdi; ardından düzenli olarak Hristiyan değerlerinden etkilenen çeşitli yasalar çıkardı.

337'deki Diriliş Bayramı'nın hemen ardından, çarmih görünümünden yirmi beş yıl sonra, Konstantin ağır bir şekilde hastalandı. Ölümünün hızla yaklaşmakta olduğunu fark eden Konstantin aceleyle, Hristiyan olan herkesin suyla vaftiz olmadan önce öğrenmesi gereken öğretileri içeren ilmihali öğrenmeye karar verdi ve sonunda aynı yılın Pentikostunda vaftiz oldu. Öylesine harika bir tecrübeydi ki "Tanrı'nın esinlediği gücün karşısında dehşete kapılmıştı."³ Bundan kısa bir süre sonra öldü.

Konstantin'in vaftiz olma kararı alması niçin bu kadar uzun bir süre almıştı? Bu sorunun yanıtına ait ipucu belki, katıldığı Rabbin Sofrası'ndaki ekmek ve şarabı aldığı anda söylediği tövbe ifadesinde, artık o andan itibaren mor giymekten vazgeçtiği sözlerinde görülür. Hristiyanlık hakkında öğrenmeye başladığı ilk günlerden itibaren, ilmihalin dünyasal değerlere ait simgelerden vazgeçilmesi buyruğunu içerdiğini biliyordu. Dünyasal gücün en üst simgesi sadece imparator ve en üst seviyeli aristokratlar tarafından giyilen mor toga idi. Konstantin bu onur simgesinden vazgeçmek zorunda kalacağını bildiği için, vaftiz olup kilisenin öğretilerine boyun eğmeye razı geleliyordu. Dünyaya bakış açısı saray ve ordudaki yaşamıyla şekillendiği için, ona göre en yüce iyilik dignitas'ta – onur, zenginlik, kapsamlı bir maiyet, gösterişli kıyafetler, unvanlar ve resmi hitap

tarzlarındaydı. Mor togasından vazgeçmenin neden olacağı utanç katlanamayacağı kadar büyüktü.⁴

Mor boya doğu Akdeniz kıyılarında bulunan kabuklu bir deniz ürününden elde edilirdi. Yeterince boya üretmek için bu küçük yaratıklardan çok büyük miktarda toplanması gerektiğinden maliyet aşırı derecede pahalıydı. Sadece çok zengin olanların mor giysilere maddi gücü yeterdi. Bunun sonucu olarak mor renk siyasi gücün simgesi halini aldı. Birinci yüzyılda yaşayan bir yazar olan ihtiyar Pliny, mor kumaşın böylesi gösterişli kullanımını “çılgınlık” olarak tanımlamıştır.⁵ İlk Roma İmparatorlarından bazıları bu beyanın halkın ahlaki değerleri üzerindeki etkisinden endişe ettikleri için, mor boya kullanımını sınırlayan yasalar çıkardılar. Nero’nun döneminden başlayarak mor boya kraliyet tekeline alındı ve sadece üst seviyeli hükümet görevlilerinin mor toga giymesi için katı kurallar uygulandı.

Konstantin’den yaklaşık yüz yıl kadar önce yaşamış olan kilise önderi Hippolitus şöyle yazmıştır: “Eğer üst rütbeli bir asker veya kent yöneticisi mor giyerse, ya vazgeçecek ya da dışlanacaktır.”⁶ İlk Hristiyanlar rütbe sahibi olan yeni imanlıların mor giymekten vazgeçmelerini beklerdi; aksi taktirde kiliseden uzaklaştırılmaya maruz kalırlardı. Yaklaşık aynı dönemde yaşayan ve kilise karşıtı olan Minucius Felix alayla “Onurlandırılmayı ve mor kaftanları küçümsüyorlar”⁷ demiştir. Roma İmparatorluğunun değer sistemi sosyal statü edinme üzerine kurulduğundan, imanlıların kültür karşıtı olan radikal yaşam tarzları, elit sınıflar için son derece rahatsızlık vericiydi. Kilise putperestlikten gelen yeni imanlıların tutumlarını değiştirmekte başarılı olan, ilmihal ve vaftiz süreci bir öğrenci yetiştirme süreci geliştirmişti. Bir araya gelerek sık sık yaptıkları tapınma ve Rabbin Sofrası etrafında şekillenen birlikte yemek zamanları, İsa’nın ve elçilerin örneklediği şekilde yaşayan

öğrencilerden oluşan topluluklar kurulmasına yol açmıştır.

Maalesef Konstantin'in Hristiyanlığa duyduğu sempati, gücünün ve prestijinin simgelerinden vazgeçerek bu beklentileri yerine getirmeye yeterli değildi. Konstantin'den itibaren, kilise önderleri makamlarını dışa vuran gösterişli kaftanlar giymeye ve yeni kilise binalarının mimarisi de hükümet binalarına benzer şekilde yapılmaya başlandı. Kilise ve devlet yakınlaştıkça, ilk kilisenin sahip olduğu yaşam ve saflıktan kaynaklanan katkısız görkem yavaş yavaş yok oldu; kiliseye yeni katılanlar İsa'nın yolunu izlemek yerine, sık sık İmparatorlukta göze girme ve ilerleme umuduyla hareket ediyorlardı. Kilisede önderleri de gitgide artan ölçüde, otoriter bir Roma modeli olan onur, unvan ve prestij etkisiyle hareket etmeye başladılar. Oysa günümüz kilisesinde önder olacak imanlılar hala "mordan vazgeçmeye" çağrılırlar!

2. Hami* / Gözeten Önderlik

Kiliseler Niçin Başarısız Olurlar?

1980'lerde eşimle birlikte Ankara'da bir kilise kurulmasına yardım ettik. Süreç tahammül edilemeyecek kadar yavaştı. Kentte yirmi yıldan uzun bir süre boyunca yapılan tanıklıklardan sonra ortaya çıkan küçük topluluğumuz yirmi civarında üyeden oluşuyordu ve bu kardeşlerin birçoğu yeni kabul ettikleri inançlarında zorlanıyordu.

Daha sonra Bulgaristan sınırının ötesinden, Kutsal Ruh'un Millet olarak anılan Türkçe konuşan Roman halkı üzerine dikkate değer bir şekilde döküldüğüne dair harika haberler almaya başladık. İnsanların şifa bulduğu, hatta ölümden dirildiği haberleri itimat edilen kaynaklardan geliyordu. Hevesli imanlılar yeni kurulan kiliseleri dolduruyor ve 1995'e gelindiğinde önderler yeni kiliselerde on bin imanlının olduğu tahmininde bulunuyorlardı. Fakat on iki yıl sonra yapılan bir sayımda kiliselerde sadece altı bin üye tespit edildi. Nerede hata yapılmıştı?

Kilise kurma üzerine yapılan çalışmalar genellikle, olağanüstü büyüme hareketinin nedenlerini tespit etmek amacıyla başarı hikayelerine odaklanırlar. Oysa bazen kilisenin gerilediği dönemlere bakarak başarısızlıklarımızı incelemek de bir o kadar yararlı olabilir. 1990'ların baş döndürücü Bulgaristan'ında orada yaşayan Avustralyalı Richard ve Evelyn Hibbert adlı çift, yıllar sonra Bulgaristan'a geri dönerek kişilerin kiliseyi neden terk ettiklerini araştırmak üzere doktora çalışması yaptılar.⁸ Kişilerin kiliseden ayrılma nedenlerini pastörlere sormak yerine, kiliseden ayrılan kişilerin kendilerine sordular. Ortaya üç açık neden çıktı:

1. Konuştukları kişilerden bir tanesi hariç hepsi, artık kiliseye gitmemelerine rağmen hala İsa'ya inandıklarını söylediler. Bu kişiler inançlarını değil, kiliseyi terk etmişlerdi. Tek istisna eski inancına dönüp bir imamla evlenen kadındı!
2. Birçoğu Hristiyan yaşam tarzına uyum sağlamakta zorlandıkları için, kiliselerdeki diğer kişilerin kendilerini kabul etmediğini düşündüklerinden şikayet etti. Bu durumdan utandılar ve dışlanıp dedikodu konusu olmaktan korktular.
3. Kendileriyle konuşulan kişilerin yarısından fazlası Bulgaristan toplumunda, siyasetinde ve kiliselerinde görülen otoriter önderlik tarzını benimseyen pastörlerin, yüklerini ağırlaştıran tavırlarından şikayet etti. Bazı belli başlı sorunlar şunlardı:
 - Diktatörce önderlik tarzı. Pastörler kişilerin kendi izinleri olmadan başkalarını ziyaret etmesini bile yasaklayarak, artan ölçüde herkesi kontrol altına aldılar.
 - İlgi veya sıcaklık göstermemek. Pastörler kayıtsız ve uzak bir tutum takındılar ve zorluk çeken kardeşleri ne ziyaret ettiler ne de desteklediler.
 - Pastörler tek taraflı kararlar aldılar.
 - Suçlayıcı tavırlar. Pastörler davranışlarını onaylamadıkları kilise üyelerini vaaz kürsüsünden herkesin önünde kınadılar; zaman zaman sadece kendileriyle paylaşılan özel konuları uluorta herkese anlattılar.
 - Pastörler arasındaki rekabet. Pastörleri diğer pastörleri eleştirdiğinde ve onların hatalarını ortaya dökmekten zevk almış gibi görüldüğünde, kilise üyeleri hayal kırıklığına uğradılar. Pastörler kentlerinde Tanrı'nın egemenliğinin geliştiğini görmek yerine, sanki sadece kendi kiliselerinin – ve

kendilerinin – itibarını arttırmak istiyormuş izlenimi veriyorlardı.

Benzeri olaylar Kazakistan’ın doğusundaki Çin sınırı boyunca yaşayan Uygurlar arasında da görüldü. Komünizmin 1990 yılında çöküşüyle ortaya çıkan ekonomik kaos ve ideolojik boşluk dönemi, kilisenin tüm Orta Asya’da hızlı bir şekilde gelişmesine yol açtı. 1996 yılında o bölgedeki bir kentte, yüz imanlı, bir pastör ve topluluğun bir araya geldiği bir bina mevcuttu. 2010 yılına gelindiğinde bu kilise tamamen ortadan kalkmıştı. Deneyimli bir Hristiyan işçisi olan Phillip⁹ kiliseden uzaklaşan kişilerin birçoğuyla görüştü. Öğrendikleri Bulgaristan örneğindeki çarpıcı benzerlikler gösteriyordu:

1. Herkes Mesih’e olan inancında devam ediyordu. On dört yıl boyunca kiliseye gitmeyen bir hanım, Yehova Şahitlerine hiç tereddüt etmeden “Biz Hristiyanız ve sonuna kadar da öyle kalacağız!” dediğini gururla anlattı.
2. Kişiler kendilerini güvende hissetmedikleri ya da kabul edilmediklerini düşündüklerinden, kilise toplantılarına katılmak onları rahatsız etmeye başladı. Phillip şöyle açıkladı: “Olup bitenlerin çoğu dedikodu, insanların birbirine gücenmesi, kin tutma, af dileme ve uzlaşma için gerekli olan alçakgönüllülüğü gösterememekten ibaretti.”
3. Ortak şikayet kötü önderlikti. “Birçok kişi duyarsız şekilde söylediğini düşündükleri sözler yüzünden pastöre karşı öfkeliydiler.” Kilisenin başarısızlığı için sorumluluk üstlenmek yerine başkalarını suçladı.

Kilise katılımının gerilediğini gösteren bu her iki örnekte, aynı iki önemli faktörü görüyoruz: kötü toplumsal oluşum ve kötü önderlik. Bunlar arasında kötü önderlik daha temel bir sorundur çünkü herhangi bir grubun kültürü ve zihniyeti, önderlerinin sunduğu örneğe

ve öğretişlere göre belirlenir. İyi niyetli pastörlerin, sürülerini öylesine tutarlı ve kötü şekilde başarısızlığa sürüklemelerine sebep olan şey nedir? Bunun sebebi, hiyerarşik kültürlerde yaygın olan gözeten-gözetilen modeliyle şekillenen önderlik anlayışlarında yatar.

Gözeten Önderler

Babaların kültürünüzdeki yeri nedir? Bazı İranlı ve Arap arkadaşlarım bana, babaları odaya girdiğinde oturdukları yerden ayağa kalkmaları ve babalarının yanında kesinlikle sigara içmemeleri gerektiğini söylediler. Babalarına saygı göstermek hayatın en önemli ilkesidir – ve bu durum babalarının istediği üniversiteye gitmeye ve sadece onun onayladığı, belki onun seçtiği kızla evlenmesine kadar varır. Babalarıyla bu şekilde ilişki kurmanın yararı, evlendikleri zaman ailenin, yeni evli çiftin evinin en modern eşyalarla ve en son moda mobilyalarla döşenmesini garanti eder.

Asya'da yirmi yıl boyunca yaşamış biri olarak, batılı ailelerde çocukların anne ve babalarına adlarıyla hitap etmesi beni şaşırtır. Bu çocuklar ergenlik çağına geldiğinde ebeveynlerin onların yaşamı üzerinde çok az denetimi varmış gibi görünür – üniversite ve eş seçimi hakkında tavsiyede bulunurlar ama bunları kesinlikle belirleyemezler. Batılı gençler daha ileri yaşlarda evlenmeyi tercih ettikleri için, iş güç sahibi olmuşlar ve evlilik maliyetlerine kendi ceplerinden katkıda bulunma imkanına kavuşmuşlardır. Ebeveynler yeni evlenecek çiftin ev kurma masraflarına katkıda bulunmaya hazır olmalarına rağmen, en son moda eşyaları satın almaktan kendilerini sorumlu tutmazlar.

Yetki herhangi bir sosyal yapının temel unsurudur. Yetki anlayışımız, erken yaşlardan itibaren babalarımız tarafından şekillendirilir. Babamızın annemiz ve kardeşlerimizle nasıl ilişki kurduğunu gözlemleriz; ağabey ve ablalarımızın bize nasıl davrandığı da anlayışımızı derinden etkiler. Son derece bireyci olan – kendi istediğim şeyi yapma meylinde olduğum, ne

yapmam gerektiğini söyleyerek özerkliğimi ihlal eden kişilere ierlediğim ve başkalarının benim hakkımda düşündüklerine çok az aldırđım - Batı toplumunun tersine, Asya ve Afrika'da yaşayanlar kendilerini aileleri ve daha geniş sosyal birimlerle çok daha yakından özdeşleştirirler. Bir aileye ait olmak çok önemli olduğundan, aile içindeki yetki makamına itaat ve saygı hayati önem taşır. Buna karşılık olarak aile de, fertlerinin ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğunu taşır ve eğer bunu gerçekleştiremezse bu durumdan utanç duyar. Ailenin şerefi tehlikededir ve toplum içindeki itibarı hayati önem taşır.

Bunun sonucu olarak, Güney ve Doğu genelinde en çok görülen önderlik modeli gözeten-gözetilen modelidir. "Hami / gözeten" sözcüğü Latince pater (baba) sözcüğünden gelir ve gözetenler gözettikleriyle çeşitli yollardan ilgilenen yetkili makamlardır – bu yollar ekonomik destek sağlamak, söz sahibi kişilerle tanıştırmak veya ruhsal boyutta tavsiyeler vermek olabilir. Gözetilenler gözetenlerine sadakat, itaat ve övgüyle saygı göstererek karşılık verirler. Bu karşılıklı alışverişte gözetenler kendileri için en önemli olan şeyi – onur ve şeref – elde ederler ve gözetilenler de tehlikelerle dolu bir dünyada kendilerini gözeten birisi olduğunu bilmenin güvenini kazanırlar. Babalar öncelikli olan gözetenlerdir ama gözeten-gözetilen ilişkileri, tüm yetki makamları bu şekilde algılandığı için toplumların tamamında bulunur. Öğretmenler, işverenler ve siyasi önderler bu tip saygıya layık görülür ve onlardan yetkileri altındakilerle ilgilenmeleri beklenir.

Gözeten-gözetilen modelinin kendi başına yanlış olmadığını ve tarafları tatmin eden sağlıklı bir ilişki olabileceğini savunacağım. Ancak günahkâr yapımız göz önüne alındığında, bu modelin sık sık yozlaşıp suiistimal edici bir hal aldığını görmek şaşırtıcı değildir. İşte zehirli gözeten önderliğin on iki belirtisi şunlardır:

1. Gözeten önderler yetkilerini baskıcı ve kontrol edici yollarla kullanırlar.

Gözeten önderler, kendilerini izleyenlere yardım ettikleri için onların sadakatini satın aldıklarını düşünürler – ve bunun sonucu olarak da yaşamlarının her detayında itaat beklerler. Kiliseye dargın ve uzak olan Bulgaristan'daki imanlılar, pastörlerinin kimlerle görüşüp görüşmeyeceklerini bile buyurduğundan şikayet ediyorlardı. Bu pastörlerden bazılarının, Pavlus'un 1. Korintliler 5'teki kilise disipliniyle ilgili talimatlarını düşünmüş olmaları mümkündür. Oysa Pavlus çok ciddi – bir adamla üvey annesi arasındaki cinsel yakınlık gibi - günah örnekleri veya Hristiyan olduklarını iddia edenlerin günahkar bir yaşam tarzı sürdürmesi hakkında yazıyordu. Hiç şüphesiz “dünyadaki ahlaksızlardan” (1Kor. 5:10) söz etmiyordu. Eğer pastörler kendi yetkilerini zorla kabul ettirmek ve herkesi kontrol altında tutmak için topluluğundakilere başkalarıyla görüşmemeyi emrediyorsa, bu durum hem sorumluluklarını yanlış anladıklarını, hem de kutsallar arasında kutsallığı desteklemek amacıyla verilen Tanrı-vergisi yetkiyi suiistimal ettiklerini gösterir.

2. Gözeten önderler gözettiklerinin önemsiz konularda bile kendilerine danışmasını beklerler.

Gözeten önderler herhangi bir konuda kendilerine danışılmadığı veya bilgilendirilmedikleri zaman gücenirler ve bunların yapılmamasını hor görülme olarak algırlar. Örneğin, bazı kilise üyeleri pastörlerine haber vermeden başkente gidip geldikleri için pastörleri tarafından soğuk bir şekilde karşılanmışlardır.

3. Gözeten önderler görev dağılımı yapmakta zayıftırlar.

Yetki gözeten önderler için özsaygının anahtarı olduğundan, bunu paylaşmakta zorlanırlar. Belli bir etkinliğin yönetimini bir başkasına verseler bile,

yapılanlara engel olabilir veya karışabilirler ve hiç danışmadan veya değerlendirme yapmadan gemleri tekrar ele alabilirler. Bir keresinde benden bir müjdeleme etkinliği hazırlamam istenmişti. Normal zamanda etkinliğin yapılacağı yere vardığımda, önderimin bana hiçbir uyarı veya açıklama yapma ihtiyacı duymadan, takımı halihazırda bir araya getirip onlara hitap ettiği manzarasıyla karşılaştım. Kilisenin tamamı onun yetkisi altında olduğundan, bana önceden haber verme gereği olmadığını varsaydı. Öfkelendim ve kendimi küçük düşürülmüş hissettim! Bu tür davranışlar yeni önderlerin gelişimini boğar ve kendine olan güvenlerini azaltır.

4. Gözeten önderler eleştirileri bastırarak gerçeği sustururlar.

Aldıkları kararları sorgulayan ya da hizmetlerini eleştiren herkes, gözeten önderlerin makamına bir tehditmiş gibi görülür. Armağan sahibi ve gayretli genç birinin işlerin nasıl daha verimli şekilde yapılabileceğine dair önerilerde bulunması, pastörün o işi yapma şekline üstü kapalı bir eleştiri olarak görülür. Gözeten pastörler böylesi önerileri kendi şereflerine yapılan bir saldırı olarak gördükleri için, farklı konular hakkında konuşmak ve yeni fikirlere açık olmak yerine gücenirler ve memnuniyetsizliklerini ifade ederler – belki bu genç kişinin “ayaklarını yere bastırmak” için hizmetten uzaklaştırmaya bile kalkışabilirler.

Kilise üyeleri pastörün hikmetinin sorgulanmaması gerektiği beklentisini anlayınca, normal görünmeyen olgulara dikkat çekmeleri zor olur. Pastörün planının iyi gitmediğini görseler bile, hiç kimse bunu açıkça dile getiremez. Sonuç olarak nahoş gerçeğin yerini nazik bir uydurma alır. Belki bir süre için yüzeysel bir uyum olabilir ama er ya da geç tatsız gerçekler yüze çıkar.

5. Gözeten önderler uzak tutma ve dışlama yoluyla disiplin uygularlar.

Kişiler sık sık kiliseye geldiklerinde selamları alınmayınca pastörü gücendirdiklerini keşfederler. Hiçbir açıklama yapılmadan onları yola getirmek için uzak tutulurlar. Ortak kültürlerde grubun uyumu, bireysel kültürlerden daha önemli olduğu için, kişiler sözle ifade edilmeyen şeyleri işitmede ve sözsüz mesajları anlamada daha iyidirler. Fakat İsa bize şu öğüdü verir: “Eğer kardeşin sana karşı günah işlerse, ona git, suçunu kendisine göster. Her şey yalnız ikinizin arasında kalsın. Kardeşin seni dinlerse, onu kazanmış olursun.” (Mat. 18:15). Pastör bunu yapmamakla öğrenci yetiştirme sürecindeki çok önemli bir fırsatı kaçıır.

Kilise disiplini zor ve rahatsız edicidir. Bu konu Kutsal Kitap’a dayalı bir şart olmasına rağmen, sık sık gereğinden fazla sertlikle ve ağır bir elle uygulanarak, sorunları çözmek yerine yenilerini yaratır. Ortak kültürlerde bir grubun üyesi olarak kabul görmek daha önemlidir ve bu nedenle herkes kimin gruba ait “olup olmadığıyla” yakından ilgilenir. Kilise disiplininin doğru şekilde uygulanması sosyo-kontrol olarak yanlış anlaşılabilir ve kurallara dayalı yasacılık, geçmişteki alışkanlıklarından kurtulmaya çaba sarf eden yeni imanlılar için lütfun yerini alabilir. Bulgaristan örneğinde, imanlıların kiliseden ayrılmalarının başlıca sebeplerinden birinin bu olduğunu gördük.

6. Gözetenler diğer önder ve kiliselerle rekabet eder ve onları eleştirir.

Gözeten pastörler şeref ve itibarlarını kilisedeki konularından aldıkları için, kilise ne kadar büyükse, buldukları makam da o kadar önemlidir. Bu nedenledir ki, daha büyük bir kilisesi olan başka bir pastör rakip olarak görülür. Gözeten pastörler rahatsız olmalarını ve kıskançlıklarını diğer pastörü kötüleyerek veya haklarında dedikodu yaparak gidermeye çalışabilirler: “Elbette

kardeşimizin hizmeti için Rab'be hamd ediyoruz. Ama bütün bu insanların niçin onun kilisesine gittiğini biliyor musunuz? Asıl sebep

7. Gözetenler yetişmekte olan yeni önderleri bir tehdit olarak görürler.

Kral Saul genç Davut'un, girdiği savaşlarda edindiği zaferlerden kaynaklanan popülerliğini tehdit olarak algıladı. Benzer şekilde oturmuş pastörler de kendilerini, yeni fikirleri ve artan popülerliği olan yeni önderler tarafından tehdit altında hissedebilirler. Önderlerin en temel sorumluluklarından biri gelecek nesiller için yeni önderler yetiştirmektir ama kendi kimlikleri sahip oldukları konuma dayalı şereften kaynaklandığı zaman bunu yapmak zordur. Sonuçta gelecek vadeden genç önderler öne çıkmaktan ve başarı kazanmaktan bilinçli olarak alıkonurlar; buna bağlı olarak onlar da ümitsizliğe kapılabilir ve başka bir kilise başlatmak üzere– belki kendi yaşlarındaki bir grupla – kiliseden uzaklaşabilirler.

Dünyanın her yerinde Mesih'e iman eden büyük miktardaki İranlı kardeşler için Tanrı'yı yüceltirken, İran kiliselerinin aynı zamanda anlaşmazlık ve bölünmelerle tanındığını da unutmamalıyız. Oksnevad'ın İran kiliselerindeki uyumsuzluk hakkında yaptığı çalışma, İranlıların önderlerine büyük saygı ve sevgi duymasına rağmen, pastör-gözetenleri tarafından hayal kırıklığına uğratıldıklarında, adanmışlıklarının düşmanlığa dönüştüğünü ve onları incitmek amacıyla rakip kiliseler kurmaya başlattıklarını gösterdi.¹⁰

Dr. Arley Loewen başarılı bir öğrenci olan büyük bir İranlı güreşçinin hikayesini anlatır. Bu öğrenci bir gün ustasından öğrenebileceği her şeyi öğrendiğine karar verir ve ustasına Şahın önünde güreşmeye meydan okur. Güreşçiler gerçekten de birbirlerine denktirler ve güreşleri, ustası öğrencisine hiç göstermediği bir hareketi

uygulayana kadar, sanki hiç son bulmayacakmış gibi görünüyordu. Öğrenci güreşçi “Bu hareketi bana öğretmedin!” diye karşı çıktı. Ustası ise “Sana bildiğim her hareketi öğreterek benden daha üstün olmana izin vermemi beklemiyordun herhalde?” diye sitem etti.[11](#)

8. Gözetenler zayıflığı kabullenemezler.

Şeref ve onurları sahip oldukları makama dayalı olduğundan, gözeten pastörler yetkilerini kaybetme korkusuyla bir şeyi bilmediklerini veya zayıf olduklarını asla kabul etmezler. Bir pastör kendisine yanıtını bilmediği bir soru sorulduğu zaman, “Bilmediğim bir şey olduğunu düşünmelerine izin veremem; yoksa bana öğretmenleri olarak saygı duymazlar” diyerek blöf yaptığını söylemiştir. Her şeyi bilirmiş gibi davranmak tehlikeli bir yoldur! Bu sorunun daha derin etkisi, gözeten önderlerin kendi sıkıntılarını güvendikleri bir kişiyle paylaşmakta ve ihtiyaç duydukları desteği almakta fazlasıyla zorlanmalarına yol açmasıdır.

9. Gözetenler şeffaflıktan ve hesap vermekten kaçınırlar.

Sorular meydan okuma ve sorgu tehdit etme olarak algılandığından, şeffaflık ve hesap vermekten kaçınılır. Bir hizmet organizasyonu Orta Doğu’daki bir kiliseye maddi destek vermişti. Birkaç yıl sonra kendilerine emanet edilen bu paranın nasıl kullanıldığını kilise önderlerinden öğrenmek üzere oraya gönderildim. Tavırlarında ve yanıt verirken kullandıkları ses tonunda aşıkaran kızgınlıktan, sorduğum soruların onların dürüstlüğünden şüphe ettiğimi hissetmelerine yol açtığını ve bundan utandıklarını fark ettim.

10. Gözetenler önderlik rolüne dört elle tutunurlar.

Kimliklerini sahip oldukları konumdan alan kilise önderleri, bayrağı bir başkasına aktarmayı aşırı derecede zor bulurlar. Her nasılsa, başka hiç kimse yeterince iyi görünmez; böylece yollarına

aynen devam ederler! Sonuçta elde edilen ise, yeniliklere daha az açık olan veya kendi kör noktalarını göremeyen, gitgide yaşlanan önderler olacaktır.

Sık sık hizmetlerini teslim almaya güven duydukları tek kişi kendi oğullarıdır ve böylece önderlik babadan oğula geçen bir miras halini alır. Oğulları kendileriyle birlikte olduğu için, oğulun önderliği üstlenmesi tehdit olarak değil, kendi şereflerinin bir uzantısı olarak görülür. Bir işyerinin veya gayrimenkulün mirasçıya geçmesi normal olmasına rağmen – çünkü bunlar sahibinin haklı olarak vasiyet edebileceği şahsi mallardır – Tanrı'nın kilisesindeki önderlik, istediğimiz kişiye verebileceğimiz bir şey değil, Tanrı'nın armağanıdır. Buradaki en temel hata yine Tanrı'nın egemenliğini ve yetkisini kendi egemenliğim ve yetkimle karıştırmaktır.

11. Gözetenler sahip oldukları makamın sağladığı avantajları biriktirmek isterler.

Önderliğin makamsal simgeleri, bu rolle gelen şeref ve yüceliği sergiler. Önderin daha büyük bir evi, daha büyük bir ofisi, daha büyük bir arabası olması ve herkesten daha çok yurtdışına seyahat etmesi beklenir. Gayretle çalışmaya ve konumun getirdiği sorumluluğa yaraşan bir ödül olması uygundur fakat bu tür beklentiler, vaaz edilen mesajla çelişen bir yaşam tarzına yol açarak kendi içlerinde bir amaç halini alabilirler. Buna hesap verme eksikliği de eklenince, dürüst olmayan yollardan kendini zengin etme için sahne hazırlanmış demektir; bu durum sonunda düşüşe ve ruhsal yetki kaybına kadar varır.

“Özel ayrıcalıklar” alma beklentisi ruhsal, duygusal ve cinsel tacizlere yol açar. Pastörün ruhsal yetkisi ne kadar büyükse, üyeler de kendilerini onunla uygunsuz bir yakınlığa girebilecek şekilde, boyun eğmeye mecbur

hissederler. Elbette bu tehlike sadece Güneyin geneliyle kısıtlı değildir; çünkü gücün yozlaşmaya yol açma eğilimi her toplum ve her kültürde mevcuttur. Roma Katolik Kilisesi, şeffaflıktan uzak yapısı ve papazlara verdiği ayrıcalıklar göz önüne alındığında hiç de şaşırtıcı olmayan – çeşitli cinsel taciz skandallarıyla kökünden sarsılmıştır.

Dünyanın çeşitli yerlerindeki mega-kilise pastörlerinin karıştığı skandalları düşününce, biz Protestanların da daha iyi olmadığını görürüz.

12. Gözetenler çatışma ve duygusal baskılar altında tükenirler.

Bu pastörler kendilerini neredeyse imkansız bir konuma koydukları için birçoğu tükenmiştir. Makamlarını nasıl gördükleri ve görevlerini nasıl yerine getirdikleri neredeyse kaçınılmaz olarak başkalarıyla çatışmalara yol açar. Her şey yolundaymış görünümünü verme ihtiyacı onları, yardımlarına gelebilecek kişilerden uzak tutar ve bu da duygusal baskıyı arttırır. İçten bir adanmışlıktan esinlenerek ve son derece büyük bir gayretle çalışarak hizmetlerini devam ettirirler ama ödedikleri bedel çok yüksektir. Sık sık aileleri – ki genellikle durmak dinlenmek bilmeyen yaşam tarzlarından en çok kayba uğrayanlardır – dinlenmeleri ve yenilenmeleri için gerekli olan bir sığınak olmaktan uzaktırlar. Bütün bunlar birçok kişi için çok fazladır ve sadece az sayıda kişi çabalarını devam ettirebilir. Hizmetlerine büyük ümitler ve içten heveslerle başlayan birçok pastörün kendisini mağlup hissetmesi ve hayal kırıklığına uğraması bir trajedidir. Aslında bu durum, pastörlerine güvenen ama bu tür içtenlikten uzak dindarlıktan dolayı hayal kırıklığı içinde kiliselerden uzaklaşan imanlılar için daha da trajiktir.

Sağlıklı Himaye

Birçok gözetenin kontrol edici ve baskıcı olması, durumun her zaman böyle olduğu anlamına gelmez.

Gözetilen-gözetilen modeli kendi başına yanlış değildir ve sağlıklı, ilgi gösteren ve verimli ilişkiler için bir çerçeve oluşturabilir. Bosna’da yaşayan Brezilyalı bir Hristiyan olan Claudia’nın, bir kilise ihtiyarı olan babası hakkında çok güzel hatıraları vardır. Ailelerinin maddi durumu iyi olmamasına rağmen, yardım için kendisine gelen yoksul genç imanlıları kilerde bulabildikleriyle beslerdi.

Ailesi bu duruma sitem ederdi ama gençler ona yürekten minnettardı ve babasıyla görüşmeye gelerek birlikte Kutsal Kitap’ı çalışırlardı. Bu gençler, müjdeciler olan kızı Claudia gibi, babasının değerlerini ve hizmetini benimsediler, müjdeye adanmışlar ve kiliseyi ayakta tutan direkler haline aldılar. Kendi konumunu öne çıkartmak için değil, içten bir ilgiyle, bencillikten uzak olarak kendisini onlara adayınca onların hamisi oldu. Kutsal Yazıları öğretirken ve Hristiyan değerlerini örneklerken sağladığı himaye, yiyecek bir şeyler vermekten çok daha fazlaydı. Genç adamların ona gösterdiği saygı, kesinlikle kendisine-hizmet amaçlı değil, içten ve özveriliydi; ve onun ilgi duyduğu davada ona yardım etmeye kendilerini adanmışlar.

Gerçek bir ilgi ve içten sadakate dayalı olan böyle bir ilişki, müthiş bir dönüşümlü öğrenci yetiştirme potansiyeline sahiptir. Değerler ve karakter yürekten yüreğe aktarıldığı için, yürek-bağlantısı ne kadar derin ve taraflar birbirine ne kadar açık olursa, bir yüreğin diğeri üzerindeki izi de o kadar büyük olur. Öğrenci efendisine teslim olur ve teslimiyet ne kadar büyükse, öğrenci efendisini o kadar örnek alır. Yetki konusunda fazlasıyla şüpheli olduğumuz için, “teslimiyet” sözcüğü Batılı kulaklarda tehlike çanları çalar ama bunun Kutsal Kitap’a uygun olduğunu belirtmek isterim. Elişa “İlyas’ın ellerine su dökerdi” (2Kr. 3:11), yani onun uşağıydı; ve İlyas gökyüzüne alındığında ruhundan iki kat pay aldı. İki kat pay almak en büyük oğulun ayrıcalığıydı ve Elişa, ruhsal babasının İsrail’de Baal’a tapınmayı sona erdirmeye misyonunu devam ettirerek oğulluğunu kanıtladı. Timoteos Pavlus’un “öz” oğlu

gibiydi (1.Tim. 1:2) ve Pavlus'a olan teslimiyeti sünnet olmayı kabul etmeye kadar gitti!

Gözeten-gözetilen ilişkileri bir zamanlar Batı'da da yaygındı ama artık küçük nüansları nasıl ele almamız gerektiğini unutmuş bir haldeyiz. Kendi özerkliğimize çok fazla değer verdiğimizden teslimiyetin içerdiği derin yakınlığa, kişisel gizliliğin azalmasına ve şahsi teslimiyete direniriz.

Onurlandırıldığımız zaman kendimizi garip hissediyoruz ve iyi niyetle yapılan övgüler bile kulağımıza pohpohlamak gibi geldiği için bizi rahatsız eder. Birisi bize hizmet ettiğinde utanırız. Bunun sonucu olarak ortak kültürle sahip ülkelerde, tam zamanlı bir Hristiyan hizmetlisi, öğretmen, iş insanı veya kâr amacı gütmeyen bir organizasyon müdürü gibi rolleri üstlendiğimizde, çevremizdekilerle girdiğimiz ilişkiler sık sık karşılıklı olarak, birbiriyle örtüşmeyen beklentilerin neden olduğu hayal kırıklığıyla sonuçlanır. Sahip olduğumuz pasaportlar ve genellikle elimizin altında olan kaynaklar nedeniyle, kaçınılmaz olarak gözetilen olarak görülürüz ama bu rolün getirdiği ayrıcalık ve sorumlulukları anlamayız. Saygı dolu hoş sözler kulağa samimiyetsiz gelir; yardım isteklerinin kurnazlıkla ifade edilen birer zahmet olduğu düşünülür; herkes bizi kullanmaya çalışıyormuş gibi gelir ve bıkkın ve şüpheli bir hal alırız. Elbette o kültürden gelen yerel arkadaşlarımız da, verdiğimiz sinyalleri yanlış anladıkları ve yerine getirilemeyecek türden beklentilere sahip oldukları için benzeri hayal kırıklıklarına uğrarlar. Aynı zamanda – gözetilen-gözetilen ilişkilerine ait kurallara aşina olmadığımız için – kendimizin vicdansız kişiler tarafından aldatılmasına ve kullanılmasına fırsat veririz. O kültürdeki bir yabancı olarak, kişilerin motivasyonlarını yerliler kadar doğru şekilde ayırt edemeyiz ve bunun sonucu olarak da saf ve enayi olarak görülürüz.

Afrika'daki tecrübeleri üzerinde düşünen Del Chinen, biz Batılıların bu tür ilişkileri doğru şekilde

yönetebilmesine yardım etmek üzere bazı ilkeler önermiştir. İdeal bir gözetilen-gözetilen ilişkisinin, muhtemel bir gözetilenden gelen – bu gözetene karşı duyduğu hayranlığın ve kendisinin bu gözetene bir ilişkiye girmek ve ondan öğrenmek istediğinin bir işareti olarak verdiği - küçük bir armağanla başladığını hayal eder. Söz konusu gözetilen bu armağana onu ziyaret ederek veya ondan küçük bir görevi yerine getirmesini isteyerek karşılık verir. Bu ikisi aralarında güven sağlayan küçük adımlar atarak ilişkilerini geliştirdikleri için, yapılan küçük bir iyilik, sevinçle yerine getirilen bir hizmetle karşılık bulur. Karşılıklı güven ve adanmışlık, gözetilen daha çok ve kayda değer yollarla yardım etme güvenini kazanana dek büyümeye devam eder ve gözetilenler suiistimal edilme korkusu olmadan kendilerini gözetilenin planlarına adayabilirler.[12](#)

Chinchen “Bozuk Himaye” ve “Kurtarılmış Himaye” arasındaki farkları gösteren şu tabloyu hazırlamıştır.[13](#)

Bozuk Himaye	Kurtarılmış Himaye
İstemci büyük bir istekte bulunarak başlar.	İstemci memnuniyetini ifade eden küçük bir armağan sunarak başlar.
Temelsiz ümit, sahte güven duygusu, bilinçli olarak yaratılan hayal ürünü güvensizlikler.	Gerçek, dürüstlük, açıklık, bütünlük, yerine getirilen vaatler.
Zayıf, çıkar gözetilen ilişkiler.	Güçlü, samimi ilişkiler.
Yararcı ve maddeci.	Gerçek ve samimi.
Gururlu gözetilen unvan ve makam ister.	Alçakgönüllü gözetileni onurlandırır.
Gururlu ve gözetilene ziyaret etmeye isteksiz.	Gözetilene ziyaret eder ve besler.
Gururlu gözetilen asla sorgulanamaz.	Alçakgönüllü gözetilen hatalarını kabullenir.
Dengeli bir karşılık konusunda ısrarcıdır.	Karşılıksız, fedakar sevgi.
Tekelci, gözetilene az değer verir.	Gözetilene olgunlaşmasını ve bağımsızlığını amaçlar.

MS birinci yüzyılda yaşamış olan Romalı filozof Seneca, ideal bir gözetilen-gözetilen ilişkisini üç tarz lütfun dansına benzetmiştir: gözetilenin cömert bir şekilde verme lütfü, gözetilene bunu kabul etme lütfü ve gözetilene şükran dolu karşılık verme lütfü. Zarif dansçılar hareket ettikçe, sağlanan yarar bu yararı sağlayana geri döner ve dans her iki tarafı da hoşnut eden, sevinç dolu ilişkiler ağı haline alır. Karmaşık ayak hareketleri hassasiyet ve beceri gerektirir. Bencillik ve nankörlük ahengi bozar. Fakat iyi bir şekilde dans edildiğinde, ortaya çıkan manzara son derece güzeldir. İlgili bir gözetilenle sadık bir gözetilene arasındaki ilişki,

Tanrı'nın görkemi için değiştiren bir etkileşim halini alabilir.

3. Pavlus Korint'te¹⁴

Pavlus ve Korintliler

Pavlus Troas sahilinde durmuş, gözlerini ufka dikerek bir yelkenli arıyordu. MS 55 yılının sonbaharıydı ve esen soğuk rüzgarla titredi. Titus nerede kalmıştı? Pavlus, yeni imanlılarla yapacağı akşam toplantısına hazırlanması gerektiğini biliyordu; bu imanlılardan bazıları gelecek için büyük potansiyel gösteriyordu ama Korint'ten gelecek haberi dört gözle bekliyordu. Yaptığı son ziyaret felaket geçtiğinden Titus'u ortamı düzeltmesi için oraya göndermişti ve ilk gemiyle geri döneceğini ümit ediyordu.

Pavlus'un yüreğinde çelişkili duygulardan oluşan bir fırtına vardı. Bir yandan Korint'teki imanlılar için, bir babanın çocukları için duyduğu türden derin bir sevgi duyuyordu. Aklında Korint'e yaptığı ilk ziyaretten kalan birçok güzel hatıra ve büyük zorluklar içinde kazanılan muhteşem zaferlerin baş döndürücü heyecanı vardı. Oraya varmasından kısa bir süre sonra Yahudi önderler ona eziyet ederek havradan uzaklaştırdılar ve yeni Roma konsülü olan Gallio'nun¹⁵ önünde ona karşı düzmece bir dava açtılar. Pavlus bir anlığına Romalıların falakasına bir kez daha maruz kalacağını düşündü ama Gallio onların oyununa gelmeyecek kadar akıllıydı. Bu muhalefete rağmen havra yöneticisi Krispus ev halkıyla birlikte İsa'nın Mesih olduğuna iman etti ve İsa'yı Mesih olarak kabul eden başka bir havra yöneticisi Sostenis ise uluorta dövüldü. Sevgili Gayus ve Stefanos yeni kurulan iki ev topluluğuna kendi evlerinin kapılarını açtılar. Pavlus yaşamları tamamen değişen adları çıkmış pejmürde insanları – putperestleri, hırsızları, sarhoşları, cinsel ahlaksızlıkta bulunanları, homoseksüelleri, açgözlüleri – hatırladığında gülümsedi! Kutsal Ruh'tan kaynaklanan sevinci tattıkları ve armağanlarına hayran kaldıkları tapınma zamanları ne kadar da harikaydı!

Onları tekrar görebilmeyi ne kadar çok arzuluyordu. Yüreğinde onlara karşı hissettiği derin yakınlık her türlü deneme ve sıkıntıya değerdi.

Ardından durum tamamen tersine döndü. Her şey Pavlus Efes'teyken, Kloi'nin çekişmeler hakkında gönderdiği haberle başladı (1Kor. 1:11) ve aralarındaki sorunların listesi gitgide uzadı. Elit konumdaki zengin imanlılar alışkın oldukları eski yolda – anlaşmazlıklar yüzünden mahkemeye gitmek, tapınaklarda eski arkadaşlarıyla putlara sunulan etleri yemek ve kilisedeki yoksul, aç kardeşlerin gözü önünde, eskiden katıldıkları şöenlerde yaptıkları gibi kendilerini tıka basa doldurmak gibi - yaşamaya devam ettiler.

Pavlus 1. Korintliler olarak bildiğimiz mektubu yazdıktan sonra, Korint'e hatırasının bile kendisine büyük acı verdiği şahsi bir ziyarette bulundu (2Kor. 2:1). Üvey annesiyle apaçık bir şekilde ilişkiye giren bir "imanlı" adam vardı ve kilise bu duruma müdahale etmek bile istemedi. Aksine modası geçmiş tabulardan özgür olmalarıyla övünüyorlardı! Pavlus onlardan eylem istediğinde Pavlus'a karşı durdular ve ona elçileri olmaya layık olmadığını söylediler. İstedikleri şey kendi kafalarında canlandırdıklarına uygun hoş sözlü, parlak ve kültürlü bir önderdi. Pavlus'un konuşma becerisi zayıf, görüntüsü pejmürdeydi ve geçimini çadır yapma sanatıyla kazandığı için onların gözünde kendini küçük düşürüyordu (2Kor. 10:10). Pavlus herkesin önünde hakaretlere maruz kalınca yenik ve yara almış bir şekilde oradan ayrılmasından başka seçenek kalmamıştı.

Pavlus'un yapabileceği tek şey, gözyaşlarıyla ıslanan başka bir mektup yazmaktan ve bunu Titus eliyle Korintlilere göndermekten ibaretti (2Kor. 2:4). Şimdi Troas'ta, yalvarışlarına nasıl karşılık verdikleri haberini getirecek olan Titus'u bekliyordu. Korint'ten gelen gemiyi beklerken, Tanrı'nın lütfunun durumu değiştirmesi için bir kez daha dua etti. Uzakta bir yelkenli görür görmez hemen limana koştu. Yolcular birer birer gemiden indiler ama Titus aralarında değildi!

Pavlus bir sonraki geminin ne zaman geleceğini sorduğunda, bu geminin kış aylarında Akdeniz'i çok tehlikeli hale sokan fırtınalardan önceki son gemi olduğunu öğrendi. Troas'tan ayrılıp karayoluyla Makedonya üzerinden Korint'e gitmesi gerektiğini bildiğinden içini derin bir hüznün kapladı. Korint'teki sevgili azizler için duyduğu kaygı öylesine büyüktü ki, Troas'taki hizmetine odaklanmakta zorlanıyordu. Onlar için duyduğu kaygı kendisini, dövölmekten veya gemi kazalarından çok daha fazla yiyip bitiriyordu (2Kor. 11:28)!

Pavlus Sosyal Değerlere Karşı Durur

Korint'e karayoluyla gitmesi Pavlus'a karşısındaki sorunlar hakkında uzun uzun düşünme fırsatı verdi. Kendisine karşı yapılan muhalefetin büyük çoğunluğunun kiliseye katılan ama değerleri müjdenin etkisiyle değişmeyen elit kesimden kaynaklandığını biliyordu. Onları motive eden şey hala onur ve unvan kazanmanın peşinden gitmekti. Birçok sınıflamaya sahip olan Grek-Roma toplumunda, insanlar en çok kendi itibarlarına ilgi gösterirlerdi; bu itibar geldikleri aileye, sahip oldukları servete ve cömert ve cesur oldukları için başkaları tarafından övölmeye dayalıydı. Yaşam onlar için sosyal konumlarını yükseltmeye çalıştıkları bir yarış gibiydi ve örneğin şölenlerine önemli kişileri davet etmek suretiyle ünlerini arttırmak ya da muhaliflerini mahkeme salonlarında yenilgiye uğratmak gibi yaptıkları her şey, bu amacı gerçekleştirme adına yapılan hesapların birer parçasıydı. Başarılarını öven konuşmalar ve görkemlerini ebedileştiren yazıtların peşindeydiler. Üst sınıftan insanlar olarak büyük bir güce sahiptiler ve çevrelerindeki herkese emirler verme, onları alçaltma ve iş kölelerine geldiğinde onları falakaya yatırma ve hatta çarmıha gerdirme yetkileri bile vardı.

Pavlus'un davranışları ve yaşam tarzı bu gibi kişiler için büyük bir sürçme taşıydı. İlk olarak Pavlus'un

hitabet becerisi, üstün ve etkili bir konuşma becerisine sahip olan Apollos'la kıyaslanamayacak kadar etkisizdi (Elç. 18:24). Birinci yüzyılda yaşayanlar için, hitabet sanatına hakim olmak en önemli becerilerden birisiydi çünkü toplu müzakerelerde, mahkemelerde ve sosyal toplantılarda onurlandırılma arayışında hayati önem taşırdı. Aslında yüksek seviyedeki eğitimin çoğunluğu hitabet sanatı üzerinde yapılır ve şaşalı ve karmaşık cümleler kurmak revaçta tutulurdu. Pavlus'un mektupları sözcükleri ifade etme hakimiyetini göstermesine rağmen, bundan dolayı hava atma veya bu hitabet oyunlarına katılma niyetinde olmadığını gösterir.

Buna ek olarak, Pavlus'un fiziksel görünümü sıradan ve kişilerin bir önderden beklediği etkileyici özelliklerden uzaktı. Romalılar baskın kişiliklerini güçlü fiziksel görünümüleriyle dışa vuran güçlü önderler ararlardı. Buna çağdaş bir örnek göstermek gerekirse, Devlet başkanı Putin, güçlü gövdesini ve kaslı kollarını resimleyen fotoğrafla, Rus halkının sahip olmak isteyeceği türden bir önder olduğunu gösterdiğini bilir.

Korintliler Pavlus'un düşük seviyeli bir zanaatkâr gibi elleriyle çalışmakta ısrarcı olmasından özellikle rahatsızdılar. Korint'te yaşayan bir beyefendi fiziksel emek gerektiren bir işle uğraşırken görülmek istemezdi – bu gibi işler kölelere aitti. Pavlus'un – onlardan maddi destek almaktan kaçınmak üzere – çadır dikme işine devam etmek istemesi, durumu daha da kötüleştiriyordu. Eski çağda yaşayan zengin gözetenler, gözettikleri gezgin filozofları madden desteklerlerdi. Bunun karşılığında filozoflar gözetenlerini över ve gözetenler de verdikleri şölenlerde, bu zeki filozoflar konuklarının gözlerini kamaştırdığında onur kazanırlardı. Pavlus böyle bir sisteme katılmanın konuşma özgürlüğünden ve sistemin üzerine kurulduğu değerlere meydan okumaktan ödün vermesine neden olacağını fark etti. Filipî'deki kiliseden ayrıldıktan sonra onlardan maddi yardım almaya razı oldu; çünkü artık onlar vereceği hizmete ortak olmuşlardı. Fakat Korint'te yaşarken

Korintlilerden maddi yardım alamazdı çünkü böyle bir davranış verdiği mesajı körleştirirdi.

Korint kilisesindeki elit kesim Pavlus'u zayıf bir akılsız, gülünesi biri, Plato'nun yazdığı komedilerdeki bir soytarı gibi görürlerdi. Bu oyunlar genellikle dövülüp evlerinden kovulduklarında gülünesi hallere düşen köleler, acayip kıyafetler içindeki zavallı sefiller hakkında olurdu. En yüksek kahkahalar, alçalmanın zirvesi olarak görülen çarmıha gerilme sahnesinde işitilirdi. [16](#) Pavlus muhaliflerinin gözünde böyle görüldüğünü iyi biliyordu.

Pavlus Makedonya'dan geçerken nihayet Titus'la buluştuğunda, Titus ona Korint'teki imanlılara gönderdiği gözyaşlarıyla lekelenen mektubun büyük etkisini heyecanla anlattı. Pavlus'a yaptıklarından dolayı çok üzgündüler. Tavır ve davranışlarından tövbe ettiler ve aralarını düzeltmek için, öylesine büyük bir suç işleyen kişiyi cezalandırmak da dahil olmak üzere (2Kor. 7:11), yapılması gereken her neyse yapmaya hazırdılar. Pavlus ümit ettikleri gerçekleştiği için sevinçle doldu ve onlara olan güveninin boşa gitmediğini anladı. Uzun günler boyunca çekilen acılardan sonra ne kadar harika bir teselliydi bu. Haleluya!

Ancak hala Pavlus'a karşı çıkan bir grup vardı – bunlar Pavlus'un şahsi yetkisini sorgulayan “süper elçilerdi”. Onlar da Yahudi'ydiler ve belki Yeruşalim'deki gerçek elçileri temsil ettiklerini iddia ediyorlardı. Oysa onların Müjde versiyonu ölümcül kusurlarla doluydu; çarmıh engelini örtüyor ve Kutsal Ruh'un etkisini kendinden geçercesine coşkun bir tecrübe olarak vurgularken, sevginin yüce elzemliğini göz ardı ediyordu. Pavlus kıskançlık ve öfke duyuyordu: kıskanıyordu çünkü bu “süper elçiler” derinden sevdiği imanlıları yoldan saptırıyorlardı; öfkeliydi çünkü imanlılar arasında gerçekleştirdiği iyi işler bozuluyordu. Pavlus bir mektup daha yazmaya karar verdi – 2. Korintliler olarak bildiğimiz mektup – ve bunu Titus ve diğer birkaç kardeşle birlikte, kendisinin Korint'e

varmasından hemen önce hazırlık olması için önden gönderdi.

Bu mektup Korintlilerden cezalandırdıkları kardeşi tekrar kabul etmelerini ister. Artık onların işbirliğinden emin olduğu için, Yeruşalim'deki yoksul imanlılara götürmek üzere toplayacağı maddi destek hakkında da talimatlar verir. Mektubunun son bölümlerinde “süper elçilerin” zehir dolu tartışmalarından kaynaklanan kaleleri yıkmaya kararlı olarak konuşur. Bunu yapmaya sıra dışı bir “övünmeyle” başlar. Övünmek, kendilerini ön plana çıkarmak için en bariz yöntem olduğundan, birinci yüzyıldaki önderler için normal bir şeydi. Bir Yahudi olan ve Tanrı'yı Eski Antlaşma açısından gören Pavlus övünmekten nefret ediyordu ama muhaliflerinin anladığı tek dil bu olduğundan, övünmesi gerektiğini fark etti. Fakat Pavlus'un övünmesi (2Kor. 11:16-12:10) diğerlerinin övünmelerinin temelini çökertir ve elçilik yetkisinin gerçek doğasını yeniden tesis eder.

Pavlus söze kendisinin de Yahudi olduğunu söyleyerek başlar ve ardından yaşadığı zorlukları sıralar. Çektikleri acıları ve sıkıntıları sıralamak önderlerin makam ve şereflerini müdafaa etmek üzere kullandıkları yaygın bir yöntemdi. Büyük İskender – eski çağda şanının tüm dünyada duyulmasını arzulamasıyla tanınan örneksel büyük adam – girdiği ihtişamlı savaşlarda nasıl yaralandığını ve bunların bedeninde bıraktığı izleri tek tek sıralardı. Pavlus'un listesi bundan farklıdır çünkü Yahudilerin elinden yediği sayısız dayakları, beş kez kırbaçlandığını, Romalılar tarafından üç kez değnekle dövüldüğünü ve taşlandığını hatırlar. Pavlus'un sırtı yara izleriyle dolu olmalıydı. Bu yaralar savaşa katılan askerlerin göğüslerinde görülen onur işaretleri değil, cezalandırılan bir kölenin sırtında taşıdığı utanç izleriydi.¹⁷ Romalı bir yazar olan Apuleyus karşılaştığı bir grup köleyi tanımlamıştır: “Tüm bedenleri yedikleri bir sürü dayaktan kaynaklanan mor izlerle kaplıydı. Kırbaç izleriyle dolu olan sırtlarında yırtık pırtık yamalı

giysiler vardı.”[18](#) Pavlus bilinçli olarak utanç veren bu durumlarla övünür.

Pavlus benzer şekilde Şam kentinin surlarından bir küfe içinde nasıl aşağıya sarkıtıldığı hakkında güldüren bir olayı anlatır. Roma ordusu bir kuşatma sırasında surların üzerinden yağdırılan ok ve mızraklara aldırmadan, surların üstüne tırmanan ilk yiğit savaşıncısına herkesin iyi bildiği corona moralis veya “surtacı” ödülünü verirdi. Pavlus surlara tırmanarak elde ettiği kahramanlıkla değil, bir küfe içinde surlardan aşağıya sallandırılmasıyla ilgili vakarsız kaçıncısının komik tarafıyla övünür.[19](#)

“Süper elçiler” hizmetlerini doğrulama yolu olarak, muhteşem doğaüstü maceralarla övünmekten zevk alan kişilerdir. Gördükleri hayret verici görümleri ve sıra dışı mucizelerin detaylarını anlatırlar. Bu sebeple Pavlus’un da ruhsal tecrübeleri hakkında konuşması gerekir. Pavlus’un çok zengin bir iç dünyası olduğu şüphe götürmez ama kendisinden üçüncü şahıs “bir Mesih izleyicisi” (2Kor. 12:2) olarak söz ederek, isteksizce konuşması ilginçtir. Cennete götürüldüğünü ifade ettikten sonra detaylar üzerinde durmayı reddeder. “Süper elçiler” birçok şifa hakkında konuşmalarına rağmen, Pavlus konuşmasını sadece kendisine ait olan Şeytan kaynaklı sıkıntısıyla ve bundan kurtulmak için ettiği üç duanın başarısızlığıyla sınırlar. Pavlus’un hizmeti boyunca birçok başka şifa örneği olduğunu biliyoruz ama bu elçi kendi hastalığına bile şifa bulamadığını vurgular! Bütün bunların işaret ettiği şey Rab’bin şu sözleridir: “Lütfum sana yeter. Çünkü gücüm güçsüzlükte tamamlanır” (2Kor. 12:9).

Pavlus’un zayıflık ve utançla övünmesi ruhsal yetkiye sahip olmadığı anlamına gelmez. Aksine mektubunun sonuna doğru, tanıkların vereceği tanıklıkları dinleyen bir yargıç olarak gelmekte olduğunu, geliştirme veya yıkma yetkisinin kendisine verildiğini, gerekirse bu yetkiyi sert bir şekilde kullanacağını söyleyen Pavlus, konuşma tarzını değiştirir

(2Kor. 13:1-10). Hizmetkâr bir önder olmak çekingen veya harekete geçme güdümünden ve gidilecek yönü seçme becerisinden yoksun olmak anlamına gelmez.

Mektup Pavlus'un ümitlerini gerçekleştirdi ve MS 56 yılının kışını Korint'te geçirebildi. Oradayken Roma'da yaşayan Hristiyanlara yazdığı mektupta, "Makedonya ve Ahaya'da bulunanların, Yeruşalim'deki kutsallar arasında yoksul olanlar için yardım toplamayı uygun gördüklerinden" (Rom. 15:26) sevinçle söz eder. Korint kilisesi Pavlus'un elçi olarak sahip olduğu yetkiyi onaylayarak ve Yeruşalim'deki ana kiliseye yardım gönderme projesine gayretle katılarak Pavlus'un arkasında olduğunu gösterdi.

Bu durum hayret verici bir zaferdi. Eğer Pavlus "süper elçileri" yetkisini savunarak ve – onlardan daha bilgili, daha zeki olduğunu ve daha gösterişli mucizeler yapabileceğini göstermek suretiyle - daha çok övünerek mağlup etmiş olsaydı, cephe çarpışmasını kazanmış ama savaşı kaybetmiş olurdu. Daha derinlere inen sorun, "süper elçiler" tarafından yapılan iddiaların temelini oluşturan kültürü ve değerleri ortadan kaldırmaktı. Eğer onlarla karşılaştığında onların koyduğu şartlara göre hareket ederek, deplasmanda savaşıyor, üstünlüğünü kanıtlayabilirdi ama kiliseyi yönetmekte olan dünyaya bakış açısı aynen yerinde kalırdı. Şeref ve güç kültürünün kurduğu "kaleleri yıkmanın" (2Kor. 10:4) tek yolu, kendi utancının ve zayıflığının sağladığı silahları kullanmaktı. Bu yöntemin büyük riskleri vardı ama Pavlus, İsa "güçsüzlük içinde çarmıha gerildiği halde şimdi Tanrı'nın gücüyle yaşadığı" (2Kor. 13:4) için, kendisinin de kilisenin gözünde aklanacağına ve gerçek ruhsal yetkiye sahip olacağına inanıyordu.

Hristiyan kültüründen tamamen uzak olan bölgelerde yeni kiliseler başlatan önderler, mevcut kültürleri ancak bu kültürlerle aykırı düşen şekilde yaşayarak değiştirebileceklerini anlamalıydılar. Bunun anlamı Pavlus'u, örneklediği acı çekme, utanç görme, itibarını kaybetme ve çarmıha daha da yaklaşma yolunda izlemek

olacaktır. Zor durumlarla karşılaştıklarında, alışkın oldukları eski kültüre geri dönme kışkırtmasına direnmeleri gerekecektir. Sonuçta elde edecekleri ödül, yaşamların ve toplumların gerçekten değiştiğini görmek olacaktır.

4. Pavlus Filipi’de

Pavlus’un Çarmıh Anlayışı

Filipi’de yaşam

Pavlus MS 50’lerde Troas’tayken, Korint’te yaşanan zor dönemden yaklaşık beş yıl kadar önce, müjdeyi paylaşma macerasındaki bir sonraki adımın ne olacağını sezmeye çalışıyordu. Bir akşam gördüğü güçlü bir görümden, Makedonyalı bir adam “Makedonya’ya geçip bize yardım et” diye seslendi (Elç.16:9). Pavlus yanındakilerle birlikte hiç oyalanmadan, Makedonya’nın başlıca kenti olan Filipi’ye giden bir gemiye bindi ve kendisini tamamen farklı bir kültürün içinde buldu.

Filipi Pavlus’un yaşadığı kentler arasında Roma kültürüne en çok sahip olandı. Bu kent MÖ 42’de Julius Sezar’a yaptıkları suikastın intikamını almak üzere Brutüs ve Kassius’e karşı girdiği savaşı kentin hemen dışında kazanan Oktavian – daha sonra imparator Augustus adını almıştır – tarafından bir Roma kolonisi olarak kurulmuştu. Oktavian işsiz konumdaki bir sürü askeri Roma’ya geri götürmenin bir felaket olacağını bildiğinden, elindeki bunca askerle ne yapacağını bilemiyordu. Bu soruna bulduğu çözüm askerlerine bu kenti ve çevresindeki toprakları vermek oldu. O topraklarda yaşayan zavallı yerli halk ise yeni Romalı efendilerine yol vermek üzere evlerinden atıldılar ve resmi olmayan sosyal hiyerarşi içinde en alt seviyeye itildiler!

Filipi tam bir Romaydı. Büyük çoğunluğu Augustus’un askerlerinin soyundan gelen nüfus Roma’ya ve Roma kültürüne son derece bağlıydı. İmparatorluğun tamamına bakıldığında nüfusun yaklaşık yüzde 14’ü Roma vatandaşı olmasına rağmen, Filipi’deki arkeolojik buluntular bu oranın yüzde 40’a kadar çıkabileceğini gösterir.²⁰ Kentin her yanında görülen taş yazıtların bolluğu, halkın kendilerini nasıl gördüğünü anlatan

sessiz tanıklardır. Hepsi sosyal statülerinin ve cursus honorum, Onur yarışmasında nerede olduklarının fazlasıyla bilincindeydiler. Romalı yazar Çiçero'nun şu sözlerine yürekten katılırlardı: “Doğamız gereği onurlandırılmayı arzular ve buna açlık duyarız ve onurun ışıldayan küçücük bir parçasını gördüğümüz an, bunu edinmek adına katlanamayacağımız ve göze alamayacağımız hiçbir şey olamaz.”²¹ Ulaştıkları onur kamusal makam unvanlarıyla ifade edilir ve tipik bir yazıt şöyle bir şey olurdu:

Voltinia oymağından Publius oğlu, Publius Marius Valens, aedile olan Dekurion ve ayrıca Filipili Dekurion, oyunların sponsoru olan kutsal duumvir Antoninus Pius'un armalarıyla onurlandırılmıştır.²²

Publius kimliğinden, ailesinden ve vatandaşlığından kaynaklanan onurla giriş yapar ve elde ettiği başarıları ve onurları sıralayarak devam eder. Filipili'deki yazıtların yaklaşık yüzde 50'si, tüm Roma vatandaşlarının ait olduğu oymaklardan biri olan Voltinia'dan²³ söz ederdi ve bundan söz edilmesinin nedeni Publius'un Roma vatandaşı olduğunu vurgulamasıydı. Dekurionlar elit kesimindeki senatör ve süvariler altında kalan üçüncü seviyeye aittiler; aedile kamu işlerinden ve oyunlardan sorumlu kişiydi; duumvir (iki erkek) kentte güç sahibi olan önde gelen yargıçlardı. Publius bir keresinde oyunlara sponsorluk yaptığını da herkesin bilmesini istiyordu; kendi cebinden harcadığı paraların cömertliğini göstererek konumunu yükseltmesini amaçlıyordu. Onur kazanma yarışına katılmak ucuz bir seçenek değildi ama Romalılar için onur, servetten çok daha önemliydi ve servet sadece onur kazanmada kullanılan bir araçtı.

Pavlus ve Silas'ın Filipili'ye gelişi

Pavlus, Silas ve Luka gemiden indikten sonra, müjdeyi duyurmak üzere Rab'bin kendileri için hazırladığına inandıkları fırsatları aramaya başladılar. Yeni bir yere vardıklarında genellikle ilk iş olarak

Yahudi havrasına giderlerdi; fakat Filipi’de havra olmadığı için, nehir kenarında dua eden bir grupta karşılaştılar. Bu grubun önderi mor kumaş gibi lüks malzeme ticareti yapan Lidya’ydı. Tanrı Lidya’nın yüreğini müjde mesajına açtı ve Pavlus arkadaşlarıyla birlikte evinde kalmaya razı olarak gözetenliğini kabul etti.

Pavlus kentte dolaşırken falcılık ruhuna tutsak olan ve bu sayede sahiplerine çok para kazandıran köle bir kızın dikkatini çekti. Kız Pavlus’un peşinden gidiyor ve “Bu adamlar yüce Tanrı’nın kullarıdır, kurtuluş yolunu bildiriyorlar” diye bağırıp duruyordu. Bu durum günlerce sürdü ve sonunda bir gün Pavlus daha fazla dayanamadı. Kötü ruhların kendisinin ilettiği bildiriye onaylamasına izin vermek istemeyen İsa’nın örneğini izleyen (Mar. 1:25) Pavlus, “İsa Mesih’in adıyla, bu kızın içinden çıkmanı buyuruyorum!” dedi.[24](#)

Bundan sonra her şey kontrolden çıktı. Kızın efendileri, kazanç umutlarının yok olduğunu görünce, Pavlus’la Silas’ı yakalayıp, büyük ihtimalle duumvir unvanına sahip yargıçların karşısına sürüklediler. Ardından Pavlus’la Silas’ın kazançlarına balta vurduğunu söylemek yerine, “biz Romalılar için benimsenmesi ve uygulanması yasak birtakım töreler yayıyorlar” diyerek tahrik edici suçlamalarda bulundular. Filipi halkının değer verdiği her şeyi baltaladıkları bu suçlama, kenti alt üst etti. Kan görmek isteyen kalabalıkla çevrelenen yargıçlar derhal Pavlus ve Silas’ın “giysilerini yırtıp sıyıyarak değnekle dövülmeleri” buyruğunu verdiler. Bu ceza hafif bir dayaktan farklı olarak “ağır şekilde dövülme” için kullanılan teknik bir terimdi.[25](#) Küçük düşüren ve son derece acı verici olan bu ceza asla bir Roma vatandaşına uygulanmazdı; fakat yargıçlar için önlerine getirilen bu kurbanlar, diyar diyar dolaşan önemsiz iki Yahudi vaizden başka bir şey değillerdi. Ardından onların zindanın dış bölmeleri yerine, “iç bölmesine” atılmalarını buyurdular. İç bölme kapkaranlık ve tuvalet

ihtiyacı göze alınmayan leş gibi bir yerdi ve çok daha zorlu suçlular buraya atılırlardı. Alçaltılmanın ve utancın son adımı ayaklarının tomruğa bağlanmasıydı. 26 Pavlus bu olay hakkında şu sözleri kullanmıştır: “Daha önce Filipi’de eziyet görmüş, aşağılanmıştık” (1Sel. 2:2). Birinci yüzyılda yaşayan bir adamın maruz kaldığı aşağılanma, fiziksel acıdan çok daha fazla acı verirdi.

Akla hemen Pavlus’un yargıçların önüne çıkarılır çıkarılmaz neden Roma vatandaşı olduğunu söylemediği sorusu gelir. Yeruşalim’deyken karşılaştığı benzeri bir durumda Roma vatandaşı olduğunu başlangıçta söylemiştir (Elç. 21:39) ve bunu yapması hiç şüphesiz, Roma vatandaşı olmanın büyük önem arz ettiği Filipi’deki savunmasında özellikle etkili olacaktır. Rapske ve Hellerman Pavlus’un yeni kurulmuş olan kilisenin hatırına, kendi haklarından bilinçli olarak vazgeçtiğini önerirler; çünkü Pavlus Roma vatandaşı olmasının getirdiği avantajlara sığınacak olsaydı, bu yeni inancın sadece vatandaşlar için olduğu izlenimini verebilirdi. İlk kilisedeki imanlıların çoğunluğunun başarılı vatandaşlardan değil ama yoksul kölelerden oluştuğunu biliyoruz: “Birçoğunuz insan ölçülerine göre bilge, güçlü ya da soylu kişiler değildiniz” (1Kor.1:26). Bu yeni imanlılar İsa’yı Mesih olarak kabul etmelerinin risk taşıdığını elbette biliyorlardı; korunma sağlamak için Roma vatandaşı olmaları gerekseydi, bu yol kendileri için uygun olmazdı. Pavlus’un müjdeye olan adanmışlığı o kadar büyüktü ki, bu küçük ve yepyeni imanlılar topluluğuna izlenecek bir örnek verme adına, kendi haklarından vazgeçmeye, utanç ve acıya katlanmaya hazırdı. Kendi güvenliğini ve şerefini bir kenara bırakarak onların zayıflığını ve utancını üstlendi.

Pavlus ve Silas başlarına gelen her şeye rağmen sevinçle doluydular. Leş gibi kokan karanlık içinde sırtlarına yedikleri kırbaçların açtığı yaralardan hala kan sızıyordu ama söyledikleri coşkulu övgü ilahileriyle diğer mahkumları uyanık tutuyorlardı! Ama gece yarısı olduğunda, Tanrı onları hiç beklenmedik şekilde bir

depremlerle haklı çıkardı! Herkesin zincirleri çözüldü ve mahkumların hepsi toptan kaçabilirdi. Pavlus herkesin hala zindanda olduğunu söylediğinde, zindancı kendisini öldürmek üzereydi – çünkü görevini yerine getirememenin neden olacağı utanç ve cezaya katlanamazdı. Zindancı iman etti, onların yaralarını temizledi, besledi ve ailesinin diğer fertleriyle birlikte vaftiz oldu. Yargıçlar Pavlus ve Silas'ın Roma vatandaşı olduğunu öğrendiklerinde, sessizce olanların üstünü örtmeye çalıştılar ama Pavlus o zaman haklarını kullandı ve hak ettikleri açık özrü herkesin önünde aldılar. Durum tamamen tersine döndü ve bütün bu olanlar imanlılar için harika bir örnek ve teşvik oldu. Rab İsa Mesih'in Babası olan Tanrı, Pavlus'u içinde bulunduğu o büyük zorluktan kurtarabilirdi, hiç şüphesiz kendilerini de koruyabilirdi.[27](#)

Mesih'in Alçaltılması ve Yüceltilmesi

Aradan on yıl geçtikten sonra bile – Pavlus Roma'da hapisteyken, Filipî'deki kiliseye yazdığı dostluk ve şükran mektubunda – oradaki imanlıların maruz kaldığı baskıcı Roma kültüründen kaynaklanan meydan okumanın hala bilincindeydi. Korint'te olduğu gibi, farklı sınıflara bölünmüş ve rekabetçi olan Roma modeli, kilisedeki birliğe öylesine ciddi bir tehdit oluşturuyordu ki, kaleme aldığı mektuptaki başlıca endişesi, kutsalları “Hiçbir şeyi bencil tutkularla ya da boş övünmeyle yapmayın. Her biriniz alçakgönüllülükle öbürünü kendinden üstün saysın” diyerek teşvik etmekte (Flp. 2:3). Alçakgönüllülük olumlu bir erdem olarak değil, kölelerden beklenen dalkavukça bir yaltaklıkla, içli içli konuşma havasına sahip bir özellik olarak görülürdü. Romalı bir beyefendiden beklenen gururlu özgüvenin tam tersiydi.

Pavlus mektubunun özü durumundaki 2. bölümde, elindeki en güçlü argüman olan Mesih İsa'nın örneğini

kullanarak, O'nun gösterdiği alçakgönüllülüğü ve yüceltilmesini şiirsel bir dille anlatır:

Mesih, Tanrı özüne sahip olduğu halde,
Tanrı'ya eşitliği sımsıkı sarılacak bir hak saymadı.
Ama kul özünü alıp insan benzeyişinde doğarak
Ululuğunu bir yana bıraktı.
İnsan biçimine bürünmüş olarak ölüme,
Çarmıh üzerinde ölüme bile
Boyun eğip kendini alçalttı.
Bunun için de Tanrı O'nu pek çok yükseltti
ve O'na her adın üstünde olan adı bağışladı.
Öyle ki, İsa'nın adı anıldığında
Gökteki, yerdeki ve yer altındakilerin
Hepsi diz çöksün ve
Her dil, Baba Tanrı'nın yüceltilmesi için
İsa Mesih'in Rab olduğunu açıkça söylesin.

Bütün bunlar, Mesih'in alçakgönüllülüğünde daha derinlere inen adımların detayını verdiği için, Filipililerin rekabet etmekten hoşlandığı cursus honorum ortamının tam tersidir. İsa beden alıp dünyaya gelmeden önce Tanrı özüne sahipti, görkemli görüntüsü Tanrı'dandı. "Öz" için Grekçede kullanılan sözcük, İsa'nın gerçek görkeminin ortaya çıkarak, görünümünün değiştiğini tarif eden Matta 17:2'deki "morphe" sözcüğüydü. Yahudi yazar Philo "Tanrı'nın özü" ifadesini, bir tanrı olarak giyinen İmparator Kaligula'yı tarif ederken kullanmıştır.[28](#)

Kilise tarihi boyunca Mesih'in doğası hakkında yapılan tartışmalar yüzünden, bu konuyla ilgili soruları yukarıda verilen ayetlere dayandırma eğilimine gireriz. Bu ayetler Mesih'in kimliği hakkında son derece önemli bilgiler içermesine rağmen, metnin bağlamı odaklanılan başlıca konunun Mesih'in görkemi ve onuru olduğunu gösterir. Bu ayetleri, Mesih'in iki doğasının tek bir kişide nasıl bir araya geldiğini açıklayan Kalkedon ilmihalinin sırlarını ortaya çıkarmak üzere değil, çarmıhın hem o dönemde hem de şimdi yaşamakta olan

imanlıların yaşamlarında arz ettiği önemi ve etkiyi anlamak üzere okumalıyız.

İsa Tanrı'ya olan eşitliğini dört elle tutunulması ve kendi yararına kullanılması gereken bir şey olarak görmedi. Pavlus'un yaşadıkları da çok çarpıcı bir örnek oluşturur: çünkü sahip olduğu Roma vatandaşlığını, acı çekmekten ve aşağılanmaktan kurtulmak üzere kendi avantajına kullanmak yerine, bir kenara bırakmaya razı oldu. Yani Mesih İsa, insanlığın en aşağı seviyesi olarak görülen bir köle gibi kul özünü alıp tanrısal görkeminden soyundu. Romalı bir filozof olan Dio Chrysostom şöyle demiştir: "Kölelik en aşağılık ve en sefil konumdur."²⁹ Mesih'in insan olması, tanrısal bir varlığın köle olarak en büyük aşağılanmaya maruz kalması anlamına geliyordu! Bu durum Filipi'deki Romalılara tamamen yabancı olan ve akıl almaz bir olaydı.

Kendini alçaltma süreci insan benzeyişinde doğmakla bitmemişti; Mesih'in alçakgönüllülüğü daha da öteye giderek, bir insanın alçalabileceği en düşük konuma – çarmıha kadar ulaştı. Çarmıh günümüzde saygı gösterilen dini bir simge halini aldığından, o dönemde ifade ettiği anlamın korkunçluğunu yeterince kavramakta zorlanırız.

Martin Hengel'in eski çağda çarmıha gerilme hakkında yaptığı harika çalışması, bunun ne kadar yaygın olduğunu gösteren bir sürü korkunç örnek içerir.³⁰ Bir keresinde zengin bir adam kölelerinden birisinin, şölenden sonra sofrayı temizlerken tabaklarda kalan balık artıklarını yediğini öğrendiğinde, çarmıha gerilmesini buyurdu. Bununla göstermek istediğim şey çarmıha gerilmenin sıradan, gündelik bir olay ve çoğunlukla kölelere verilen bir ceza olduğudur. Roma kentinin dışında, bu işi ticarete döken kişiler tarafından gerçekleştirilen sıra sıra çarmıhları görmek normal bir şeydi ve birisinin çarmıha gerilmesi için ödenen para iki ekmek bedeline eşdeğerti.

Çarmıha gerilme özellikle köleler için olup, bir açıdan onlara gözdağı verme, ama daha da önemlisi

kişiyi aşağılama amacını gütmesiydi. Alay etme ve işkence sürecin normal parçalarıydı. Roma ordusu MS 70 yılında Yeruşalim’i kuşattığı ve kentin çevresindeki tepelerde yüzlerce tutukluyu çarmıha gerdiği zaman, askerler kurbanlarına gülmek için onları acayip şekillerde çarmıha çivilemekten zevk alırlardı. İsa’nın katlandığı kırbaçlar ve alaylar bu standart sürecin bir parçasıydı; çünkü çarmıha gerilmenin başlıca amacı, tüm itaatsiz köleleri hak ettikleri aşağılanmaya ve utanca gark etmektir. Bu nedendir ki Müjde yazarları İsa’nın ölümünde, fiziksel acıların çok üstünde olan haksızlığı ve karşılaştığı hakaretleri vurgularlar; İsa’ya yöneltilen alayları ve hakaretleri detaylarıyla anlatırlar ama bedenine çakılan çivilerin neden olduğu acıdan söz bile etmezler.

Filipi’de yaşayanlar bu mektubu okuduklarında büyük bir şoka girmiş olmalıydılar. Kendisine tapındıkları Kurtarıcı ve Tanrı’nın Oğlu, onların küçümsediği ve korktuğu her şeye maruz kalmayı seçmişti. Pavlus bilinçli olarak onların dünyaya bakış açısını altüst ediyor, yeni bir örneğe ve yeni bir yaşam tarzına açık olmaları için yönlerini değiştirmeyi amaçlıyordu. Hiç şüphesiz kendisine yöneltilen “Romalılar için benimsenmesi ve uygulanması yasak birtakım töreleri yayma” suçlamalarını hak ediyordu. Pavlus Korint’te olduğu gibi Filipi’de de, kilisenin kültürünü içinde bulunduğu toplumun kültüründen köktenci bir şekilde farklılaştırarak yenilemeyi istiyordu.

Pavlus yargıçlar tarafından suçlu bulunduktan sonra herkesin önünde haklı çıkarıldığı gibi, İsa’nın ölümü de dirilişle, yani alçaltılma yüceltmeye dönüşerek sonuçlanmıştı. Şiirin son kıtasına geçen Pavlus tekrar onurlandırma dilini kullanarak dirilişin önemini açıklar. Tanrı O’nu pek çok yükseltti ve tüm yaratılış O’nun görkemini kabul etsin ve övgülerini söylesin diye, O’na diğer tüm onurların üstünde olan onuru bahşederek tüm adların üzerinde olan adı verdi. “Hepsi diz çöksün ve her dil Rab olduğunu açıkça söylesin” sözleri, tüm

dünyanın İsrail'in Rab Tanrısı olan Yahve'nin, tek gerçek Tanrı olduğunu ve kurtuluşun sadece O'nda bulunduğunu kabul edeceğini bildiren Yeşaya 45:23'ten yapılan bir alıntıdır. Pavlus burada İsa'nın Rab olduğunu ve itaatle çarmihın utancına katlandığı için, Tanrı adını ve onurunu paylaşan yüce görkeme tekrar kavuştuğunu ilan eder.

Bütün bunlar Pavlus'un Filipi kilisesi üyelerine, ama özellikle de önderlerine sunduğu bir mücadeledir. Pavlus'un kiliselere yazdığı tüm mektupların içinde sadece Filipililer mektubu özellikle önderlere hitap eder: "Mesih İsa'nın kulları ben Pavlus ve Timoteos'tan Filipi'deki gözetmenler ve görevlilerle birlikte Mesih İsa'ya ait bütün kutsallara selam!" (Flp. 1:1). Pavlus kilisedeki önderlerin içgüdüsel olarak, imanlılar üzerinde baskıcı bir yetki kullanmak, başkaları pahasına kendi itibarlarını arttırmak, kendi yüceliklerini parlatmak için itaat talep etmek suretiyle, iman etmelerinden önce yapmaya alışık oldukları gibi yönetmeye devam edeceklerini biliyordu. Böyle davranan önderler müjdenin özünü inkâr etmekte, çarmihın anlamını boşa çıkartmaktadırlar. Çevrelerinde bir grup insan olabilir ama hiçbir zaman Mesih'in güç, yaşam ve sevgi Ruhuyla dolan gerçek kilise olamazlar.

Pavlus'un *Cursus Honorum'u*

Pavlus mektubunun 3. bölümünde başka bir endişesini dile getirir: Filipililerin sünnet yanlısı olanlar tarafından aldatılacağından korkmaktadır. Sünnet yanlısı olan bir grup Yahudi Hristiyan, Yahudi olmayan uluslardan gelen yeni imanlıların, Tanrı'nın halkı olmak istiyorlarsa sünnet olmaları ve Musa'nın yasasına uymaları gerektiğini öğretiyordu. Pavlus ise bu duruma kendi yaşam hikayesiyle karşılık verdi:

Sekiz günlükken sünnet oldum.
İsrail soyundan,
Benyamin oymağından,
özbeöz İbrani'yim.
Kutsal Yasa'ya bağlılık dersiniz, Ferisi'ydim.

Gayret dersiniz, kiliseye zulmeden biriydim.

Yasa'ya dayanan doğruluk dersiniz, kusursuzdum. (Flp. 3:5-6)

Hellerman kısa kısa cümlelerden oluşan bu kıtanın, yazıt üzerine harfleri oyan ustanın sözcük kullanımını, özellikle de fiilleri, en aza indirgemek istemesine benzediğine işaret eder. Pavlus'un öncelikle kendisini tanıtan ve ardından yaptıklarını anlatan içerik, Filipili halkının çok sevdiği cursus honorum'u fazlasıyla andırır. Voltani oymağından olmak yerine, gerçek bir Yahudi olduğunu kanıtlayan Benyamin oymağından oluşuyla gurur duyar. Edindiği dini başarılar dikkat çekicidir ve Yahudi toplumundan saygı görmesini garantiler. Asıl şoke eden darbe, bunların hepsini çöp, süprüntü veya tortu gibi farklı şekillerde çevrilen skubalon olarak tanımladığı 8. ayette gelir. Pavlus sadece Mesih'te bulunan eşsiz doğruluğu kazanmak uğruna, dindar Yahudilerin gözündeki konumunu tamamen kaybetmeye hazırdır. Bütün bunlar 2. bölümde tarif edilen Mesih'in alçaltılmasının ve yüceltilmesinin, Pavlus'a uyarlanmış versiyonudur; Pavlus da Mesih'i tanımak ve "Tanrı'nın Mesih İsa aracılığıyla yaptığı çağrıda öngörülen ödülü kazanmak" (Flp. 3:14) için, geleceği parlak olan genç bir dini öğretmen olarak sahip olduğu konumdan vazgeçmişti. Pavlus, geçmişteki sosyal konumlarını Mesih'i tanımanın yüceliğiyle kıyaslandığında bir süprüntü olarak görerek, halihazırda karşılaştıkları sıkıntı ve dışlanmaları bir ayrıcalık olarak algılayabilecekleri ve yeni krallık değerlerine göre hareket etmeye başlayabilecekleri için, Filipili imanlılara önlerindeki örnekleri izlemeleri için meydan okuyordu.

3. bölümdeki bu kısım "doğruluk" kavramının, geleneksel bir anlayış olan Tanrı'nın huzurundaki konumumuz olmasından ziyade, sosyal anlamda bir aidiyete ve Tanrı'nın halkı arasında onurlandırılmaya işaret ettiğini ima eder. Reformasyonun başlangıcından itibaren, Protestan bilginler Pavlus'un Yahudiliğin

öngördüğü - yasadaki tüm buyruk ve gerekleri yerine getirmek suretiyle kurtuluşu kazanma sistemindeki - “doğruluk işlerinden” özgür kılındığını söylediği konusunda hemfikir olmuşlardır. E. P. Sanders bu geleneksel anlayışa, birinci yüzyılda yaşamış olan Yahudi öğretmenlerin yazdıklarını inceleyerek ve bunlardan hiçbirinin yasayı yerine getirerek Tanrı'nın lütfunu kazanabileceklerini söylemediğini göstererek meydan okumuştur. Bu öğretmenlerin hepsi, Tanrı'nın antlaşma halkı olarak kabul edildiklerinin bir işareti olarak yasayı yerine getirdiklerine inanırlardı. Sünnet, Şabat günü ve yiyeceklerle ilgili yasalar Yahudi olmanın getirdiği harici işaretlerdi.[31](#)

Sanders'in bulguları üzerinde çalışan N. T. Wright ve diğer bilginler, Pavlus hakkında yararlı birçok detayı ortaya çıkaran “Yeni Perspektifi” geliştirdiler.[32](#) Pavlus'un Galatyalılar mektubundaki aklanma ve doğruluk hakkındaki büyük argümanı, Petrus'un – Yeruşalim'den gelen kişiler tarafından – utandırılmasının sonucunda, diğer uluslardan gelen imanlılarla yemek yemekten kaçınmasıyla tetiklenmişti (Gal. 2:12). Pavlus öfkeliydi çünkü beraber yenilen yemek, sofradaki herkesin kabul gördüğünü ve aidiyetini ifade eden çok önemli sosyal bir olaydı. Petrus sünnetli olmayan imanlılarla yemek yemekten kaçındığında, bir Yahudi yasası olan sünnet, diğer uluslardan gelenleri topluluk dışı bırakan ve Tanrı halkının fertleri olduklarını inkâr eden bir işaret olarak kullanılıyordu. Pavlus argümanını, İbrahim'den “Bütün uluslar senin aracılığınla kutsanacak” (Gal. 3:8) vaadine inandığının bir işareti olarak sünnet olmasının istendiğini söyleyerek geliştirir. Tanrı'nın orijinal amacı diğer uluslardan gelenlerin de, Tanrı halkının fertleri olmasıyla kutsanmaları içindi; Musa'nın yasası, Mesih İbrahim'e verilen önceki vaatleri yerine getirene kadar, Tanrı halkına rehberlik etmesi için verilen geçici bir düzenlemeydi.

John Piper müjdeselci vaiz ve bilginlerin, “doğruluğun” Tanrı’nın huzurunda doğru olarak kabul görmekten ayrılamayacağı hakkındaki tartışmalarına katılır.³³ Bu doğruluğun dini yasayı yerine getirerek mi, yoksa sadece Tanrı’dan gelen karşılıksız bir armağan olarak mı elde edileceği sorusu, hayati önem taşır ve Pavlus’un başlıca endişesidir.

Bu iki konunun eşit derecede kendisine özgü olduğuna inanıyorum. Bu konuyu Müslüman dünyasına aktararak örnekleyebiliriz. Tevrat yerine Şeriat vardır ama Muhammet sünnet, domuz etini yememek gibi yiyecek yasaları ve temizlik için abdest gibi kuralları dahil ettiğinden, bu ikisi yakından ilişkilidir. Tanrı’nın lütfuna erişmek için yapılan iyi işler Ortodoks İslam’ın temelidir; son yargı günü geldiğinde iyi işlerin kötü işlere karşı tartılması için, herkesin biri iyi, diğeri ise kötü işleri kaydeden iki meleş olduğu öğretilir. Kaç kere dua ettiğinin ve oruç tuttuğunun sayısı cennette tutulur ve hesabına aktarılır. Kadının örtüsüyle gizleyemediği her saç telinin hesabı tutulur ve cehennemde geçireceği zamana eklenir.

Şeriatın uygulanmasının önemli sosyal sonuçları da vardır. Sünnet olmamış bir erkek çocuk Müslüman olarak kabul edilemez. Yiyeceklerle ilgili yasaları yerine getirmemek kişiyi kirletir ve cemaat dışı edilmesini gerektirir. Ramazan ayında tutulan oruçların ardından teravih namazlarına katılmak, cemaatin üyesi olmanın önemli bir parçasıdır. Bunların ötesinde şeriatı yerine getirmek büyük onur kazandırır. Yaşlı kişiler hacı olmak için Mekke’ye gitmek isterler – bunun nedenlerinden biri yaklaşmakta olan ölümün ardından gelen yargıya karşı bir sigorta poliçesi olarak görülmesi, diğeri bir nedeni ise, kendilerine büyük onur kazandırmasıdır. Hacdan döndüklerinde kendilerine ‘hacı’ unvanı verilir; yeni konumlarını ilan eden bir takke giyme hakkını kazanırlar; ve topluca yenen yemeklerde en iyi yerlere oturtulurlar.

Hiç şüphesiz yedinci yüzyıla ait bu örneği, Pavlus'un birinci yüzyılda yazdığı durumu yorumlamakta kullanamayız ama yine de yapılan işlere dayalı doğruluğun, toplum içinde onurlandırılmaya nasıl yol açabildiğini gösterir. Günümüzde buna benzer toplumlarda Hristiyan inancına sahip yeni topluluklar ortaya çıkmakta olduğu ve bu topluluklardaki önderler, içinde yetiştikleri kültürde yaygın olan bakış açısından etkilendikleri için, bunlar bugün de önemlidir. Hem kuralcı hem de onur-güdümlü dindar bir anlayışa sahip olduklarından, Mesih'te kurtuluşun kendileri için ne anlama geldiğini anlamaları gerekir. Artık bağışlanmış ve suçluluk duygusu altında olmayan, cezalandırılma korkusu taşımayan ve kendilerini ispatlamaya gayret etmeyen Tanrı'nın çocuklarıdır. Tanrı'nın çocukları olduklarından aynı zamanda Tanrı'nın ailesinin fertleridir ve bu unvanı taşıma onuruna layıktırlar. Artık başkalarını alçaltarak kendilerine onur kazanmalarına, ya da başkalarını dışlayarak kendi makamlarını korumalarına gerek yoktur. Tanrı'nın lütfü Tanrı'yla ve aynı lütfü kendileriyle paylaşan kardeşlerle ilişki kurma şeklini tamamen değiştirir.

5. İsa ve Himaye

Tanrı, En Mükemmel Gözeten

Eğer gözeten yetkisi altında bulunan kişilere bakan bir kişiyse – o kişiler de buna karşılık olarak gözetenlerine sadakat, saygı ve hizmetlerini sunarlar – o zaman hiç şüphesiz Tanrı nihai gözetendir. Tanrı her şeye gücü yeten ve sevgi dolu yaratıcı olarak, tüm yaratılışın varlığını sadakatle devam ettirir ve yarattığı tüm varlıkların ihtiyaçlarını lütfuyla karşılar. Bu hak edilmeyen cömertliğine verilecek en uygun karşılık gönüllü itaat, sevinç dolu tapınma ve bol hizmettir. Tanrı'nın efendiliğine teslimiyetleri ne kadar derinse, bol iyiliğine duydukları güven hazzı da o kadar büyüktür. Tanrı tüm gözetenler için ideal örnek olduğundan, Kutsal Kitap Tanrı'nın bizlerle ilişkisini tanımlarken gözeten-gözetilen ilişkisini ifade eden bir dil kullanmaktan çekinmez. Eski Antlaşma İbranicesinde yaygın olarak kullanılan kabod sözcüğünün kökü "ağır" anlamındadır – Avram'ın servetini (Yar. 13:2) veya Balak'ın Balam'ı ikna etmek üzere gönderdiği önderlerin saygınlığını (Say. 22:15) tanımlamak üzere kullanılmıştır. O dönemde olduğu gibi bugün de, servet ve saygı - onur arasında yakın bir ilişki vardır! Fakat Tanrı'nın görkemini tanımlamak için de aynı sözcük kullanılmıştır (Çık. 14:4; Lev. 10:3; Yas. 28:58); çünkü bizim onurumuz Tanrı'nın görkeminin bir yansıması, daha üstün bir makam ve yetkinin işaretidir.

Yeni Antlaşma Grekçesi de benzer şekilde, Tanrı'nın huzurundaki konumumuzu anlamamıza yardım etmek üzere, sosyal düzen gözetmenliğine ait sözcükler kullanır. Örneğin sık sık Tanrı'nın lütfu için kullanılan ve çok sevilen charis sözcüğü, başlangıçta bir gözetenin gözetilenleri üzerine karşılıksız ve cömertçe bahsettiği iyiliğe işaret ederdi. Aristoteles şöyle demiştir: "Lütuf [charis] ihtiyaç içindeki birisine, bir şeye karşılık

olmadan yardım etmek olarak tanımlanabilir...”³⁴ Bu gözetilenler gözetenin lütfuna, sadık bir vefa ve güvenle adanmalıdırlar ve bunu özetleyen sözcük pistis'tir. Pistis Yeni Antlaşma'da genellikle “iman” olarak çevrilmiştir – çünkü Tanrı'nın lütfuna verilecek tek uygun karşılık budur. “Lütuf” ve “iman” gibi teolojik sözcüklerin arkasındaki bu sosyal zemin, aslında güven dolu diri bir teslimiyet ilişkisi olan “iman” veya “inanç” kavramının, körü körüne inanılan dogmalara verilen zihinsel onay olarak yanlış algılanmamasına yardım eder.

İsa mükemmel gözetenin beden almış hali olduğu için, himayeye ilgili sözcük dağarcığının ona uygulanmasına şaşdırmamak gerekir. Romalı yüzbaşı Kornelyus'tan aldığı davet, Petrus'a müjdeyi Yahudi olmayanlara ilk kez duyurma fırsatı verdi. İsa'nın kim olduğunu açıklarken söze Kornelyus'un anlayacağı türden ifadelerle başladı. İsa “her yanı dolaşarak iyilik yapan” biriydi (Elç. 10:38); “iyilik yapan” ifadesinin Grekçe karşılığı euergeteo olup, sık sık gözetenleri tanımlamak için kullanılırdı; bunun Latincedeki tam karşılığı ise “hayırsever”di. Romalı Kornelyus bu kavrama ve himaye gerçeğine aşına olduğundan, Petrus İsa'yı hastaları iyileştirmek, baskı görenleri ve baş düşman olan Şeytan'ın egemenliğinde tutsak olanları özgür kılmak üzere, Tanrı tarafından gönderilen yüce gözeten olarak tanıtır.

Gözetenler izleyicilerine hitap ederken, onların hislerine saygı göstermek adına – aşağı olduklarını vurgulayan - “gözetilen” gibi küçümseyen türden bir sözcük kullanmak yerine, onları “dost” diye çağırarak onurlandırıyorlardı. İsa çarmıha gerilmesinden önceki akşam üst kattaki odada yaptığı veda konuşmasında öğrencilerine duyduğu sevgiyi, onlara kul veya köle (doulos) olarak değil, “dost” olarak seslenerek gösterdi (Yu. 15:15). Bunu kendi dilimizde okuduğumuz zaman, “dost” sözcüğünü eşitlik, rahat ve resmi olmayan bir yakınlık olarak anlama eğiliminde oluruz. Oysa “dost” sözcüğünü kullanan İsa gerçekten de öğrencilerine yakın

olduğunu söyleyerek onları onurlandırmıştır ama aralarındaki ilişkinin eşit düzeyde olduğunu veya öğrencilerinin artık kendisine saygı göstermelerine gerek olmadığını ima etmemektedir. Bir sonraki ayette onların kendisini seçmediğini, aksine onları seçenin kendisi olduğunu ve kendi hizmetine atadığını hatırlatır. Rab himayesindekilere “dostlarım” diye seslenerek büyük lütuf gösterir ama bu durum, mutlak yetkisinin azalması olarak anlaşılmalıdır.

İsa, Dönemindeki Bir Gözeten

İsa konumun sosyal bir anlam taşıdığı utanç ve onura yer veren hiyerarşik bir dünyada yaşadı. İsa bir keresinde önde gelen bir Ferisi önderin evine yemeğe davet edildiğinde, diğer davetlilerin sofrada en saygın yer olarak kabul gören masanın başına yakın yerlere oturma yarışında olduklarını fark etti (Luk. 14:7-11). Davetliler sadece oturabilecekleri boş bir yer peşinde değildiler; ama kapıya en yakın yerden başlayıp ev sahibinin oturduğu masa başına doğru gitgide artan şeref mevkilerinin fazlasıyla farkındaydılar. Masa başına yakın bir yere oturmak son derece önemliydi ve bu hedefe ulaşma adına önlerine çıkanlar uluorta dirseklenebilirdi. İsa bu fırsatı yakalayıp onlara bir benzetme anlattı ve şunları söylediğini hayal edebiliriz: “Biri seni düğüne çağırdığı zaman başköşeye kurulma, en uzak köşeye otur. Kendini diğer misafirlerden daha üstün görüp başköşeye yaklaştırmaya çalışırsan, düğün sahibi gelip senden daha önemli birisine yer vermeni istediği zaman, herkesin gözü önünde yerinden kalktığında hissedeceğin utancı bir düşün! Bunun aksine düğün sahibi sana ‘Dostum, daha öne buyuramaz mısın?’ deyip herkesin önünde başköşeye yaklaştığın zaman ne kadar gurur duyacağını hayal et.”

Batılılar bu benzetmenin önemini çoğunluğunu gözden geçirirler çünkü onlar için oturma düzeni genellikle makamla değil, rahatlıkla ilgilidir. Bir odaya girdiğimizde boş olan sandalyelere veya konuşmak

istediğimiz arkadaşlarımıza yakın yerlere bakarız. Oysa İranlı arkadaşlarım bana, ilk kez bir Kutsal Kitap çalışmasına katıldıklarında, bir sürü yabancı insanın arasında oturacak bir yer bulmanın garip bir tecrübe olduğunu söylediler. Öğretmenin kim olduğunu bildikleri için, en şerefli yerlerin nerede olduğunu da biliyorlardı; fakat diğer öğrencilerin yaşını ve makamını bilmediklerinden, kendilerini nereye yerleştirmeleri gerektiğinden emin değillerdi; aksi taktirde İsa'nın bu benzetmede sözünü ettiği en arkaya geçme utancıyla karşılaşabilirlerdi. Türkiye'ye ilk taşındığımızda eşim evin hanımı olarak yerini çabucak öğrendi. Evin reisi olan ben kapının karşı tarafında otururken, eşimin sorumluluğu herkesin çay bardağını doldurmak olduğundan, kapıya yakın bir yerde ait olduğu mutfığa gitmeye hazır bir şekilde otururdu!

İsa utanç, onur ve himaye dünyasında yaşadı ama bu dünyayı altüst etti. Anlattığı bu benzetmenin anlamını çok güzel açıkladı: “Kendini yücelten herkes alçaltılacak, kendini alçaltan yüceltilecektir” (Luk. 14:11). Onuru insanlardan gelen övgü ve saygı olarak değil, ama Tanrı'dan gelen övgü ve onay olarak göstererek, onurun tanımını yeni baştan yapar. Bu dünyanın verdiği onur geçici ve aldatıcıdır ve nihayetinde bir yalan üzerine kuruludur. Gerçek onurun kaynağı Tanrı'dır ve Tanrı'nın gözünde iyi konumda olmak, hepimizin peşinden gitmesi gereken en büyük onurdur.

İnsanlar İsa'nın bir gözeten olduğunu anlıyorlardı çünkü birçok farklı yolla, bir gözeten gibi davranıyordu ama dünyadaki gözetmenlik sisteminin üzerine kurulduğu en temel varsayımı reddediyordu. Müjdelerin dördü de, öğretişlerini dinlemek ve hastalarına şifa dilemek üzere kırlara akın eden kalabalığa verdiği karşılığı kaydeder. Kuzeni Vaftizci Yahya'nın öldürüldüğünü henüz işitmiş olmasına rağmen – ki bu haber kendi ölümünün ön habercisiydi – onlara şefkat gösterdi ve hem fiziksel hem de ruhsal ihtiyaçlarını

karşılama üzere kendini verdi. Akşam olduğunda hiçbir şey yemediklerini ve geri dönüp yiyecek bir şeyler bulmalarının zor olduğunu fark etti. Gerçek bir gözetken olarak hareket ederek, beş ekmek ve iki balıkla karınlarını doyurmak suretiyle onların ihtiyacını karşılama sorumluluğunu üstlendi. Halk bu mucizeyi O'nun "dünyaya gelecek olan peygamber olduğunun" işareti olarak algıladı ama bu yorumu, kendi önderlik ve himaye anlayışlarına göre yaptılar (Yu. 6:14-15). O'nu, kendilerine ekmek ve arenada gösteriler sağladığı sürece Nero'ya övgüler yükselten Romalı ayak takımı gibi, düzenli olarak ekmek sağlaması karşılığında kralları olarak ilan etmeye hazırdılar. Eğer İsa onları gözetecek ve düzenli olarak yiyecek sağlamayı garanti edecek olursa, bunun karşılığı olarak, O'nun yetkisi altına girmeyi ve O'na büyük unvanlar takmayı kabul edeceklerdi.

İsa egemenliğinin bu dünyadan olmadığını ve kalabalıkların sunduğu krallık önerisinin, kendisinin mesihsel misyonuyla tamamen alakasız olduğunu bildiği için, tek başına dağa çekildi. Güç ve popülerliğin tadını çıkarabilirdi ama bunlardan uzak durdu. Ertesi gün O'nu tekrar bulan halk hala ekmeğin peşindeydi (Yu. 6:26, 34). Onlara kendi egemenliğinin gerçek doğasını öğreterek – "Yaşam Ekmeği Ben'im" (6:35) ve "İnsanoğlu'nun bedenini yiyip kanını içmedikçe sizde yaşam olmaz" (6:53) diye konuştuğunda – onları sınadı. Kalabalık giderek küçüldü ve en sonunda küçük bir grup öğrencisiyle baş başa kaldı. Romalı gözetkenler için sahip oldukları onurun büyüklüğü maiyetlerindeki kişilerin sayısıyla ölçülürdü. İsa için büyük kalabalıkların sunduğu övgülerin önemi yoktu; asıl önemli olan şey Babası'nın hoşnut olduğunu bilmesiydi.

İsa Dünyasal Gözetmenliği Reddeder

İsa tekrar tekrar dünyanın himayeye dayalı önderlik modeliyle, Babası'nın egemenliğindeki yetki arasında seçim yapmak zorunda kaldı. Bu denemelerin en büyüklerinden biri, vaftiz olmasından hemen sonra

ortaya çıktı – o anda Kutsal Ruh bir güvercin gibi üzerine indi ve göklerden gelen bir ses O'nun sevgili Oğul olduğunu ve Baba'nın O'ndan hoşnut olduğunu ilan etti (Mat. 3:17). Bu sözler Mezmur 2'deki, mesh edilen (ayet 2) ve Siyon'da oturan Kral (ayet 6), ulusları miras ve mülk olarak edinecek olan Tanrı'nın Oğlu (ayet 8) hakkındaki peygamberliğin gerçekleşmesiydi. İsa kulaklarında çınlayan bu muhteşem vaatle, Şeytan'ın Tanrı'dan kaynaklanan kimliğine yönelik şiddetli saldırısıyla denenmek üzere çöle gitti (Mat. 4:1-11). Şeytan O'nu iki kez aldatmaya çalıştı: “Tanrı'nın Oğlu'ysan, söyle şu taşlar ekmek olsun” ve “Tanrı'nın Oğlu'ysan, kendini aşağı at” dedi, “Çünkü şöyle yazılmıştır: ‘Tanrı, senin için meleklerine buyruk verecek.’” Bu çabalarının başarısız olduğunu gören Şeytan, yere kapanıp kendisine tapınırsa İsa'ya tüm dünya krallıklarını ve görkemini vermeyi vadederek doğrudan saldırıya geçti. Luka Şeytan'ın İsa'ya “bütün görkemiyle dünya ülkelerini göstererek ...bütün bunları sana vereceğim” dediğini kaydeder (Luk. 4:5-6).

Vaftiz olduğunda, Babası Mezmur 2'den alıntı yaparak İsa'ya ulusları vadetmişti; şimdiyse Şeytan, bütün görkemi ve yetkisiyle aynı ulusları vadediyordu. Şeytan'ın bu vaadi gerçekten yerine getirip getiremeyeceğini merak ediyor olabiliriz ama o anda İsa'nın önünde alınması gereken kesin bir karar vardı: ulusları Babası'nın yetkisini Babası'nın isteğine göre kullanıp Babası'na itaat ederek mi miras alacak ve bunun sonucu olarak da, Babası'nın görkemiyle mi ödüllendirilecekti? Yoksa Şeytan'a bağlılık yemini ederek, yetkisine boyun eğip işlerini gerçekleştirmek için Şeytan'ın yetkisini mi kullanacaktı? Kime boyun eğecek, yetkisini ve gücünü kimin adıyla kullanacaktı? Kimin görkemini arayacaktı? İsa hiç duraksamadan, anında ve kesin bir yanıt verdi: “Çekil git, Şeytan! ‘Tanrın Rab'be tapacak, yalnız O'na kulluk edeceksin’ diye yazılmıştır” (Mat. 4:10). İsa itaat, alçakgönüllülük ve hizmet yolunu seçti. Yaşantılarımızda alacağımız en

önemli karar, kime boyun eğeceğimizdir; hepimiz belli kişilere veya ideolojilere bağlanırsak ve eğer hiç kimseye boyun eğmediğimizi söyleyecek olursak kendimizi aldatırız. Aslında gururla kimseye boyun eğmediğimizi iddia edersek, yaptığımız şey kendimizi tahta çıkartmak ve böylece, aynen Şeytan'ın bizden istediği şeyi yapmak olur!

Şeytan İsa'dan kendi önünde eğilerek tapınmasını istedi ve bunu yapması karşılığında İsa, üzerine iyilikler bahşedeceği gözetilene olacaktı. Burada tapınma için kullanılan Grekçe sözcük proskunesis'tir ve harfi harfine çevrildiğinde "elini öpmek üzere diz çökmek" anlamına gelir. Bu sözcük Eski Antlaşma'nın Grekçe çevirisi olan Septuagint'te sık sık kullanılır ve neredeyse tamamen Tanrı'ya tapınmayla alakalıdır. Fakat Ester kitabında, Pers imparatorluğu saraylarında görülen bir uygulamayı tanımlamak üzere kullanılmıştır – örneğin, Kral Ahaşveroş'un hizmetkârlarının kötü Haman'ın önünde eğilip yere kapanmasını tanımlayan sözcük proskunesis'tir (Est. 3:2).

Ester'in günlerinden yaklaşık 150 yıl sonra proskunesis uygulaması son derece tartışmalı bir konu halini aldı. MÖ 328'de Büyük İskender, günümüzde kuzey Afganistan olarak bildiğimiz bölgeyi ele geçirmeye hazırlanıyordu. Bir akşam, her zaman yaptığı gibi, kendisiyle birlikte olanlar için içkili bir parti düzenledi. Ancak bu kez farklı olan bir şey vardı; İskender kendi şerefine herkesin bir bardak şarap kaldırmasından sonra, onlardan proskunesis yapmalarını da istedi. İskender iki yıl önce MÖ 330'da, Darius'u mağlup ederek Persepolis'i ele geçirmiş ve Pers kültür ve geleneklerinden gitgide etkilenir olmuştu. Geçen süre içinde giderek artan sayıda Persli saray hizmetine girmişti ve bu kişiler doğal olarak, yeni efendilerine saygı göstermek üzere yere kapanıp ellerini öperlerdi. Şimdiyse İskender, kendisiyle birlikte Makedonya'dan gelen yurttaşlarının da aynı şeyi yapmasını istiyordu.[35](#)

Sıra Aristo'nun büyük yeğeni olan Kallisthenes'e gelene kadar, hepsi sırayla ayağa kalkıp kendilerinden istenen şeyi yaptılar. Kallisthenes İskender'in ordusuna resmi tarihçi olarak katılmıştı ve Grek kültür ve değerlerinin tam bir koruyucusuydu. İskender barbar Persleri aşağıladığı sürece, onu methetmekten hoşnuttu ama artık onların geleneklerini benimsemeye başladığını gören Kallisthenes, durumu tekrar değerlendirmeye başladı. Grekler için proskunesis sadece tanrılara tapınmada kullanılırdı ve bir Grek'in bunu bir insana sunması son derece aşağılayıcıydı. İskender'in kendisine bir tanrı olarak tapınılmasını isteyip istemediğinden emin olamayız ama büyük ihtimalle emrindeki herkesin aynı standartları izlemesini istediğini söyleyebiliriz. İskender bir anlamda eşitlikçi Batı ile hiyerarşik Doğu arasındaki keskin kültür çatışmasıyla baş etmeye çalışıyordu. Kallisthenes'in İskender'i proskunesis'le onurlandırmayı reddetmesi ilişkilerinin sonu oldu ve kısa bir süre sonra da, kendisinin yetiştirdiği bazı uşaklar tarafından gerçekleştirilen başarısız bir suikast girişimini körükleyen kişi olarak suçlandı. Kallisthenes'in hunharca idam edilmesiyle, İskender'in öğretmeni Aristoteles'le arası bir daha düzelmek üzere bozuldu. Birbirleriyle çatışan kültür ve yetki anlayışları o günlerde de, bugün olduğu kadar tehlikeliydi.

Eğilip el öpmek Asya'da hala çok yaygındır. Türk çocuklar için dede ve ninelerinin ellerini saygıyla öpmek ve karşılığında şeker ya da harçlık almak mutluluk veren bir gelenektir.

İkinci Dünya Savaşında İngiliz askerlerin, huzurlarında eğilmedikleri için kendilerini esir alan Japonlar tarafından ölesiye dövülmeleri çok trajik bir durumdu. Japonlar için önlerinde eğilmeyi reddetmek gurur dolu bir saygısızlık işaretiyken, İngilizler içinse aşağılanmanın bir fazlasıydı. Bununla vurgulamaya çalıştığım şey, bir kültürün veya dünyaya bakış açısının bir diğerinden daha iyi olduğu değil, İsa için Şeytan'a

tapınmanın, onun yetkisine boyun eğmenin ve onun değerlerini kabul etmenin ifadesi olduğudur.

Dünya önderleri Mezmur 2’de Rab’be hizmet etmeleri ve öfkelenmemesi için “ayaklarını öpmeleri” konusunda uyarılırlar (Mez. 2:12). İsa Şeytan’ın sunduklarını reddedip Babası’nın isteğini kusursuz bir şekilde yerine getirmeye devam ettiği için, uluslar tüm yetkileri ve görkemleriyle birlikte kendisine verilmişti. Şimdiyse bu ulusların kralları, kendi yetkilerine dört elle sarılmayı mı, yoksa Oğul’a hizmet ederek ve tapınarak O’nun egemenliğini kabul etmeyi mi seçeceklerine karar vermeliydiler. İkinci seçenek Oğul’un bereketlerine, ilk seçenek ise Oğul’un öfkesine neden olacaktı.

Siyasi Onur

İsa öğrencilerini dünyanın yetki, onur ve güç anlayışına uymamaları için tekrar tekrar uyardı. Herkes gibi onlar da, İsa’nın Mesih olarak kuracağı egemenliğin, nefret edilen Romalı baskıcıları mağlup ederek, doğruluk ve esenlik sağlayacak bir yönetimi kuracak büyük bir siyasi güç ve askeri kudret olacağını varsayıyorlardı. İsa Yeruslaim’e doğru son yolculuğuna başladığında heyecan gitgide artmaktaydı. Öğrenciler bu yeni rejimde ne gibi rolleri olacağı hakkında spekülasyonlar yapmaya başladılar. Teyzesi Salome’nin oğulları olan Yakup ve Yuhanna İsa’nın kuzenleri oldukları için önemli konumlara getirileceklerini bekliyorlardı. Anneleriyle birlikte İsa’ya gidip egemenliğindeki en önemli ikinci ve üçüncü konum olan İsa’nın sağında ve solunda oturmaya talip oldular (Mat. 20:20-28; Mar. 10:35-45). Bugünün anlayışıyla Maliye ve Savunma Bakanı konumlarını arzuluyorlardı. İsa’nın görkeminden pay istiyorlar, kendi anlayışlarına göre elde edecekleri unvanı, maddi kaynakları, çevrelerinden eksilmeyen maiyeti ve makamın getirdiği nimetleri düşünüyorlardı. Diğer on öğrenci bu planı işittiklerinde haklı olarak öfkelenmişler. İsa hepsini bir araya getirerek diğer uluslar gibi olmayı arzuladıkları için onları

azarladı. O ulusların yöneticileri maiyetindekilere “ağırlıklarını hissettirirler”, güç ve makamlarını göstermek için emirler verip dururlar. Onların üzerinde sahip oldukları yetkiyi sert, kontrol edici ve baskıcı bir şekilde kullanmaktan zevk alırlar. Daha yüksek bir prestije kavuşmak üzere üst makamlara ulaşma yarışına girerler. Oysa Tanrı'nın egemenliği, yücelik hizmetten geldiği ve mükemmelleşme arzusu herkesin kölesi olmaktan kaynaklandığı için, tamamen farklıdır. İsa misyonunu bu şekilde algıladı – yani hizmet edilmeye değil, yaşamını insanlar uğruna bir fidye olarak vermeye varacak kadar, hizmet etmeye geldi.

Dini Onur

İsa en büyük eleştirilerini dindar elit kesime yönlendirdi; çünkü onlar Tanrı'nın adını ve yetkisini, önderlik suiistimalinin en zehirleyici şekli olan, kendilerini ön plana çıkarmak üzere kullanıyorlardı. İsa'nın Yeruşalim'e vardığından sonra tapınakta para bozanları kovması, din bilginleri ve Ferisilerle gireceği en büyük ve son yüzleşmeyi tetikledi. Girdiği detaylı tartışmanın sonunda, Davut Oğlu'nun Tanrı'dan başkası olmadığını göstererek onları susturdu ve can yakıcı bir suçlamayı doğrudan onlara yöneltti (Mat. 23:1-12).

Onlara yönelttiği en büyük suçlama, başlangıçtan beri yaptığı başlıca eleştirilerden biri olan iki yüzlülüktü. Söyledikleriyle yaptıkları birbirinin aksiydi. Başkalarından ağır yükleri sırtlamalarını istemelerine rağmen, kendileri ne bu yükü taşıdılar ne de onların taşınmasına yardım ettiler. Musa'nın yasasını analiz etme ve ayetleri yorumlama konusunda uzmandılar ve başkalarına yönelik buyrukları öğretirken ikna ediciydiler. Etüt odasında ve kürsüden konuşmakta başarılıydılar ama sahip oldukları bilginin ve hitabet becerilerinin yeterli olduğunu düşünüyorlardı. Yaşamları ağızlarından çıkan sözlerle uyuşmadığı ve uyuşmadığı için, bu sözler zehir dolu yalanlar halini aldılar. Dini açıdan gösterdikleri performans harikaydı, ettikleri

dualar uzun ve muhteşemdi (Mar. 12:40) ve ne kadar ruhsal olduklarını çok güzel sergilerlerdi. Böylesi bir dindarlığın arkasındaki gerçek motivasyon, onur ve saygıya duydukları açlıktı. Elbette böylesi bir suçlamayı öfkeyle inkâr ederlerdi ve belki de, kendileri bile davranışlarının çoğunluğunun insanların övgüsünü alma arzusundan kaynaklandığının farkında bile değillerdi.

Dini inançlarımız bir sahne üzerinden halka sunulduğunda, o andan itibaren kaçınılmaz olarak bir gösteri / icraat halini alacağından, tehlikeye maruz kalırız. Sahnede olmak haklı olarak, sunum yapma becerilerini, sesimizi nasıl kullanmamız, dinleyicilerle nasıl iletişim kurmamız, mesajımızı nasıl ikna edici ve etkin bir hale sokmamız gerektiğini öğrenmemizi gerektirir. Bunun tehlikeli tarafı, alkış beklememiz ve ön plana çıkmaktan tat almamızdır. Farkında olalım veya olmayalım, egomuz pohpohlanmaktan hoşlandığı için sahne varlığımıza yaraşır bir tutum geliştiririz. Cezbettiğimiz ilgiye bilinç altından verdiğimiz karşılıkla, vaazlar gitgide uzunlaşır ve kardeşlerin önünde yönettiğimiz tapınma zamanı daha yoğun bir hal alır. Eleştiri alana veya yerimize bir başkası geçene kadar olup bitenlerin farkında bile olmayabiliriz – ve o an verdiğimiz öfke veya kıskançlık dolu tepki, dini gayretimizin arkasındaki gerçeğe bizi uyandırmalıdır. Kendimize ve herkese, her şeyi Tanrı için yaptığımızı söyleriz ama aslında kendimiz için yaparız.

Din bilginleri ve Ferisilerin derinden arzuladığı onur unvanlarla ifade edilirdi. İsa'nın verdiği örnekler öğretmen, baba ve önderdir (Mat. 23:7-10). Bu durum eşitlikçi Batı toplumunda büyük bir sorun arz etmez; çünkü resmîyetten uzak olma sevgimiz, birbirimize unvanlarla saygı göstermemizi büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Dedem en eski arkadaşlarına bile soyadlarının önüne koyduğu “bey” unvanıyla hitap ederdi. Günümüzdeyse bazı çocuklar anne babalarına adlarıyla seslenmekte.

Eşim Lena'yla tanıştığım yer olan Kutsal Kitap okulunun müdürü, öğrencileri tarafından 2 metrelik boyu nedeniyle “nazik dev” olarak anılan ve ülke çapında müjde gerçeğine olan bağlılığı, bilgisi ve aynı zamanda lütufkâr duruşuyla tanınan Rev. Dr. Geoffrey Grogan'dı. Nikahımızı o kıymıştı ve Türkiye'de on beş yıl yaşadktan sonra İskoçya'ya geri döndüğümüzde onunla tekrar görüşme fırsatımız oldu.

Ona “Nasılsınız Bay Grogan?” diye sordum.

Hitap tarzımın resmiliğinden utandığı bariz olarak, “Oh, lütfen bana Geoff de” diye karşılık verdi.

“Size Geoff diye hitap etmem mümkün değil” diye karşılık verdim, “Bize öğreten ve sonra da evlendiren kişisiniz siz.”

Orta Doğu'da geçirdiğim onca yıldan sonra uygun bir unvan kullanmadan ona olan saygımı ifade etmem olanaksızdı.

Ankara'da yaşarken, yaşça benden küçük olan Türk imanlılar bana ağabey diye hitap ederlerdi. Aradan geçen yıllardan sonra bana amca diyerek takılmaya başladılar. Bu değişim sağlıklı bir saygıdan kaynaklanıyordu ve beni ne kadar yakın gördüklerine işaret ediyordu. İsa'nın öğrencilerine, yaşlı olanları onurlandırmak için samimiyet ifade eden terimleri kullanmamalarını söylediğine inanmıyorum; ama utanç ve onura dayalı bir kültürde yetişmiş olan biri olarak onları, bu gibi unvanlarla kendi önemlerini öne çıkartma isteğinin, fark edilmesi güç olan tehlikesi hakkında uyarıyordu. Unvanlar zevk ve gurur kaynağı, başkalarını daha küçük göstermek üzere gösteriş aracı halini aldığıında, lekelenir ve bozulurlar.

İsa sözlerine din bilginleri ve Ferisiler hakkında yaptığı yedi “Vay halinize” ile devam etti (Mat. 23:13-36); çünkü dini kendi onurları için kullanmaları, hizmet etmeleri gereken kişiler üzerinde felaket niteliğinde sonuçlara yol açmıştı. İsa onları, ruhsal anlamda aç olanların yoluna sürçme taşı oldukları için, Göklerin Egemenliğinin kapılarını insanların yüzüne kapamakla

suçladı. Yahudi olmayan birisini dinlerine döndürmek üzere büyük çaba sarf ettiklerini, ama bunu büyük ihtimalle kendi şöhretlerini arttırmanın bir yolu olarak gördükleri için o kişiyi kendilerinden daha kötü bir hale getirdiklerini söyledi. İnsanları yoldan çıkaran kör kılavuzlar gibiydiler. Son olarak da gerçek Tanrı'nın sözünü duyurarak onların konforlu krallıklarını tehdit eden peygamberleri, bilge kişileri ve din bilginlerini öldürdüler.

Din bilginlerini ve Ferisileri yaptıkları yanlışlar yüzünden yargılamadan önce, onların koltuğuna ne kadar yakın olduğumuzu görmek üzere kendimizi dikkatle gözden geçirmeliyiz. Daha önce Bulgaristan ve Orta Asya'daki kötü önderliklerin nasıl kiliselerin yok olmasına neden olduğundan bahsettim. Aramıza yeni imanlılar katıldığında seviniriz ama kiliselerden uzaklaşan onca kişi için ne dereceye kadar suçlanabiliriz? Hiç şüphesiz farklı motivasyonlarla aramıza katılanlar ve öğrenci olmanın bedelini fark ettiğinde kiliseden ayrılanlar olacaktır. Ancak sık sık kilisede uğradıkları hayal kırıklıklarından dolayı kiliseden uzaklaşan birçok kişi de vardır. Tanrı'nın sevgi mesajını ve İsa'nın lütuf dolu muhteşem yaşamını işiten bu kişiler, kilisenin de aynı ruhla dolu bir topluluk olmasını bekliyorlardı. Oysa bunun yerine ikiyüzlülük ve çıkarıcılık bulduklarını söylerler ve sık sık en büyük şikayetlerini önderlere yöneltirler. Bazen yeni bir imanlı kazanırız ama sonunda o kardeş işlev görmez bir hal alır, ailesinden uzaklaşır, Tanrı'ya ve kiliseye karşı acılık duyar – “kendimizden iki kat cehennemlik olur”. Tanrı'dan yüreklerimizi alçaltmasını istememiz, kendimizi onurlandırma çabaları, O'nun adını karalamayla sonuçlanmasın diye son derece önemlidir.

Sonuna Kadar Dalaşmak

Üç yıl boyunca İsa'yla yaşamalarına ve öğretilerini dinlemelerine rağmen, öğrencilerinin O'nun mesajını hala anlamamış olmaları çok şaşırtıcı bir durumdur.

İsa'nın Rabbin Sofrası'ndaki ekmeğin bedenini ve şarabın kanını simgelediğini açıklamasından hemen sonra, aralarında kimin en büyük olduğunu tartışmaya başladılar (Luk. 22:24-27). Az önce onlara aralarından birisinin kendisini ele vereceğini söylemişti ve belki de bu hain hakkındaki konuşmaları, birbirlerini suçlamaya dönüşmüş olabilirdi. Bencillikleri öylesine hayret vericidir ki! Belki ortaya çıkmak üzere olan krizin ciddiyetini anlamıyorlar ve hala İsa'nın sağında ve solunda oturma hayalleri kuruyorlardı. İsa bir kez daha halihazırda onlara öğrettiklerini– insanlar üzerinde baskı kurma ve “velinimet” ya da “gözeten” gibi unvanların peşinden gitme isteğinin, Yahudi olmayanlara ait bir özellik olduğunu hatırlatmak zorunda kaldı. Tanrı'nın gerçek halkı arasında en büyük olan kişi, aynen İsa gibi, makam peşinde koşmayan ve başkalarına hizmet edendir.

Öğrencileri, egemenliğin öz doğasını kavramakta zorlanmalarına rağmen, İsa onları onayladı ve onlara güvendiğini ifade etti. Egemenliğindeki sofrasında kendisiyle oturma ayrıcalığına sahip olacaklarını vadetti. Ayrıca yargı günü geldiğinde yargılayarak, egemenlik yetkisini kendisiyle paylaşacaklarını da söyledi (Luk. 22:28-30). Bu yetki paylaşımının hala kendi konum ve makamlarını daha çok parlatacağını düşünüyor olmalarına rağmen, İsa gelecekte, yargıç olarak hareket etmeleri için ihtiyaç duyacakları bilgelik ve tarafsız adaletle, gerçek yetkiyi kullanacaklarını da sözlerine ekledi.

İsa bundan nasıl emin olabilirdi? Yüreklerinde böylesi bir köklü değişim nasıl oluşabilirdi? İnsanlar nasıl değişir?

6. İsa ve Öğrencileri

En Derin Varsayımlarını Değiştirme

Bazı şeylerin öğrenilmesi kolay, bazılarınınınsa çok zordur. Yeni bir bilgi olan telefon numarasını ya da yeni bir beceri olan yemek tarifini öğrenmek kolaydır. Sabırlı olmayı, farklı düşünmeyi, dünyayı yeni bir gözle görmeyi öğrenmek çok daha zordur. Yetki anlayışımız daha küçük bir çocukken, aile üyelerimizin birbiriyle, özellikle de babamızla nasıl iletişim kurduklarını gözlemlememizle gelişmeye başlar. Babamız kendisine yaklaşılması kolay birisi midir? Nazik ve cömert midir? Diğer aile fertleri ona boyun eğerler mi? Ondan korkarlar mı?

Bu gibi ilk izlenimlerimiz önderlik hakkındaki düşüncelerimizi önemli boyutta etkiler. Daha sonra gelişen önderlik anlayışımız, bilinçaltımızın derinliklerine gömülmüş olan ilk tecrübelerimiz üzerine kurulduğundan, düşünce tarzımızı değiştirmemiz veya neden öyle davrandığımızın farkında olmamız bile zordur. Yaşamın ileri safhalarında farklı tutumlar hakkında öğrenebilir ve yeni düşüncelere mantıken onay verebiliriz ama sıkıntı dolu ve stresli anlarda, eskilerde kalan ve derinlerdeki anlayış çerçevesi baskın çıkar. Öğrencilerde gördüğümüz gibi, üç yıl boyunca İsa'nın öğretilerini işitmiş ve hatta verdiği örnekleri kendi gözleriyle görmüş olmaları bile, önderliğin onur kazanmak ve ünlerini arttırmak uğruna, başkalarını kontrol etme hakkında olduğu temel varsayımını değiştirmeye yeterli gelmemiştir. Eğer öğretiler ve örnekleme yeterli değilse, İsa onları nasıl değiştirdi?

Bir gün öğrencileri İsa'ya gelip Göklerin Egemenliğinde kimin en büyük olduğunu sordular (Mat. 18:1-5). Petrus halihazırda İsa'nın Mesih olduğunu dile getirmişti ve birlikte son kez olarak Yeruşalim'e gidiyorlardı. Mesih Yeruşalim'i Roma boyunduruğundan

kurtardığı zaman, kendilerinin hangi konumlara getirileceğini hesap ederek, siyasi boyutlarda düşünmeye başlamışlardı: “En büyük kimdir? Senin favorin kim? Senin yaverin kim olur?” İsa bir çocuğa seslendi ve onu öğrencilerin ortasına yerleştirdi. Onların dikkatini bu küçük çocuğa çekerek ve meraklarını uyandırarak, Göklerin Egemenliğine girmeleri için değişmeleri gerektiğini söyledi. En büyük olabilmek için kendilerini küçük bir çocuk gibi alçaltmaları gerekiyordu. Böylesine kafa karıştıran bir yanıt karşısında şaşakaldılar çünkü çocuklar ne güçlü ne de onur sahibiydiler ve alçakgönüllü olmakla büyüklüğü aynı cümlede kullanmak anlamsız bir tezattı. Herhalde İsa'nın verdiği yanıt onları öylesine hayrete düşürmüştü ki, anlamaz bir tavırla omuzlarını silkip çabucak unutuverdiler.

Değiştiren Öğrenme

Geçen otuz yıl içinde yetişkin eğitim öğrencileri, sadece bilgi ve beceri edinmek yerine, tutum ve davranışlarda köklü ve kalıcı değişimlere yol açan bir öğrenme tarzı olan değiştiren öğrenmeye artan bir ilgi göstermektedirler. Bu alanda bir öncü olan Jack Mezirow, kişisel değişimin gerçekleşmesi için – daha önce tutulan paradigmaların açıklayamayacağı – karmaşa ve stres yaratarak zihin karıştıran bir ikilemin ortaya çıkması gerektiğini söyleyen bir teori oluşturmuştur. Sadece bu durum, köktenci bir yeni düşünce gerektiren önceki varsayımların açık, araştırıcı ve eleştirel değerlendirilmesine yol açar ve bunun sonucu olarak da öz görünümün, dünyaya bakış açısının, roller ve ilişkilerin devam ettirilebilen, dönüşsüz değişimine neden olur.[36](#)

İsa'nın öğrencilerine verdiği karşılık zihin karıştıran ikilemin bir örneğidir. Öğrenciler büyük olma hakkında sordukları zaman güç, servet ve onuru düşünüyorlardı. İsa onların dikkatini – sevilen ama hiçbir önemli konumu veya nüfuzu olmayan - bir çocuk üzerine toplayarak, birbirine karşıt olan zayıflık ve güç

kavramlarını bir araya getirmeye zorluyordu. Onların varsayımlarına meydan okuyan bir ortam hazırlıyor ve önderlik anlayışlarını sorguluyordu.

İsa sık sık zihin karıştıran ikilemler aracılığıyla ortaya çıkan paradokslar kullanmıştır. Müjde yazarlarının İsa'nın "birinci olmak isteyen sonuncu" veya "en küçük olanın aslında en büyük" olduğunu veya "kendisini yüceltenin alçaltılacağını" söyleyen on üç ayet buldum. Çocuklara yönelik olarak verilen ayetlere³⁷ ek olarak, İsa zengin genç adamla yaptığı konuşmasını "birincilerin birçoğu sonuncu, sonuncuların birçoğu da birinci olacak" sözleriyle tamamlar.³⁸ Benzeri öğretilerin yedisi, hizmetinin sonlarına doğru, Celile'den Yeruslüm'e doğru yaptığı son yolculukta verilmiştir.³⁹ Sona yaklaşıldıkça öğrenciler arasındaki kıskançlık daha da artıyordu ve İsa aralarından ayrıldıktan sonra bu durumun neden olabileceği sorunları öngördü.

Yakup'la Yuhanna'nın anneleriyle birlikte İsa'dan, O'nun sağında ve solunda oturarak yetki sahibi olmayı istedikleri olay açıklayıcıdır. İsa'nın onlara yönelttiği ilk azarlama, Babasının Egemenliğinde yetki ve nüfuz giden yolun, kendisinin içeceği kaseden içmekten, yani kendisi gibi acı çekmelerinden geçtiğini dile getirir. Ardından diğer on öğrencinin onlara kızdığını okuyunca, bu iki kardeşin planlarını nasıl öğrendikleri sorusu akla gelir. İki kardeşin diğerlerinin önünde kendilerine ayırım gösterilmesini istemeye cesaret edemeyecekleri varsayımından hareketle, İsa'nın bu ikisini diğer on öğrencinin önünde azarladığı sonucuna varılır. On iki öğrencisi arasında, dünyaya bakış açılarında olduğu kadar karakterlerinde de var olan hataları dışa vuran, bu acı dolu zihin karıştıran ikilemi yaratmak üzere bile bile bir çatışma başlatmıştır. Belki bunu yapma sebeplerinden birisi, böyle bir entrikanın neden olacağı zararı göstermek olabilirdi ama esas olarak, hayati önem taşıyan bir gerçeği onlara öğretme fırsatını ortaya çıkartmasıydı. Bu dünyanın önderleri başkaları üzerinde

baskı kurar ve yetkilerini onlara hükmetmek ve kontrol etmek üzere kullanırlar; oysa İsa'nın öğrencileri birbirlerinin hizmetkârı ve kölesi olmalıydılar.

Mezirow'un değiştiren öğrenme teorisi yaygın olarak kabul görmesine rağmen, birçok yazar üzerinde daha fazla araştırma yapılmasını gerektiren zayıf noktalara dikkat çekmiştir. Edward Taylor, Mezirow'un Amerikan olduğu için, değiştiren öğrenmeyi tek bir şahıs tarafından takip edilebilecek mantıklı bir süreç olarak gördüğünü ve duygusal, deneysel ve toplumsal boyutlara yeterince dikkat edilmediğini gözlemlediğinde, bu görüşleri dile getirmiştir.⁴⁰ İsa'nın tüm grupla nasıl baş ettiğini görmek beni derinden sarstı; çünkü O'nun yerinde ben olsaydım, bir Batılı olarak, hoş olmayan bir çatışmaya yol açmama adına, Yakup ve Yuhanna'yı bir kenara çekip konuşurdum. Oysa İsa, başkalarıyla birlikte öğrenilen şeyler daha derinden öğrenildiği ve uzun süre hafızada tutulduğu için, bu durumu toplum içinde çözmenin önemini anlıyordu. Grup içindeki hesap verme sorumluluğunun getirdiği ek boyut ve artış gösteren duygusal etki, öğrenişin verimliliğini güçlendirir.

İsa'nın, öğrencilerinin varsayımlarını baltalamak üzere zihin karıştıran ikilem kullanmasının en çarpıcı örneği, onların ayaklarını yıkamasında görülür (Yu. 13:1-20). Aralarından ayrılma zamanı iyice yaklaşmıştı ve makam rekabetinin tam olarak çözüme bağlanmadığını bildiğinden, çok daha çarpıcı bir yöntemle başvurdu. Yahudi takvimindeki en önemli ve kutsal yemek olan Fısıh Bayramını kutlamak üzere bir araya gelmişlerdi. Herkes yetkili güçlerle son kez yüzleşmenin eli kulağında olduğunu fark ederek korku içinde gibiydi. İsa aniden ayağa kalkar, üstlüğünü çıkarır, eline aldığı havluyu beline doladıktan sonra leğene su doldurur. Öğrencilerinin önünde diz çöker ve onların ayaklarını yıkadıktan sonra havluyla kurular. Ayak yıkama görevi evin en alt seviyeli hizmetkârına aitti ve öğrenciler önlerindeki bu tezat karşısında büyük bir şaşkınlık yaşadılar. Efendilerinin bu görevi yapmasından son

derece rahatsız oldular ve utandılar; çünkü efendilerinin maruz kaldığı utanç öğrencilerini de etkilerdi. İsa'nın ayaklarını yıkamaya devam etmesine izin verip vermeme ikilemiyle karşı karşıyaydılar. Aklına geleni hemen söyleyen Petrus daha fazla dayanamayacaktı ve İsa kendisine yaklaştığında “Benim ayaklarımı asla yıkamayacaksın” diye direndi. İsa ise ona şu yanıtı verdi: “Yıkamazsam yanımda yerin olmaz.”

Burada daha önce yaşanan bir olayın izleri vardır (Mat.16:13-23). Petrus İsa'nın Mesih olduğunu dile getirmişti ve ardından İsa, öğrencilerini acı çekip öldürüleceği konusunda uyarmıştı. Bunun üzerine Petrus yukarıdakine benzer bir şekilde “senin başına asla böyle bir şey gelmeyecek” diyerek İsa'yı azarlamış ve İsa ise çok daha sert bir şekilde “Çekil önümden, Şeytan!” diyerek karşılık vermişti. İsa'nın öğrencilerinin ayaklarını yıkaması çarmıhın belirtisiydi – her iki durumda da gösterdiği alçakgönüllülük öğrencilerinin temizlenmesine yol açıyordu. Daha sonra göreceğimiz gibi, İsa'nın çarmıha gerilmesi zihin karıştıran ikilemin nihai örneğiydi.

Çarmıh ve ayak yıkama yeni bir topluluk yaratılmasına hizmet ediyordu. İsa eline leğeni ve havluyu aldığı anda, birbirlerinin ayaklarını yıkama talimatını yerine getirmeye ve “sizi sevdiğim gibi siz de birbirinizi sevin” (Yu. 13:34) şeklindeki yeni buyruğuna itaat etmeye hazır olmaları için, kültürlerindeki varsayımları altüst ediyordu. İsa'nın Babası'nın yanına dönüşünden sonraki misyonu, öğrencilerinin arasındaki birliğe bağlıydı – ve bu birlik, eğer öne çıkma yarışmasına girecek olurlarsa, yakında bozulacaktı.

Bu örnekte, değiştiren öğrenme için tecrübenin önemini de görürüz. Tecrübe edilen bir deney, yerleşik ve kabul görmüş paradigmanın ciddi bir şekilde sorgulanmasına neden olacak uyumsuzluk yaratma eğilimindedir. Örneğin, tıp fakültesi öğrencileri, empati kazanmalarına yardım etmesi için, ölümcül hastalıklara tutulmuş olan kişi ve aileleriyle zaman geçirmeleri için

huzur evine gönderilebilirler. Eğitimciler son derece güçlü duygusal tecrübelerin, sabit tutumlar üzerinde önemli bir etkisi olduğunu bilirler.

Akıl Hocalığı

Mezirow'un modeline yorum yapan Taylor gibi kişilerin eklediği bir başka boyut, destek veren ilişkilerdir. Zihin karıştıran ikilem güçlü bir tecrübeye dayalı olarak bir toplum içinde değerlendirilirse, değişime yol açması daha büyük bir olasılıktır ve değerlendirme destek veren ilişkiler aracılığıyla teşvik edilir.

Akıl hocalığı önder yetiştirmede ve kişisel gelişimde hayati önem taşır ve İsa'nın öğrencileriyle sahip olduğu ilişkide harika bir şekilde örneklenir. İsa kişileri kendisini izlemeye, öğrencileri olmaya ve bunu yapmak suretiyle, Tanrı'nın Egemenliğine teslim olmaya ve egemenliğine girmeye çağırır. Onları eski yaşamlarını geride bırakıp "yanında bulunmaya" (Mar. 3:14), her zaman kendisiyle birlikte yiyen, yolculuk eden ve hizmet eden yoldaşları olmaya çağırır. Karşılıklı olarak ifade edilen sevgi ve adanmışlık, öğretme, hizmet eğitimi alma ve İsa'nın yanlarından ayrılmasından sonra O'nun misyonunu devam ettirmek üzere öğrencileri donatan içsel değişimler için bir platform hazırladı.

İsa kişileri kendisini izlemeye çağırırken, Pavlus onlara örnek almalarını öğütler. Buna şaşırılmaması gerekir çünkü Pavlus Son Buyruğu – Grek filozoflar arasında örnek alma kavramının yaygın olduğu - Yahudi olmayan dünyaya ulaştırmaktan sorumlu olan kişiydi. Aristo bunun önemi hakkında yazmıştır: "Örnek alma, insanlarda çocukluktan itibaren var olan bir içgüdüdür örnek alarak ilk anlayışlarını geliştirir."[41](#)

Çocukların ebeveynlerini, öğrencilerin öğretmenlerini ve vatandaşların yöneticilerini örnek olarak taklit etmeleri beklenirdi. Ksenofon Koreş hakkında şu sözleri kaleme almıştır: "Maiyeti önünde kendi erdemleriyle kusursuz bir örnek sunar."[42](#)

Aristo veya Plato gibi filozoflar, onlara ait olan değerleri ve gelenekleri iyice özümsemek isteyen kişilerden oluşan öğrencileriyle uzun saatler geçirirlerdi. Bu durum sadece Yunan dünyasıyla kısıtlı değildi; Yahudi öğretmenler de, akıl hocası ve modellerinin her özelliğini bilinçli olarak taklit eden öğrencileri için benzeri bir strateji benimsemişlerdi.

“Örnek alma” kavramı Selanıklilere yazılan mektuplarda ve 1. Korintlilerde en sık olarak görülür. Pavlus Avrupa’ya yeni varmıştı ve geçmişte putperest olan yeni imanlılar tarafından ortaya atılan konularla boğuşuyordu. En öne çıkan sorun, yeni inançlarının yok edilmesi tehdidiyle çektikleri baskılardı. Pavlus onları Pavlus, Silas ve Rab İsa’nın kendisini ve Yahudiye’deki kiliseleri örnek aldıkları için methediyordu (1Sel. 1:6; 2:14). Selanik’teki imanlılar Kutsal Ruh’tan kaynaklanan sevinci yaşıyor ve Pavlus bu örneklerle onları, çektikleri sıkıntıların boşa gitmediği ve kendi hatalarının bir sonucu olmadığı konusunda temin ediyordu. Çektikleri sıkıntılar İsa ve elçilerinkine benzediği için yüce ve doğruydular.

İkinci olarak, yeni imanlıların yaşam tarzları hala putperest geçmişlerini derinden yansıtıyordu ve yeni yaşam tarzlarını Pavlus’u örnek alarak öğreneceklerdi. Aralarından bazıları boş boş dolaşmayı yeni inançlarıyla ilişkilendirmeye ayartıldığından, Pavlus onlara “herhangi birisine yük olmamak” ve “izleyebilecekleri bir örnek bırakmak” için nasıl gece gündüz çalıştığını hatırlatıyordu (2Sel. 3:8-9). Gurur duymanın ve övünmenin hikmetli olduğunu savunan eski fikir, Korint’te bölünmelere yol açıyordu. Bu yüzden Pavlus kendi zayıflığını ve alçakgönüllülüğünü, örnek almaları gereken bir model olarak çok canlı bir dille tanımlar (1Kor. 4:9-16). Yeni imanlıların bu yeni yaşamın, içten, gerçek ve alakalı örneklerle nasıl yaşandığını görmeleri gerekiyordu.

1980’lerde Türkiye’de yaşadığımız günlerde, yeni iman eden kardeşleri yılda bir kez düzenlenen ulusal

Hristiyan tatil kampına götürürdük. Bu seyahat yeni imanlılara daha uygun ulusal önderlerle ilk kez tanışma ve bizim yanıtlayamadığımız sorularına yanıtlar bulma fırsatını verirdi. Bir kardeşin şu sözlerini hatırlıyorum: “Artık Hristiyan olarak yaşamamanın ne anlama geldiğini biliyorum!” O günlerdeki önderler Ermeni veya Süryani gibi Hristiyan azınlıklardan gelen kardeşlerdi ama kültürel olarak biz Batılılardan çok daha yakındılar. Yeni iman etmiş olan bu kardeşimiz aniden Hristiyan yaşamı hakkında rahatlıkla iletişim kurabileceği bir örnekle karşılaşmıştı ve kendisini o örneğe göre yaşar olarak hayal edebiliyordu.

Üçüncü olarak, Pavlus akıl hocalığı ilişkilerindeki derinlik ve yoğunluğu örnek almamız için bize bir model olmaktadır. Çocuklarını bağına basan bir anne gibi, izleyicileriyle müjdenin yanı sıra kendi yaşamını da paylaşacak kadar şefkat doluydu (1Sel. 2:7-8). “Bir babanın çocuklarına davrandığı gibi, onları yüreklendiriyor, teselli ediyor, Tanrı’ya yaraşır biçimde yaşamaya özendiriyordu” (1.Sel. 2:11-12). Onları içtenlikle seviyor, Rab’de ayakta durduklarını görmek için elinden gelen her şeyi vermeye hazır şekilde, tüm yaşamını onlarla paylaşıyordu; ki böylece onlar da sadece davranışlarını taklit etmekle kalmayacak ama tavır ve tutumlarını da örnek alabileceklerdi. Yürekten yüreğe olan iletişim ne kadar derinse, değerlerin aktarılmasının da o kadar büyük olduğuna inanıyorum.

İstanbul’da yaşarken Ermeni Ortodoks Kilisesinin önderi rahmetli Patrik Mesrop Mutafyan ile tanışma fırsatım oldu. Türk hükümetinin kilisenin papaz yetiştirmesine izin vermemesi sonucunda karşılaştığı sorundan söz etti. Genç adayları ya teolojik açıdan liberal olan Paris’teki Sorbonne’a veya milliyetçi bir yapılanma olan Ermenistan’daki Yerevan’a göndermek zorunda kalıyordu. Bu zor şartlara rağmen, öğrencilerinin yurtdışındaki eğitimlerini tamamladıktan sonra, kendi prensiplerine sadık bir şekilde geri döndüklerini söylemekten memnundu. Türk imanlıları

yetiştirmemizdeki zayıflıkları ve başarısızlıkları hatırlayarak, onun başarısındaki sırrı işitmeye hazırdım.

“Bu gençleri kendinizdeki ruhsallığa böylesine sadık kalmada nasıl temellendirdiniz?” diye sordum.

“Kolay bir iş bu” diye karşılık verdi. “Üç yıl boyunca benimle yaşarlar! Benimle yerler, benimle otururlar, benimle konuşurlar, her zaman yakınımdaydılar.” Ondan sonra yüzünde bir gülümsemeyle şu sözleri ekledi:

“Elbette siz Protestanlar evlendiğiniz için bunu yapmak zordur! Biz Ortodoks Episkoposlar bekar kaldığımız için kendimizi bir sonraki nesli yetiştirmeye adayabiliriz.”

Dördüncü olarak, akıl hocalığı ilişkisi bir yetki unsuru içerir. Pavlus 1. Korintliler 4’te bir baba olarak onları uyarır (ayet 14), kendisini örnek almaya çağırır (ayet 16) ve hatta sözü onlara sopayla gelmeye kadar getirir (ayet 21). Bazı kişiler Pavlus’u güç oyunu oynamakla ve yetkisini kötüye kullanarak Korint’teki Hristiyanları kendi isteğini yerine getirmeye zorlamakla suçlamışlardır. Halbuki Pavlus onlardan kendisine özel bir konum veya ayrıcalık vermelerini istemek yerine, onları zayıflıkta, alçakgönüllülükte ve sıkıntılara katlanmada kendisini örnek almaya çağırmaktadır. “Öğrenci” sözcüğünün Elçilerin İşleri kitabından sonra Yeni Antlaşma’da hiç geçmediğini söylemek kayda değerdir. Öğrenciler İsa’nın izleyicileri olduklarından, Pavlus asla kendi öğrencileri olduğunu iddia etmez. Son Buyrukta insanları, üçlü birliğin adıyla vaftiz edip onlara İsa’nın tüm buyruklarına uymayı öğreterek İsa’nın “öğrencileri olarak yetiştirmemiz” söylenmiştir (Mat. 28:19-20). Kişiler kendilerini Baba, Oğul ve Kutsal Ruh’a ve Rab İsa Mesih’in tüm buyruklarına uymaya adayacaklardı. Bu kişiler bizim değil, O’nun öğrencileriydiler. Pavlus’un deyişiyle – onların iman etmesine aracılık ettiğimiz için bizim ruhsal çocuklarımız veya bizimle birlikte hizmet ettikleri için emektaş olarak anılabilirlerdi. Ama onlar bizim izleyicilerimiz değildirler; çünkü onlar üzerinde mutlak yetkimiz yoktur; onlara sahip değilizdir.

Bununla birlikte Pavlus'un elçisel yetkisine gönüllü bir teslimiyet söz konusudur. Pavlus hizmet takımının üyelerini yönlendirir ve kiliselere talimatlar verir. Üzerlerinde baskı kurmak, zorlamak ya da onları kullanmak yerine, yaşamını onlara hizmet etmeye adar. Onlar da Pavlus'un öğütlerine kulak verdikçe, talimatlarını yerine getirdikçe ve yaşamını örnek aldıkça, aynen Pavlus'un Mesih'e daha çok benzeme hedefi gibi, gitgide Pavlus'a daha çok benzerler. Bu durum şahsiyetlerinin kaybolduğu veya Pavlus'un klonları olduğu anlamına gelmez; aksine şahsen aldıkları çağrılar Tanrı'nın egemenliğinde Mesih'in bedeninin çeşitlilik gösteren üyeleri olarak kendi ifade tarzlarını buldukça, onlar da Mesih'e daha çok benzerler.

İsa ve Pavlus, kişileri kültürlerinin bağlarından özgür kılıp Mesih'in değerlerine uyum sağlamak için değişim getiren akıl hocalığının nasıl olması gerektiğini örneklerler. Bu sayede onur-güdümlü gözetenlerden uzaklaşıp, İsa'nın sergilediği hizmetkâr önderliğe geçebilirler. Bunun gerçekleşmesi, adanmış ilişkilerde kendi acı ve sıkıntılarını paylaşarak, gereksinim olduğunca teşvik ederek ve öğüt vererek yaşamlarını şeffaflıkla sürdüren akıl hocalarını gerektirir. Bu gibi akıl hocaları kişileri zihin karıştıran ikilemlerin tecrübesinden geçirdikten sonra arayış içindeki bir düşünüp taşınmaya ve toplum bağlamında yeni perspektifler keşfetmeye yönlendirecektir. Bunun ödülü ise öğretmenlerini geçen öğrencilerdir.

İsa ve Pavlus genç adamları seçtiler ve hiç şüphesiz gençler değişimi daha kolay bulurlar ve daha çabuk ilerleyebilirler. Yirmi iki yaşında OM International'a katılıp Hindistan'a gittiğim zaman kendimi çok farklı bir kültür içinde buldum. Hintli kardeşlerden oluşan müjdecî bir gruptaki tek batılı olma ayrıcalığı bana, kısa bir süre içinde sokaklarda diğerleriyle el ele dolaşma ve yanımda getirdiğim gömlekleri ihtiyacı olanlarla paylaşma rahatlığı sağladı. Müjde hakkındaki yayınları satarak ihtiyaçlarımızı karşılıyorduk; bu yüzden satış az olunca

yiyecek de az oluyordu; ara sıra öfkeli Hindular bizi taşıyorlardı. Bu gibi sıkıntılara katlandıkça, birbirimize daha çok yakınlaştık. En önemlisiyse, o günlerde beyaz Hristiyan işçiler için normal olmayan şekilde, Hintli önderlerin yetkisi altındaydım. S.N. Das Hint ordusunda onbaşı olarak görev yapmış ve Çin'e karşı yapılan savaşta gösterdiği cesareten ötürü ödüllendirilmişken, Brahmin kökenli bir Nepalli olan Resham Raj, hapiste geçirdiği günlerde Luka Müjdesini ezberlemiş bir kardeşti. Her ikisi de, bir takımın nasıl idare edilmesiyle ilgili kesin fikirleri olan armağanlı önderlerdi. Ertesi sabah saat 5'te dua edileceği veya Cuma gününün dua ve oruçla geçirileceği duyurulduğunda, takım üyelerinin fikirlerine pek başvurulmadı. Her ikisi de tamamen Tanrı'ya adanmıştı ve Hristiyan hizmetlerine hala devam etmektedirler. Bütün bunlar benim gibi yeni iman etmiş yarı hippisi için, esneklik ve azim kazandıran yaşam değiştirici nitelikte tecrübelerdi. Ama en önemlisi, Mesih benzeri karakteri ve üzerlerine yüklenen büyük yetki anlayışını yaşamış olan, farklı kültüre sahip önderlere boyun eğme disiplinini öğrendim. Bunun bugünkü halime gelmemde büyük etkisi olmuştur. Önder yetiştirme uzun vadeli bir süreçtir ve ne kadar erken başlarsa o kadar iyi olacağı şüphe götürmez.

Elbette bu durum, sadece gençlere akıl hocalığı yapılacağı ve yetiştirileceği anlamına gelmez. Hiyerarşik bir kültürden gelen olgun erkek ve kadınlar da, önderlikten kaynaklanan zorluk ve hayal kırıklıklarıyla mücadele ediyor olabilirler. Bölünme ve umutsuzlukların bedeli ağırdır ama bu gibi karanlık tecrübeler, kişilerin önünde yeni ufuklar açan zihin karıştıran ikilemler olabilirler. Kontrol düşkünü veya baskıcı olma eğilimi gösteren pastörlerin, edindikleri başarısızlık deneyiminden sonra, zaman içinde hizmetkâr önderler halini aldıklarını gördüm. İyi niyetli öğretmenler tarafından verilen seminer ve çalışmaların etkisi sınırlıyken, zorluk anında kişinin yanında duran güvenilir bir akıl hocası, zorluk içindeki zayıf kişiler

veya kendi hizmetlerini geliştirmeye gayretli yeni imanlılar için ferah bir ortam sağlayarak, daha lütufkâr bir önderlik modeli bulunmasına yardım edebilir.

Çarmıha Gerilme

Gelmiş geçmiş en mükemmel akıl hocasıyla üç yıl geçirmelerine ve yakın bir dost perspektifinden O'nun yaşamını gözleme ayrıcalığına sahip olmalarına rağmen, öğrenciler beraber yedikleri Son Yemekte bile aralarında kimin en büyük olduğunu tartışıyorlardı (Luk. 22:24)! İsa'nın ustalıkla hazırladığı – eşsiz öğretiş, tecrübe, toplumsal yaşam ve zihin karıştırmalar içeren - eğitim programına rağmen, derinlere işlemiş olan onur peşinden koşma anlayışları hala yok edilememişti. İsa başarısız mı olmuştu? Onlardan uzaklaşır uzaklaşmaz misyonu paramparça mı olacaktı?

İsa'nın yapacağı bir şey daha vardı. Öğrencilerini çarmıha gerileceğı hakkında tekrar tekrar uyarmıştı ama sabit düşünceleri yüzünden söylediklerini anlayamamış veya gerçekten inanmamışlardı. Petrus'un iki kez itiraz etmesi gibi, Mesih bir kul gibi acı çekmek yerine, görkemli bir fatih olarak görülmeliydi. Acı çekme ve ölüm kesinlikle düşünülmezdi. Aralarında kimin en büyük olduğu hakkında tartıştıkları aynı gece, dünyaları yıkıldı. Birkaç saat sonra Getsemani bahçesinde İsa'yı tutuklamaya gelen askerlerin önünde çil yavrusu gibi dağıldılar ve Petrus İsa'yı üç kez inkâr etti. İsa ertesi gün uydurma suçlamalara maruz kaldı, dövüldü, alaya alındı, yüzüne tükürüldü, giysileri çıkarıldı ve iki hırsızın arasında çarmıha çivilendi. Yuhanna'dan başka hiçbir öğrencisinin, O'nun çarmihına yaklaşma cesareti gösteremediğı ve olup biten korkunç olayları bizlere aktaran tanıkların kadınlar olduğu izlenimi edinilir.

Romalılar İsa'yı, küçük düşürmeyi amaçlayan aşağılayıcı hakaret ve alaylarla, bir köleye uygulanabilecek en kötü cezaya maruz bıraktılar. İsa'nın alçakgönüllülük, hizmet etme ve kul olma hakkında tüm sözleri, aniden çarmih üzerinde asılı duran kan içindeki

bedeninde hayat bulmuştu. Bunu yapanlar ellerini kollarını sallayarak oradan uzaklaşırken, İsa öldü.

“Zihin karıştıran ikilem” ifadesi öğrencilerin çektiği acının ve umutsuzluğun derinliğini tarif etmeye yetmez. İlk olarak, uğruna ölüme bile katlanacaklarıyla övünmelerine rağmen, korkaklıkları yüzünden Rableri'nin yanında durmadıkları için hissettikleri şahsi başarısızlıkları vardı. Gururlarını yerle bir eden bir darbe olmalıydı. Bundan daha da ciddi olan şey, umutlarını üzerine kurdukları güç ve görkem zayıflığa ve utanca dönüştükçe, teoloji ve inanç sistemlerinin çökmesiydi. İç dünyaları paramparça olurken, zihinsel düzenleri yıkıldı.

Ama öğrenciler için son hala gelmemişti. İsa ölümden dirildi. Öğrencilerine göründü ve sevgiyle onları yeniledi. Başlangıçta yaptığı gibi, gölün kıyısında Petrus'a göründü ve onu yeniden görevlendirdi (Yu. 21:15-19). Öğrencilerine bütün bu olanların, Kutsal Yazılar'da yazıldıkları için yerine gelmesi gerektiğini tekrar açıkladı ve bu kez zihinleri, O'nun dediklerini anlayıp kavrayabilmeleri için açılmıştı (Luk. 24:45). Onları gelecekte gerçekleşecek olanlar için güçlendirmek üzere Kutsal Ruh armağanını verdi.

Öğrencilerin bundan sonra aralarında kimin en büyük olduğu hakkında hiç tartışmamış ya da öne çıkma yarışına hiç girmemiş olmaları önemli bir konudur. Yahudi olmayan imanlıların sünnet olup olmamaları gibi hayati önem taşıyan sorular hakkında uzun ve ateşli tartışmalara girmişlerdir ama Yerusolim Konseyinde görüş farklılıklarını birbirlerini ve Kutsal Yazıları saygıyla dinleyerek giderebilmişlerdir (Elç. 15:7, 12). Hananya ve Safira'nın başına gelenler konusunda Petrus önderliği ele almış olmasına rağmen (Elç. 5:1-11), ardından Yakup Konseyin konuşmacısı ve son noktayı koyan başkanı olarak hareket etmiştir (Elç. 15:13-21). Öğrencilerin önderlik hizmetini paylaşıp kararları beraber aldıkları açık ve nettir. Topluluktakilerden dullara yapılan maddi yardım konusuyla uğraşacak yedi saygın kişi seçmelerini istemeye karar verenler

“onikilerdi” (Elç. 6:1-7). Çarmıh nihayetinde üç yıllık eğitimin öğrencileri hazırladığı şeyi başarmıştı – değişim.

İsa için çarmıh, Babasının yanına geri dönerek görkem ve onur tacını aldığı anda, dirilişe ve göğe alınışa açılan kapıydı. Oğul egemenliğine girerken ve uluslar O’na miras olarak verilirken, Mezmur 2’deki vaatler ve vaftiz olduğu zaman göklerden gelen sesin söyledikleri gerçekleşti.

Markos ve Yuhanna İsa’nın yargılanması sırasında, askerlerin O’nun başına dikenlerden yapılan bir taç, sırtına mor renkli bir kaftan koyarak O’nunla nasıl alay ettiklerini kaydederler. İsa bir kral olduğunu iddia etmişti ama gözle görülen yüceliği veya yetkisi olmadığından, O’nun krallığını mor renkli bir kaftanla alaya aldılar. Çarmıhtayken başının üstüne asılan alaycı yaftada şöyle yazılıydı: “Yahudilerin Kralı” (Yu. 19:19). Mordan bir türlü vazgeçemeyen Konstantin’in aksine, İsa asla morun peşinden gitmedi ve boş onurları bilinçli olarak geri çevirdi. Yeryüzündeki krallıklarla hiçbir ilişkisi olmadığını ilan ederek, gerçek anlamda “mordan vazgeçti”.

Günümüzde mor renk, ayinler düzenleyen bazı kiliselerde Diriliş Bayramının rengi olarak kullanılır. Bunun sebebi hiç şüphesiz, çarmıha gerilmesinden önce İsa’yla alay etmek üzere sırtına konan mor kaftana yapılan bir atıftır. Fakat morun kırmızı ve mavi renklerin karışımından ortaya çıktığını hatırladığımızda, daha derin bir anlam içeriyor olabilir. Mavi renk göklerden gelen insanı, kırmızı renk ise O’nun akıttığı kanı ve çektiği acıları simgeler. Kutsal Tanrı Oğlu kendisini “çarmıh üzerinde ölüme” kadar alçalttığı anda egemenliği kurulmuş ve bir gün tüm evrende kabul görecektir olan yetki ve görkem kendisine verilmişti.

Mezmur 110, Oğul’un şimdi Babası’nın sağındaki taht üzerinde oturmakta olduğunu ve düşmanlarının utanç içinde ayaklarının altına serilmesini beklediğini söyler. Oğul haklı çıkarılacaktır çünkü Babası “O’na her

adın üstünde olan adı bağışladı. Öyle ki, ... herkes diz çöksün ve her dil ... İsa Mesih'in Rab olduğunu açıkça söylesin" (Flp. 2:91-11). İsa bu dünyanın sunduğu sahte onuru reddetti ve onun yerine, sadece tüm yaratılışın gerçek hakimi olan Tanrı tarafından verilebilen gerçek onuru aldı.

7. Tanrı ve Yetki

Eski İsrail’de Tanrı’nın Yetkisi

O bağ Navot için çok değerliydi. Bütün gün boyunca bağı budadıktan ve otları temizledikten sonra akşamın serinliğinde bağında dinlenmeyi çok severdi. Kendisinden önce babası ve hatta babasının babası bu bağa emek vermişti. İsrail toprakları tamamen Tanrı’ya aitti ama yeryüzündeki bu küçük toprak parçası Tanrı’nın Navot ve ailesine emanetiydi. Tanrı onlara sadık kahyalar olarak bu bağa bakma görevini vermişti. Navot bağında zaman geçirirken büyük yapraklarının gölgesi altında, bereketli toprağın kokusunu içine çekip boğumlu gövdesine dokunmaktan büyük zevk alıyor ve yüreği, Rab’bin kendisiyle birlikte olduğunu hissetmesinden dolayı sevinç ve şükranla doluyordu.[43](#)

Kral Ahav bir gün Navot’u ziyaret etti. Navot korku içindeydi çünkü Ahav’ın Sayda kralının kızı olan eşi İzebel’in, İsrail ulusunu iğrenç Baal’a gitgide daha derinden tapınmaya yöneltmesine izin vermesinden rahatsızlık duyuyor ve endişeleniyordu. Baal güçlü fırtına tanrısı olarak kabul edilirdi ve Baal’a tapınanlar toprağın verimli olmasını sağlayan yağmuru ve yeni bir hasadı sadece Baal’in vereceğine inanırlardı. Baal her yaz mevsiminde yerin altına saklanır ve aylarca yağmur yağmazdı. Bunun üzerine insanlar Baal’ı şimşekleriyle tekrar ortaya çıkmaya ve toprağı tekrar bereketli hale getirmeye ikna etmek üzere, tapınak fahişeleriyle cinsel ilişkiye girerlerdi.

Oysa Navot antlaşmasına sadık kaldığı için yağmur gönderen ve vaatlerini yerine getirmesi için pohpohlanmaya veya zorlanmaya gerek duymayan tek Tanrı’ya, Yahve’ye tapıyordu. Navot buna rağmen kralının sadık bir kulu olarak Ahav’ın önünde eğildi.

“Efendim kulundan ne istiyor?”

Ahav şöyle karşılık verdi: “Sarayımın sebze bahçesini genişletmeyi düşünüyorum. Senin bağın oraya bitişik. Fiyatını söyle, bu bağı senden hemen satın alayım.”

Navot çok üzgündü. “Efendim, başka ne isterseniz yaparım ama bu bağ benim için çok değerli. İsrail halkının bu toprakları ilk ele geçirdiği günlerden beri benim atalarım bu bağa baktılar.”

Ahav bu sözler karşısında şaşırıldı. “Oh, başka bir parça toprak istersen, sana bundan çok daha iyisini verebilirim.”

Navot için durum gitgide zorlaşıyordu. Kralın isteğine direnmek kolay değildi. “Çok üzgünüm efendim, gerçekten çok üzgünüm. Satmak istemememin nedeni bu bağın manevi değeri veya daha çok toprak sahibi olmak değil inanın. Sözün kısası, bu bağ satılmak için bana ait değil. Yahve İsrail oymaklarına toprakları dağıtırken, bu bağ benim aileme emanet edildi. Yani bu bağ bana değil, O’na ait!”

Ahav saraya döndüğünde öfkeden kudurmak üzereydi. O kadar kızgındı ki, yemek bile yemeden odasına çekildi. Karısı İzebel sıkıntısının nedenini öğrenince ona güldü. “Siz İsraililer ülkenizi böyle mi yönetirsiniz? Baal’a tapan bizler ülkenin nasıl yönetileceğini iyi biliriz. Sana gerçek bir kralın ne yapacağını göstereyim.”

Ertesi gün kentin ileri gelenleri, felaketten kurtulmak üzere günahların itiraf edilip tövbe edilmesinden sonra oruç tutulacağını ve kutsal bir toplantı yapılacağını duyurdular. Navot bu habere şaşırılmıştı ama onur konuğu olarak davet edilmesine hoşnut kalmıştı. Ancak iki hilebazın öne çıkıp halkın önünde konuşması kendisini rahatsız etti. Bu iki adam herkesin önünde kendisini – “Navot Tanrı’ya ve krala sövdü!” diyerek – günah işlemeye suçlayınca ve onu öldürmeye teşvik edince dehşete düştü. Kentin ileri gelenleri ve soylular bu suçlamalara destek verince korku dolu bir paniğe kapıldı; kendisini iyi bilen komşuları ve dostları onu

savundular ama Navot tuzağa düşmüştü. Kendisini savunmasına veya başka tanıkların dinlenmesine fırsat verilmeden, kentin dışına sürüklendi. Bir taş yığınının hazırlanmış olduğunu gördü ve kalabalıklar kanlı bir infazı izlemeyi dört gözle bekliyordu.

Ahav ve Navot arasındaki bu çatışma Baal ve Yahve arasındaki farkı yansıtır. “Efendi” anlamına gelen Baal, daha küçük tanrılar ve insanlar üzerinde despotluk yapan kaprisli bir tanrıdır. İzebel’in kral olma anlayışı, Baal’ın “efendi” olarak davranmasına dayalıydı. Öte yandan Yahve yöneticileri sorumlu tutarak, toprakların nihai sahibi ve nihai kral konumunu elinde tutarak onların yetkilerini sınırlıyordu. Örneğin Davut yetkisini suiistimal ederek Uriya’nın eşini elinden alıp onu öldürttüğü zaman, herkes gibi Tanrı’nın yargısına ve adaletine maruz kaldı (2Sam. 11, 12).

Tanrı’nın kendisi nihai yetki kaynağı olduğundan, Tanrı hakkındaki anlayışımız, kaçınılmaz olarak yetkiye bakışımızı şekillendirir. Eğer Tanrı kaprisli, kontrol eden veya tehditkâr olarak görülüyorsa, o zaman bu anlayışa dayalı yönetenler de kaprisli, kontrol eden ve tehditkâr tavırla hareket ederler. Eğer tapındığımız Tanrı sevgi dolu ve sadık olarak görülüyorsa, o zaman önderler de yetkilerini benzer şekilde kullanacaklardır.

Kişinin kendisini yetki kaynağı olarak sunması putperestliktir. Hesap verme söz konusu değildir ve güç kişinin yararına kullanılır. Yetki kullanımını bencil bir hal alır ve yetkisine boyun eğen kişiler yöneticinin planlarını gerçekleştirmek üzere kullanılırlar. Daha üst bir yetkili olmadığından, sadece kendi önderlerine tabidirler ve bir manada, onun amaçlarına hizmet için yaşarlar. Önderin sözleri Tanrı hakkında doğru ifadelerle dolu olabilir ama davranışları yetkinin kendisinden kaynaklandığı inancını örnekler ve yetkisini kendisini yüceltme amacı için kullanır. Yetki kendisine ait olduğundan, yetkisini kişileri teslim olmaya zorlayarak, ve gerekirse, şiddet ve yalanlarla savunur.

Mutlak Monoteizm

A. W. Tozer şöyle yazmıştır: “Tanrı hakkında düşündüğümüzde aklımıza ilk gelen şey hakkımızda en önemli olan şeydir.”⁴⁴ Bu sözlerle kastettiği şey, Tanrı kavramımızın düşüncelerimizi derinden etkilediği ve davranışlarımızı harekete geçirdiğidir. Tanrı hakkında sahip olduğumuz bilinçaltı izlenim daha da güçlüdür. Tüm evrenin nihai egemeni Tanrı olduğu için, O’nun hakkındaki izlenim ve anlayışımız, önderlerimizden beklediklerimizin yanı sıra, önderliği nasıl gerçekleştirdiğimizi de derinden etkiler.

Tanrı hakkındaki en yaygın görüşlerden biri, O’nun mutlak anlamda tek olduğudur. O’nun eşi ve benzeri yoktur; Tanrı esas itibarıyla teklikten başka bir şey değildir. Bu yaklaşım, Tanrı’nın bölünemez, tek bir varlık olduğu anlamındaki “teklik” kavramını öne süren Grek filozof Pisagor’dan kaynaklanır. Ardından Plato bu teoriyi benimsedi ve bunun sonucu olarak da felsefi düşünceler büyük ölçüde etkilendi. Neo-Platocular ve Gnosisçiler bunu daha da geliştirdiler. Batı Avrupa’daki en etkili kişilerden biri olan Leibnitz de, Tanrı’yı “tek bir varlık – monad” veya bölünemez bir birim olarak algılamıştır.

Tanrı’nın mutlak şekilde bir olma fikri, kulağa mantıklı ve cezbedici gelecek kadar basittir. Fakat dikkatle incelendiğinde bu kavram beklenmedik zorluklara yol açar. Arap filozoflar Tanrı’nın doğasını tanımlayan sıfatlardan bir anlam çıkarmaya ve bunların Tanrı özümüyle olan ilişkisini anlamaya uğraşırken yoğun tartışmalara girmişlerdir. Örneğin bir Arap teoloğu olan El Eş’ari (MS 874-936) Tanrı’nın dünyanın yaratılışından önce sahip olduğu ebedi sıfatlarından söz edilmesinin, Tanrı’nın yanı sıra var olan yaratılmamış başka bir varlık tehlikesine yol açması yüzünden, mutlak tekliğini ihlal edeceği hakkında uzun uzun düşünmüştür. Eğer Tanrı merhametliyse, dünyanın yaratılışından önce O’nun merhameti kime ulaşmıştır? Tanrı’nın yanında havsalaya sığmaz başka bir varlık olması düşünülebilir

miydi? Yarattıklarına merhamet gösterdi mi? – eğer gösterdiyse bu durum yaratılışı da kendisiyle birlikte sonsuz kılmaz mı?

Tanrı'nın Sözü'nün statüsü hakkında da tartışmalar vardı. Bazıları Tanrı'nın Sözü'nün, özünün ayrılmaz bir parçası ve ezelden bu yana her zaman özünün ifadesi olduğunu söylerken, bazıları ise bu durumun Sözü, Tanrı'nın yanında başka bir varlık olarak bulunması sebebiyle, Tanrı'nın mutlak birliğini inkâr ettiğini savunurlardı. Bu anlaşmazlık MS 827'de öylesine alevlendi ki, Abbasi önder El-Memun, Tanrı'nın Sözü'nün yaratılmamış ve ebedi olduğu doktrinini sapkınlık olarak ilan etti ve altı yıl boyunca aksi düşünceyi savunanlar baskı gördüler.

El Eş'ari Tanrı'nın sıfatlarının ebedi olarak var olduğuna ısrar etmiştir ama Tanrı'nın mutlak ve yegane tekliğini korumak üzere, bu sıfatların doğasından değil, kendi özgür iradesinin işleyişinden kaynaklandığını ileri sürmüştür. “Böylece Tanrı'nın İradesi, Mutlak Teklik hakkında tüm düşünceler içinde baskın faktör halini alacaktır.”⁴⁵ Tanrı'nın vasıfları Tanrı'nın doğasından kaynaklanmaz ve bu nedenle O'nun özünü bize gösteremez. Filistin'li alim İsmail Al Faruk şöyle yazar: “Tanrı'nın iradesi, hakkında öğrenebileceklerim açısından, Tanrı'nın doğasıdır. Tanrı'nın iradesi ve sahip olduğumuz tek şey budur. Tanrı kendisini hiç kimseye göstermez.”⁴⁶

Tanrı hakkında bilebileceğimiz her şey, hiçbir şekilde sınırlanamayan iradesinin, kendisini hoşnut eden şekilde işlediği, kendi doğasının veya yasaasının kısıtlamalarından tamamen hür olduğudur. Mısırlı Seyyid Kutup aynı fikirdedir: “Tanrı'nın iradesi, Tanrı'nın bir vaadine ya da yasına dayalı olsalar bile, tüm sınırlama ve kısıtlamalardan özgürdür. Çünkü O'nun iradesi herhangi bir vaat ya da yasanın ötesinde mutlaktır.”⁴⁷ Bunun sonucunda, Tanrı kendi sıfatlarından birini ihlal edermişçesine, kaprisli davranıyor gibi görünebilir. Eski bir Farslı alim olan Al Razi şöyle

yazmıştır: “Tanrı’nın küfürbazları cennete gönderirken, doğruları ve ibadet edenleri ateşe atması mümkündür; çünkü her şey O’na aittir ve O’nu hiç kimse durduramaz.”⁴⁸ Arap alim Samuel Zwemer şu sonuca varmıştır: “Mutlak yetki, sınırsız güç sahibi olma fikri her şeyin temelindedir. Bunun ötesinde Tanrı’nın karakteri kişisel değildir – sınırsız, ebedi, uçsuz bucaksız monad – tek varlıktır.”⁴⁹

Mutlak tekliğin Tanrısı kendisini göstermediği için, O’nu tanıma açısından Tanrı’yla bir ilişki kurma imkanı yoktur. O’na yakınlaşmak hayal bile edilemez ve kulağa bir sövgü gibi gelir. Bilebileceğimiz tek şey, O’nun mutlak iradesidir ve bu sebeple Tanrı’yla iletişim kurabilmenin tek yolu da, O’na mutlak olarak, hiç sorgulamadan teslimiyettir.

Tozer’in dediği gibi, kendimiz hakkındaki en önemli şey, Tanrı hakkında ne düşündüğümüzdür; çünkü Tanrı anlayışımız tüm yaşama bakışımızı şekillendirir. Tanrı’ya hiç düşünmeden itaat etmenin mutlak önemine inanmak, toplumun tamamını ve toplumu oluşturan tüm yetki ilişkilerini etkileyecektir. Babaların eşlerine ve çocuklarına, öğretmenlerin öğrencilerine ve yöneticilerin maiyetlerindekiyle yönelik davranışlarını etkileyecektir.

Tanrı hakkında gerçekten bilebileceğimiz şeyin sadece O’nun “mutlak yetkisi ve her şeye yeten zalim gücü” ve buna verebileceğimiz tek uygun karşılığın da, hiç düşünmeden ve sorgulamadan teslimiyet olduğuna inanırsak, insan önderlerimiz de bizden tam sadakatli kör bir itaat görmek isterler. Bu durum sık sık Arapçada bay’ah olarak bilinen yeminle ifade edilir. Etimolojik olarak bu ifade “satmak” sözcüğüyle ilişkilidir; kişinin kendisini önderden alacağı yönlendirme veya korunma karşılığında satması veya vermesidir ve genellikle ruhsal veya dini önderlere atıfta bulunur. Örneğin mistik Nakşibendi tarikatı, yeni üyelerini aralarına kabul ederken onları bay’ha töreninden geçirirler. İnternet siteleri bunu şöyle açıklar: “Arayış içinde olan kişi, kendisini Kudretli ve Yüce Tanrı yolunda yönlendirmesi

ve tam bir teslimiyete ulaşana kadar bu yolu aydınlatması için kamil bir Mürşidi izlemelidir. Arayış içinde olan kişi, kötü davranışlarından nasıl uzaklaşması gerektiğini öğretmesi ve Kamil Ruhsallık Bilgisine ulaşmak üzere kendisini daha iyi biri olarak yaşayacağı seviyeye kaldırması için mürşidine yemin etmeli ve söz vermelidir.”⁵⁰ Tenevvüre ulaşma yolu kamil bir mürşide itaat yemininden gezer. Mürşidi izlemek Tanrı’yı izlemektir; mürşidi hoşnut etmek Tanrı’yı hoşnut etmektir; mürşide itaatsizlik Tanrı’ya itaatsizliktir.

Bu kavramın meşum bir uygulaması, IşİD önderi Ebu Bekir Al Bağdat 2014 yılında Musul’da kendisini yeni halife ilan ettiğinde ve müritlerinden bay’ah yemini ederek kendisine tam bir bağlılık sözü vermelerini talep ettiğinde görölmüştür. Afganistan, Mısır, Cezayir ve Nijerya gibi ölkelerdeki benzeri şiddet yanlısı örgütler de, Ebu Bekir’in hareketine ve davasına uyum sağlamak için, hiç zaman kaybetmeden internet üzerinden bay’ah tebliğinde bulundular.

Ancak bu kavram sadece dini gruplarla sınırlı olmayıp siyasi önderlerin kendilerini nasıl gördüklerini ve yetkilerinin parametrelerini nasıl algıladıklarını da etkiler. Yakın bir geçmişte, Orta Doğudaki bir ölkede yaşayan zengin ve önde gelen bir sanayici Devlet Başkanıyla çatıştı. Bu sanayici aile uzun yıllardır, bol kazançlı ihaleleri tekrar tekrar kazanarak hükümete yakın olmuştu ama bu durum, ailenin oğlu Devlet Başkanını ağıkça eleştirme hatasını yapana kadar sürdü. İhaleler aniden tükendi ve tekrar göze girmenin tek yolunun ayaklarına kapanarak özür dilemek olduğu aşıkardı. Ailenin oğlu doksan dakika boyunca bekleme odasında bırakılarak aşağlandı ve Başkanın huzuruna çıkarıldığında kısaca ve gaddarca azarlandı. İktidardaki partinin üyesi olan bir milletvekili, ileri gelen işadamları hükümetten iş alacaksa, bay’ah vermeleri gerektiği yorumunu yaptı. Bununla kastettiği şey Başkanın lütfundan yararlanacaklarsa, Başkana kişisel olarak sadık kalma yemini etmeleriydi; eğer vefasızlık yaparlarsa,

utancı ve cezayı beklemeliydiler. Hükümet, başkanın kişisel mülkü olarak görülür ve yetkisi, dini bir önder gibi mutlak ve kişisel şartlarla anlaşılırdı.

Elbette Orta Doğu'nun haricinde, yetkinin suiistimal edildiği ve kontrolcü olarak kullanıldığı birçok örnek vardır; Batı da dahil olmak üzere, dünyanın her yerindeki birçok önder yıldırma ve şiddetli baskıdan suçludur. Güce duyulan ihtiras, yalan söylemelerine ve güce kavuşmak ve gücü ellerinde tutmak üzere kavga etmelerine neden olarak her yerdeki önderi mustarip eder. Bu güç kimliklerinde öylesine merkezi bir yere sahiptir ki, onsuz yaşayamazlar. Hatta kendilerini Hristiyan olarak görmelerine rağmen, eşlerini döven bir sürü koca vardır. Tanrı'yı kendi iradesini yerine getirmek üzere tehditler savuran ve cezalandıran, sert ve mesafeli zalim bir hükümdar olarak gördüklerinden, eşlerini teslim olmaya zorlayarak kendi Tanrı anlayışlarını yansıtırlar. Hristiyanlık-altı olan Tanrı anlayışları, eşlerine yönelik Hristiyanlık-altı davranışlara yol açar.

Bununla birlikte sosyal bilim insanları, dünyanın farklı bölgelerindeki toplumların farklı güç ve yetki anlayışları olduğunu keşfetmişlerdir; ve bunlardan bazılarındaki "güç mesafesi" diğerlerinden daha fazladır.⁵¹ Bunun anlamı yetki sahibi kişilerin mesafeli oldukları, daha çok saygı gördükleri ve daha fazla ayrıcalıktan yararlandıklarıdır. Bu gibi toplumlardaki önderler ille de daha fesatçı veya otoriter değildirler; çünkü bu, yetkiye yönelik tavırlarına ve yetkiyi nasıl anladıklarına bağlıdır. Benim iddiam ise, mutlak monoteizm ideolojisi üzerine kurulu toplumların, kendilerini yasanın üzerinde gören ve kendi konum ve ayrıcalıklarını ellerinde tutmak üzere her türlü yolu kullanmaya hazır olan zorba tavırlı önderlerin elinden daha çok çekecekleridir.

Üçlü Birlik Monoteizmi

Mutlak monoteizmin neden olduğu zorluklarla ciddi bir şekilde yüzleşen ilk Hristiyan teolog Şamlı Aziz Yuhanna'dır. Saygın bir aileden gelen Yuhanna'nın dedesi Mansur, MS 635'te Arap ordularıyla teslim şartlarını müzakere eden kent önderlerinden biriydi. Babası Sarjun Şam'daki Halifenin hizmetinde haznedardı ve iyi bir eğitim alan Yuhanna'nın da, babasının örneğini izleyerek üst seviyedeki hükümet hizmetine girdiği anlaşılır. Grekçe ve Arapçayı çok iyi konuşurdu ve o dönemdeki bilim dallarının hepsinde beceri sahibiydi.

Yuhanna'nın yaşamına ait bilgi yarım yamalıdır ve belli açılardan kafa karıştırıcıdır. MS 675 civarı doğmuştur ama ölüm tarihi kesin değildir. Halifenin hizmetinde birkaç yıl geçirdikten sonra görevinden istifa ederek Yeruşalim yakınındaki Aziz Sava Manastırına katılmıştır. Bu değişimin nedenini bir mit şöyle açıklar: Konstantin'deki Bizans imparatoru III. Leo, Yuhanna'nın ikonların kullanımını savunmasına kızgındı ve Halifeye yazdığı hakaret dolu mektupla Yuhanna'yı ihanetle suçladı. Öfkeli Halife Yuhanna'nın elini kesti ama Yuhanna kesilen elini alıp Meryem ikonunun önünde dua etti ve sabah uyandığında eli mucizevi bir şekilde tekrar yerindeydi! Bunu gören Halife af dileyip onu eski konumuna getirdi ama Yuhanna artık yaşamının geri kalanını Tanrı'ya adamaya kararlıydı.

Manastıra kapanmasından sonra Yuhanna yazdığı sayısız ilahi, tapınma törenleri ve teolojik yazılarla, yaşamının en bereketli dönemini yaşadı. Yaşadığı dönemdeki teolojik tartışmalara katılan Yuhanna'nın, Arap dostlarıyla yaptığı konuşmalardan etkilendiği aşikârdır.

Şamlı Yuhanna en çok Üçlü Birlik doktrininin geliştirilmesine yaptığı katkılarla takdir edilir. Mutlak monoteistler için Üçlü Birlik, bunu üç ayrı tanrı olarak anladıklarından savunulması mümkün olmayan bir kavramdır. Hatta bazıları Üçlü Birliğin Baba, eşi Meryem ve oğulları İsa anlamına geldiğini bile

düşünürler! Yuhanna Üçlü Birlik doktrinini ilk olarak anlayan Kapadokyalı Atalarının çalışmalarına baktı. Bu atalar Mesih'in Tanrı oluşunu reddeden Ariyan yazılarının, MS 325'teki İznik konseyinde yenilmesinden ve tartışmalar Kutsal Ruh'un doğasına doğru kaydktan sonra yazılarını kaleme almışlardı. Sezariyeli Vasil Ruh'un Baba ve Oğul'la aynı Tanrı'nın özünü paylaştığını gösterdi. Üçlü Birlik'teki her Şahıs Tanrı'nın yaptığı her şeyde söz sahibidir: yaratılıştta, Mesih'in ölümüyle elde ettiğimiz kurtuluşumuzda ve son yargıda. O halde Baba, Oğul ve Ruh arasındaki ilişki nedir? Nissalı Gregor bu Şahısların birbirlerinden ayrı zatlar olduğunu ve birbirleriyle aynıymış gibi görülmemeleri gerektiği hakkında ısrarcıydı. Kutsal Kitap'ın anlatımı Oğul'un Baba'dan geldiğini söylerken, Ruh'un ise Baba ve Oğul'dan geldiği şeklindedir. Nenizili Gregor Kutsal Ruh'un tanrılığını savunmada daha da ileri giderek, eğer Ruh Tanrı değilse kutsallaşamayacağımızı veya "tanrısal özyapıya ortak" olamayacağımızı söylemiştir (2Pet. 1:4).

Tanrı'nın mutlak manada tek olduğu iddiasının neden olduğu meydan okumayla yüzleşen Yuhanna, Tanrı'nın üçlü birlik doğasının anlaşılmasının, Tanrı'nın üç olduğu anlamına gelmediğini göstermek durumundaydı. İlk olarak Nenizili Gregor tarafından kullanılan ve üçün aynı zamanlı olarak ötekilerde yer aldığını tarif eden perichoresis kavramını ele aldı – Baba Oğul'da ve Kutsal Ruh'ta yer alır ve aynı şekilde Oğul da Baba ve Kutsal Ruh'ta yer alır. Perichoresis sözcüğü "yer" veya "oda" anlamına gelen chora kökünden ve "yer açmak" anlamına gelen choreo fiilinden isimdir; ayrıca peri edatı "çevresinde" veya "civarında" anlamındadır. Bu sözcük bir kişinin bir başkasına açılabileceğini ifade etmek için kullanılır.⁵² Bu nedenle kişilerin birbirleriyle nasıl paylaşacağını ve birbirlerini nasıl dahil edeceklerini tarif eder. Şamlı Yuhanna perichoresis'i, üçün karşılıklı yaşam değiş tokuşuyla var olduğunu, kendi varlıklarını birbirlerinde bulduklarını ve birbirlerinden ayrı olarak

var olamayacaklarını içeren ayrılmazlık fikriyle harmanlayarak geliştirdi. Birbirlerine öylesine açıklarlar ki, kendi öz varlıklarını paylaşırlar. Aralarındaki birlik, birbirleri aracılığıyla yaşarken, birbirleriyle olan ilişkinin yoğunluğundadır. Üçtürler ama karşılıklı fedakârlık etme yoğunluğu öylesine büyüktür ki, aslında tektirler.

İmad Shehadeh Tanrı'nın tekliğinin Üçlü Birlik anlayışıyla açıklanmasının, Arap filozofların Tanrı'nın sıfatlarıyla ilgili problemi çözme uğraşlarını nasıl sonuca bağlayabileceklerini göstermiştir. Eğer Tanrı'nın öz doğası sevgiyse, o zaman Tanrı her zaman sevgi dolu olmalıdır ve kendisi ve sevgili arasındaki sevgiyle, her zaman kendi sevgisinin objesi vardır. Eğer Tanrı mutlak olarak tekse, evrenin yaratılmasından önce sevebileceği başka birisi olma ihtimali yoktur fakat tek olan Tanrı'da çoğulluk söz konusu ise, o zaman Baba ile Oğul arasında Kutsal Ruh tarafından aracılık edilen bir sevgi olabilir. Üçlü Birliği oluşturan şahıslar arasındaki sevgi, sevgi niteliğini doğasının ayrılmaz bir parçası olarak güvence altına alır. Shehadeh şöyle der: "Her nitelik bir ilişki gerektirir ve bir ilişkinin varlığı, her niteliğin korunmasını güvence altına alır."⁵³

Üçlü Birlik doktrini, 9. yüzyılda büyük ihtilaflara sebep olan, Tanrı'nın Sözü'nün felsefi muamma statüsüne de çözüm getirir. Tanrı'nın Sözü yaratılmış mıdır yoksa yaratılmamış mıdır? Oğul İsa Tanrı Sözü (Yuhanna 1:1, 14), Tanrı'nın özünün kusursuz ifadesi olduğundan, O'nun ebediyetten bu yana Baba'yla birlikte olduğunu ve Baba'nın yaratılmamış doğasını paylaştığını anlarız. Tanrı'nın lütfunu ve gerçeğini tam olarak ifade etmek üzere, Baba'dan farklı olarak insan oldu ve aramızda yaşadı.

On birinci yüzyılda yaşamış olan Fransız ruhsal önder Clairvaux'lu Bernard, Ezgiler Ezgisi hakkında şöylece cesur bir yorumda bulunmuştur: "Eğer, doğru anlayışa göre, öpen Baba ve öpülen Oğul'sa, o zaman bu öpücükte Kutsal Ruh'u görmek yanlış olamaz; çünkü

Ruh, Baba ve Oğul'un vakur esenliği, koparılamaz bağı, bölünemez sevgisi ve birliğidir.”⁵⁴ O zaman biz de Baba'ya Oğul aracılığıyla geldiğimize göre, Kutsal Ruh Tanrı'nın bize olan sevgisini temin etmesiyle, biz de Ruh tarafından öpülürüz! Shehadeh Üçlü Birliğin utanç verici çözümleri gereken bir problem olarak görölmek yerine, “sürekli olarak keşfedilmesi ve tat alınması gereken bir güzellik”⁵⁵ olarak algılanmasını söyleyerek doğru bir yorum yapar.

Üçlü Birlik ve Yetki

Jürgen Moltmann⁵⁶ yirminci yüzyılda Üçlü Birliğe ve Yuhanna'nın perichoresis fikrine geri dönüş yaptı ve önderliği ve yetkiyi nasıl gördüğümüz konusunda bunun önemini vurguladı. Moltmann Almandı. İkinci Dünya Savaşında Hitler'in önderliğinden kaynaklanan feci sonuçları şahsen yaşamıştı. Kendi güç ve yetkilerinden gurur duyan totaliter yöneticilerin neden olduğu zarardan büyük endişe duyuyordu. İlk kilisenin eski dünyada yaygın olan putperestliğin karşısında Tanrı'nın tekliğini vurguladığını anlıyordu ama Tanrı'nın tekliğini aşırı derecede vurgulamanın veya Baba'nın Oğul'u ve Kutsal Ruh'u gölgede bırakmasının tehlike yarattığını da görüyordu. Tanrı'nın mutlak ve ayrılmamış tekliğine inanma anlamına gelen bu monizmin, çarpıtılmış yetki anlayışlarına neden olduğu düşüncesini savundu. Bu düşünce yetki sahibi olan kişinin kendi özünde yeterli ve himayesindekilerden ayrı olduğunu, kendi başına kararlar verdiğini ve diğerlerini itaat etmeye zorladığını önerir. Bu önderlik tarzının tebaası altındakiler üzerinde baskı kurduğunu ve kilisedeki önderlerin ruhsal önderliği sadece kendilerini yüceltmek ve kendi namlarını arttırmak hakkında olduğunu düşündüklerini gördü.

Moltmann için Şamlı Yuhanna'nın perichoresis'i çok hoş bir düzeltmeydi. Tanrı soğuk, uzak ve soyut bir kavram değil, esasen ilişkiseldi. Benzer şekilde Baba, Oğul ve Ruh üzerinde baskı kuran sert disiplin yanlısı değildi; aksine onlarla derin, açık ve karşılıklı bir ilişki

içindeydi. Tanrı sevgidir ve bu sevgi öncelikle ve orijinal olarak toplum içinde yaşanmıştır. Baba Oğlu, Oğul Baba'yı sever. Baba Oğul'da ve Oğul Baba'da yaşar. Baba Oğlu ve Oğul Baba'yı yüceltir. Ruh bu ilişkileri paylaşan üçüncü şahıstır ama Baba tarafından gönderilerek ve Oğlu açıklayarak bunu farklı şekilde yapar. Baba'nın amacı kendisini yüceltmek değildir ama tüm yaratılış Oğul'a yücelik vermelidir. Oğul'a tapınıldığı zaman O'nu kıskanmaz, aksine Oğul'un yüceltilmesine sevinir. Bunu tek başına yapmaz ama her şeyi Kutsal Ruh'la ve eylemleriyle gerçekleştirir. Bunu yaparken Baba tam anlamıyla bir babadır ve bizim için babalığını sürdürür. Oğlu göndermesinde, güçlendirmesinde, O'nda yaşamasında ve yüceltmesinde, Baba bize baba olmanın özünü gösterir.

Moltmann ve öğrencisi Miroslav Volf, bu Üçlü Birlik ilişkilerini önderlik için bir model olarak kabul ederler. Tanrı yolundaki önderlik, vizyonlarını gerçekleştirmek için tek organizasyon kuran ve üzerlerinde egemen olan güçlü kişilerin elinde değildir; aksine Üçlü Birlik bize gerçek önderliğin ilişki içindeki toplumlarda gerçekleştiğini gösterir; bu gibi toplumlarda kişiler derinden bir paylaşım ve karşılıklı teslimiyetle bir araya gelirler. Yaşamları sevgi aracılığıyla birbirine bağlanır, birbirlerinin kazandığı zaferlere sevinirler, armağan ve becerilerini birbirlerine hizmet amacıyla kullanırlar.

Dr. Viv Thomas, Moltmann ve Volf'un bu fikrini, önderlikteki Üçlü Birlik modelinin organizasyonları nasıl etkilemesi gerektiği hakkında düşünmek üzere geliştirmiştir.⁵⁷ Tanrı'nın kendisi esasen ilişkiseldir; bu yüzden etkin önderlik ve önderlik takımları esas olarak sağlıklı ilişkilerle tanımlanırlar. Etkin takımlar, güven ve kabullenme ortamında daha çok büyüyen yaratıcılığı besler, takım üyelerini yeni fikirleri birbirleriyle paylaşmaya açık olmaya teşvik eder. Etkin önderler amaçlarını sadece başkaları aracılığıyla gerçekleştirebileceklerini anlarlar; bu nedenle kendilerini çevrelerindeki kişileri güçlendirmeye ve

geliştirmeye adarlar. Takım üyeleri farklı beceri ve armağanlarını kullanarak birbirlerini tamamlayabildikleri zaman iyi performans gösterirler. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh birbirlerinden farklı roller üstlendikleri için, önderlik çeşitliliği besler ve farklı perspektifleri hoş karşılar. Bilge önderler kendileriyle yapıcı şekilde fikir ayrılığına girecek kişilere ihtiyaç duyduklarını bilirler.

Tanrısayar Önderlik

Bu bölüm özet olarak, Tanrı hakkında inandıklarımızın, yönetme tarzımızı derinden şekillendirdiğidir. Tanrı'nın hiçbir eş değeri olmadığını savunan mutlak tek olduğuna inanmak, evren üzerinde iradesini güç ve baskıyla empoze ettiği fikrine yönlendirir. Bu yaklaşım baskıcı olmaları, mutlak bir sadakat beklemeleri ve tebaalarındaki kişilerin herhangi bir sorgulamasını veya bağımsız davranışlarını cezalandırmaları gerektiğini düşünen önderlerle sonuçlanır. Elbette bu önderlik modeli tarihin başlangıcından itibaren var olmuştur. Dünyadaki birçok kültür bu yetki görüşünü kabullenir ve güçlü bireyler herhangi bir muhalefet veya önderlerin üstünlüğüne tehdide yer vermezler. Sınırsız güce sahip konumun kendi hakları olduğunu düşünürler ve hiç kimse kendilerinin yerine geçemeyeceğinden, kendilerini yaşadıkları sürece aynı konuma atarlar.

Mutlak monoteizm iddiaları hakkında Arap teologlarla müzakereler yapan ilk Hristiyan teolog Şamlı Yuhanna'dır ve en büyük teolojik katkısının, o döneme kadar kimsenin tam olarak ulaşamadığı Üçlü Birlik anlayışını ileriye götürmesi bir tesadüf değildir. Tanrı anlayışı kökten farklıydı; Baba kendisini onlara vererek doğasını Oğul ve Ruh'la paylaştı, onlarla en derinden ve yakın bir ilişki kurarak yaşadı ve birlikte Oğul'un onurlandırılmaktan ve "büyük bir ailedeki ilk doğan" (Romalılar 8:29) olma üstünlüğünden tat alacağı, kurtuluş planıyla sonuçlandı. Kabul etmemiz gereken

önderlik modeli budur. Günahkâr doğamız her zaman kendisini yüceltmenin peşinden gittiği ve günahkâr kültürlerimiz değerlerimizi kökten şekillendirdiği için, bunu yapmak kolay olmayacaktır. Onurlandırılmanın peşinden koşma yüreklerimize ve zihinlerimize derinden işlenmiştir ve bu düzensizliğin acı meyvesini ve bugün de dünyanın her yerindeki organizasyonlarda ve toplumlarda yarattığı kaosu görürüz.

İsa'nın bizim için örneklediği daha iyi bir model vardır. Gelecek bölümde bunun nasıl görüldüğünü inceleyeceğim.

8. Kurtarılan Önderlik

Önderlik Dersleri

Şimdi önderlikteki bu Üçlü Birlik anlayışının uygulamada nasıl işleyeceğine bakacağız. Tanrısayar gözetenler gözettiklerine ve kendi onurları hakkında endişe duymayan önderler izleyicilerine karşı nasıl davranırlar? İsa'nın örneğine, özellikle birlikte geçirdikleri son gece öğrencilerine nasıl yaklaştığına bakarız. Onları yaklaştırmakta olan ölümü için hazırlarken, her zaman yaptığı gibi onlara önderlik etmeyi sürdürdü; çünkü “kendisine ait olanları ... sonuna kadar da sevdi” (Yuhanna 13:1). Fakat aynı zamanda hemen önlerindeki krizin ötesine geçip, başlattığı hareketin önderliğini, hala aralarında kimin en büyük olduğu ve İsa Egemenliğini kurduğu zaman kimin en yüksek makamlarda oturacağı hakkında tartışan bir grup adama teslim etme konusunu da düşünüyordu. Fısıh yemeğini paylaştıkları odada yaşananlar (Yuhanna 13-17), tüm önderlerin örnek alması gereken İsa'nın önemli niteliklerini gözler önüne serer.

Tanrısayar Önderlerin Tutumları

1. Kişisel ilgi ve özen gösterme
İsa “Yemekten kalktı, üstlüğünü bir yana koydu, bir havlu alıp beline doladı” (Yuhanna 13:4). İsa'nın öğrencilerinin ayaklarını yıkamasının başlıca nedeni, onların da birbirlerine nasıl hizmet edeceklerini göstermek üzere bir örnek olmaktı. Ancak İsa'nın davranışları aynı zamanda, bu hizmetin nasıl olması gerektiğini de resimler; çünkü öğrencilerinin kirli ayaklarıyla sofraya oturmak üzere olduklarının farkındaydı – özellikle yer sofrasında birbirlerine yaslanarak oturduklarını ve ayaklarının masanın altında gizlenmediğini

hatırladığımızda, bu durum hafife alınacak bir hal değildi! İsa onların kişisel ihtiyaçlarının farkındaydı. Misafirlerin ayaklarını yıkama görevi, evin en düşük konumlu hizmetkârı, genellikle Yahudi olmayan bir köle tarafından gerçekleştirildiği göz önüne alındığında, İsa'nın bu davranışı son derece alçaltıcıydı. Üstelik ayaklar özellikle kirli ve utanç kaynağı olarak görülürdü – Orta Doğu ve Asya'nın birçok bölgesinde de hala aynı şey geçerlidir. İsa onların ayaklarına dokunduğunda vücutlarının hassas ve şahsi kısımlarına dokunuyordu – öğrenciler için utanç verici ve İsa için alçaltıcı bir durumdu ama aynı zamanda aralarında özel bir ilişki de yaratıyordu.

Eğer ayaklarına dokunan sıradan bir köle olsaydı, rahatsızlık duymadan olanlara hiç aldırış etmezlerdi; oysa ayaklarına dokunan İsa olunca, çok yoğun bir yakınlık hissediyor olmalıydılar.

Önderlerin birçoğu, yetkilerini korumak için aralarında belli bir mesafe bulundurmaları gerektiğini düşündüklerinden, kendilerini izleyenlerle böylesi kişisel yakınlıktan ve dostça münasebetten kaçınırlar. Yakınlığın saygı kaybına neden olacağından korkarlar. Hintli bir Hristiyan organizasyonun üyeleri bana, aralarındaki mesafeyi korudukları ve koruyucuları kendisine yaklaşılmasını zorlaştırdıkları için, önderlerinin kendilerinden nasıl uzak göründüğünü anlattılar. Öte yandan Yemen'deki bir insani yardım organizasyonunun Amerikalı müdürü, sivil savaşın başlangıç yıllarında gerçekleşen bir olayı anlattı. Çalışanlardan birisinin işe geç kalmasından endişe duyan bu müdür, diğerlerine bu kişinin başına bir şey mi geldiğini sordu. Çalışan sonunda işe gelir gelmez, müdür hemen ona her şeyin yolunda olup olmadığını sordu. Diğer çalışanların aralarında "Bak bizimle ne kadar ilgileniyor!" dediğini işitti. Buna şaşırılmışlardı çünkü endişelerini çok seyrek

ifade eden ve geç kalan kişiyi azarlayıp bir daha tekrarlanmaması gerektiğini söyleyen patronlara alışıklardı.

2. İzleyicilerinin başarılı olmasını isteme
İranlı arkadaşım Javad bir gün, İsa'nın öğrencileri için istedikleri ve hatta kendisinden "daha büyük işler" yapacakları vaadi (Yuhanna 14:12) hakkında okuduktan sonra heyecanla bana geldi. İsa gibi büyük bir önderin öğrencilerinin bu şekilde başarı elde etmesini istemesine şaşırılmıştı. Önderlerin izleyicilerinin kendilerinden daha başarılı olmasından ve kendi konumlarına tehdit oluşturma potansiyelinden endişe duymasına alışkındı. İzleyicilerinin kendilerine yarar sağlayacak ama önem açısından kendilerini gölgede bırakmayacak bir seviyeye ulaşmalarını isteyen önderler görmüştü.

2. bölümde büyük İranlı güreşçiyle öğrencisinin meşhur hikayesini anlatmıştım. Güreşçi öğrencisine son, özel bir hareketi öğretmeyerek öğrencisinden daha üstün kalmayı başarmıştı. Yıllar önce bu hikayeyi Kabul'deki Afganlı bir hayır kurumu çalışanlarıyla paylaşmıştım. Hikayedeki gerçeği hemen fark ettiler ve aralarından birisi şu yorumda bulundu: "Afganistan'ın gerilemesine ve gitgide yoksullaşmasına şaşmamak gerek; çünkü her yeni nesil bir öncekinden daha az bilgiye sahip!"

3. Kendini ifade etme
Üst kattaki odada yaşananlar İsa'nın önderliğinin başka bir özelliğini gösterir – öğrencilerine yönelik açıklığı ve şeffaflığı: "Artık kul demiyorum. Çünkü kul efendisinin ne yaptığını bilmez. dost dedim. Çünkü Babam'dan bütün işittiklerimi bildirdim" (Yuhanna 15:15). Birçok önderin mesafeli durmak suretiyle yetkilerini arttırdığını halihazırda söyledik. Bu gibi önderler bilginin güç olduğunu da anladıklarından, izleyicilerinin kendilerine bağımlı kalması için

onlardan bilgiyi esirgerler. Özel konuşmaları gizli tutmak bir önder için önemli bir nitelik olmakla beraber – özellikle sık sık herkesle paylaşılmaması gereken sırlara ortak olduklarından – net ve yeterli iletişim de, izleyicileri içinde bulunulan durumu anlamaya ve kendi kararlarını almaya muktedir kıldığı için, bir o kadar hayati önem taşır. İsa yetkisini elçilere aktarmaya hazırlanırken, Baba'nın planını mümkün olduğunca anlamaları önemliydi.

İsa şahsen açık olmayı örnekledi; bunu sadece Babası'ndan işittiklerini aktarmakla değil, yoğun duygusal yaşamını onların önünde sürdürerek de yaptı. Üzüntü içinde ağladığı, iki yüzlüleri öfkeyle azarladığı ve çevresinde acı çekenler için hissettiği derin şefkati hissettiği zaman öğrencileri O'nun yanındaydı. Bizler için kişisel açıklık – günahsız olan İsa'dan farklı olarak – zayıflık ve başarısızlıklarımızı saklamamız anlamına da gelir. Birçok önder, konularına gölge düşüreceğine inandıkları için, bir şeyi bilmediğini veya hatalarını kabullenmekten korkar. Oysa öğrenci yetiştirmemiz bizim kusursuz performansımıza değil, Tanrı'nın bağışına ve lütfuna dayalı olduğundan, daha doğru bir Hristiyan yaşamı örneklemek suretiyle, sık sık izleyicilerin gözündeki konularını daha güçlendirir. Benzer şekilde yetkimiz de, kusursuz bilgimiz veya davranışımızdan değil, Tanrı'nın armağanı ve çağrısından kaynaklanır.

Operation Mobilization organizasyonunun kurucusu olan George Verwer 1960'larda, olay yaratacak konulara girmekten kaçınan birçok vaizden farklı olarak, pornografiyle olan mücadelesini açıkça paylaştığında birçok kişiyi şaşırttı. Bu açıklığı ruhsal yetkisini baltalamak yerine, daha da arttırdı; birçok genç bütünlüğünden ve dindar ikiyüzlülüğün yokluğundan olumlu olarak etkilendi. Birçok kişi yaşamını, Verwer'ın kişisel

gerçeği kendilerini ona güvenebileceklerine ikna ettiğinden, misyonunu izlemeye adadı.

4. Alçakgönüllülük

4. bölümde Pavlus'un Mesih'in gösterdiği alçakgönüllülüğü ve yüceltilişini ilan ettiği büyük ilahiye baktık (Filipililer 2:6-11) ve bu muhteşem gerçeği sunma amacının, imanlıları birbirlerinden uzaklaştıran onur-güdümlü sosyal baskılar karşısında, birliği sağlama öğüdüne güç katmak olduğunu kaydettik. Pavlus bölüme beş önemli tutuma atıfta bulunarak başlar – ikisinden kaçınılmalı ve üçü teşvik edilmelidir – ve bunlar birliğin sağlanmasında hayati önem taşırlar (Filipililer 2:2-4):

- “Bencil tutkular” (eritheia): Bu ifade orijinal olarak gündelik işçi anlamına gelirdi; Aristo'nun ardından, düşük seviyeli bir kişinin kendisini ilerletmek üzere yaptığı plan ve hesapların uyumsuzluk, bölünmeler ve çekişmelerle sonuçlandığını ima eder. Sivri dirseğiyle rakiplerini iten birisini tanımlar. Aynı sözcük Filipililer 1:17'de, Pavlus'un hapse atılışını müjdeyi duyurmak suretiyle dikkatleri kendi üzerlerine çekme ve Pavlus'un hapiste çektiklerine daha çok acı katma fırsatını yakalayan rakipleri için de kullanılmıştır. Bu çirkin, utanç verici tutum, Tanrı'ya eşitliğe dört elle sarılmak yerine, sahip olduğu görkemden vazgeçen ve “kendisini boşaltan” İsa'nın tam tersidir.

- “Boş övünmeler” (kenodoxia): Bu ifadenin kökü “boş görkemdir”; bir kişinin kendisini abartılı ve gerçekçi olmayan şekilde önemli görmesidir. Bu gibi kişiler, diğerlerinden daha nitelikli oldukları için daha büyük bir onuru ve daha yüksek makamları hak ettiklerini düşünürler. Başka birisi övüldüğü zaman kıskançlık ve öfkeyle dolarlar. Galatyalılar 5:26 küstah kişilerin rekabetçi ve kıskanç olduklarını, büyük ihtimalle diğer kişileri

küçük gösterme fırsatları peşinden koştuklarını söyler.

• “Alçakgönüllü” (tapeinophrosune):

Alçakgönüllülük Hristiyanlıktan etkilenen kültürlerde sık sık pozitif bir nitelik olarak algılanmasına rağmen, Pavlus’un yaşadığı günlerdeki Grek filozoflar için, zayıflık, yaltaklanma, teslimiyet gibi anlamlar içeren olumsuz bir çağrışım yapardı. Pavlus Filipi kilisesine – özellikle mektubundaki “gözetmen ve görevlilere” (Filipililer 1:1) - hitap ederek onlardan alçakgönüllü olmalarını istediğinde, hemşerileri tarafından itibar gören onur-güdümlü davranışları reddederek radikal bir şekilde kültür-karşıtı olarak yaşamaya çağırıyordu. Onlara Mesih’in örneğiyle meydan okudu (Filipililer 2:8) ama eğer bu tutumu benimseyecek olurlarsa, eş ve dostlarının öncelikle kuşkuyla yaklaşacaklarını ve ardından alaycı bir şekilde kendilerini küçümseyeceklerini söylüyordu.

• “Öbürünü kendinden üstün sayma”

(huperecho): Bu ifade daha önemli olma veya üstün değer anlamını içerir. Romalılar yaşamı cursus honorum veya bir onur yarışı olarak gördükleri için, öbürlerini onur, konum veya güç açısından kendinden üstün sayma çağrısı, çağdaş kültürlerinin temeliyle doğrudan çelişiyordu. Romalılar 12:10 benzeri vurguyu yapar: “Birbirinize saygı göstermekte yarışın.” Kendinizi onurlandırmaya çalışmak yerine, başkalarına saygı göstermek ve onurlandırmak için içten ve samimi yollar bulun.

• “Başkalarının yararını gözetme” (skopeo): Bu ifade kendi yararım yanı sıra, başkalarının da yararını gözetmek ve onların gündeminin ilerlemesine nasıl katkıda bulunacağımı düşünmek anlamını içerir; onlarla yarışmadan veya onların gelişimine köstek olacak yollar aramadan, rakipleri olmak yerine, onların hizmetkârı olmaktır. Mesih

kurtuluşumuzu garanti altına almak için kul halini aldı.

Kendi önemlerini yanlış değerlendirmenin temelinde sürekli olarak statü kazanmaya çalışmak yerine, Pavlus Filipili önderleri daha önce işitilmemiş bir şeye çağırır – diğerlerini kendilerinden üstün gören alçakgönüllülüğü göstermek - ve bu durum başkalarının yararını gözetmek - şeklinde kendisini dışa vurur. Pavlus eski onur anlayışının ne kadar boş olduğunu alenen gösterir ve Filipilileri, Tanrı'nın yaşamlarını başkaları uğruna feda ederek saygın şeyi yapanlara bahşettiği gerçek ve sonsuz onurun verildiği yeni anlayışa çağırır. Hellerman bu metin üzerindeki yazısına “Onurun Yeniden Yapılandırılması” başlığını vermiştir.[58](#)

Yetki ve Saygı

Bütün bunlar hiyerarşik kültürlerde yetişmiş kişilerin bir önderden baskıcı ve mesafeli olmasını beklediği durumlarda işlev gören önderler için temel nitelikli sorular ortaya çıkarır. Eğer önderler kişisel yakınlığı teşvik eder, kendi zayıflıkları hakkında konuşur ve diğer kişileri kendinden üstün görürse, izleyicilerinden nasıl saygı göreceklendir? Bir öğretmen öğrencisinin sorusuna “Sen ne düşünüyorsun?” veya hatta “Bilmiyorum” diyerek yanıt verecek olursa, sınıftakiler huzursuz ve asi olmaya başlamazlar mı?

Tüm önderlerin Batılı demokratik, fikir almaya açık bir önderlik modelini kabul etmesi gerektiğini söylemiyorum. Bu yaklaşımın Batı kültürüne derinden işlediğinin ve dünyanın farklı bölgelerinde bu tarzı kullanarak önderlik etme çabalarının kafa karışıklığı, öfke ve nihayetinde hor görmeye kadar gideceğinin farkındayım. Uluslararası bir misyon takımında, sergilediği otoriter önderlik tarzıyla – doğrudan emirleri yüksek sesle veren ve sorgulandığında buna kızan Asyalı bir önderin - Batılı takım üyelerini kırdığını hatırlıyorum. Arkasından onu Hitler'le kıyasladılar!

Ondan sonra göreve gelen Batılı önder bunun tam zıttı bir tarz kullandı ve herkesin fikrini almak üzere büyük çabalar harcadı. Fakat Asyalı takım üyeleri bu durumu kabullenmekte zorlandılar; önderin görevinin karar vermek olduğundan, yeni önderlerinin zayıf olduğundan ve yönetme sorumluluğundan vazgeçtiğinden şikayet ettiler!

Kutsal Kitap yetkinin Tanrı'dan geldiğini ve önderliğin ayrılmaz bir unsuru olduğunu açıkça öğretir. İsa'nın soruları harika bir şekilde kullanmasına – düşüncelerini netleştirerek ve varsayımlarındaki istikrarsızlıkları ortaya çıkartarak insanlara yardım etmesine – rağmen, ne yapmaları gerektiği hakkında öğrencilerinin fikrini hiç almadı. Babası'nın sesini işiten ve izledikleri misyonu anlayan İsa'nın kendisi olduğundan, net bir şekilde ve cesaretle yönlendiren de O'ydu. Öğrenciler arasında şikayet ve tartışmalar olduğu zaman onları azarlamaya, hatta bunu bazen en sert dille yapmaya tereddüt etmedi. Benzer şekilde Pavlus da zayıflıkları hakkında övündükten sonra, Korintlilerle olan yazışmasını şu sözlerle tamamlar: “Rab'bin yıkmak değil, geliştirmek için bana verdiği yetkiyi yanınıza geldiğimde sert biçimde kullanmak zorunda kalmayayım diye, bunları aranızda değilken yazıyorum” (2. Korintliler 13:10).

Aynı şekilde Üçlü Birlik'teki her şahsın birbirini sevmesinde ve yüceltmesinde görülen görkemli birlik ve karşılıklılık bizi, Baba'nın artık nihai yetki kaynağı olmadığı düşüncesine sevk etmemelidir. Kapadokyalı atalar Oğul'un, Baba gibi tam anlamıyla Tanrı olduğunu ve O'na Baba'yla birlikte tapınılması gerektiğini söyleyerek, Baba'nın altında olmadığını kanıtlamışlardır. Bununla birlikte Oğul, “Ben kendiliğimden hiçbir şey yapamam” (Yuhanna 5:30) sözleriyle her zaman Baba'ya tabii olmuştur. Ayrıca itaatkârlığı sadece dünyada geçirdiği süreyle de sınırlı değildi; çünkü ebediyetten itibaren her zaman Baba'dan Oğul'du ve bu sebeple Baba'ya bağımlıydı ve kusursuz Oğul olarak Babası'na

her zaman tamamen boyun eğmişti. Oğlun Baba'ya kusursuz boğun eğişi, O'nu Tanrılığın görkeminden alıkoymadı ama Baba'nın lütfunu ve gerçeğini tamamen açıklayan kusursuz Söz haline getirdi.

Önderler yetkilerinden emin olmalıdırlar ama bu otoriter olmaları anlamına gelmez; yönetmelidirler ama efendilik taslamamalıdırlar. Bu farklı kültürlerde farklı şekillerde ortaya çıkar ama önemli olan, sahip oldukları yetkinin kendilerinden değil, Tanrı'dan kaynaklandığını bilmektir. Önderler kendi armağan, güç veya erdemlerine dayalı olarak yetkiye sahip olduklarını düşünmeye başladıkları zaman, putperestlik etmeye başlamışlar demektir. Bir anlamda kendilerini Tanrı'nın yerine koymuşlardır. Hristiyan önderlerin çoğunluğu yetkilerinin Tanrı'dan geldiğiyle hemfikir olduklarından, bir önderin yetkisini gerçekten nasıl anladığını algılamak zordur. İnsan olarak kendi kendimizi aldatmaya meyilli olduğumuz için, davranışlarımızı güdümlen derinlere yerleşmiş inançlarımızdan tamamen haberdar olmadığımızdan, motivasyonlarımız ister istemez karmaşıktır.

Bununla birlikte doğru algılamaya yardım edecek iki yöntem vardır:

İlk olarak önderlerin yetkisi Tanrı'dan geldiği için, Tanrı sayar önderlerin bu yetkiyi savunmaya ihtiyaçları yoktur. İsa ve Pavlus gibi, Tanrı'nın yetkilerini savunacağından ve onaylayacağından emin olarak, bir kul rolünü üstlenebilirler. Yetkileriyle gösteriş yapma veya uygulamak için savaşıma veya kendilerini eleştirenleri eleştirme gereği duymazlar; aksine kendi yetkilerini kullanacak olurlarsa, Tanrı'dan gelen yetkiyi kirletme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarından haberdardılar.

İkinci olarak önderlerin yetkisi Tanrı'dan geldiği için, bunu başkalarının yararına kullanırlar. Hizmetkâr önderliğin gerçek anlamı budur ve bazen başkalarının isteklerine zayıflık içinde uymak olarak yanlış anlaşılır. Gerçek önderler Tanrı'nın verdiği yetkiyi kendi

yaşamlarını konforlu bir hale getirmek, ünlerini arttırmak ya da servet biriktirmek için kullanmazlar; bu gibi şeyler yerine yetkilerini, sık sık kendi çıkarları pahasına, gözetimleri altındakilerin refahını arttırmak için kullanırlar.

Kilise Kurma Hareketleri

Bu önderlik anlayışı, kilise hareketlerinin görülmesi için şarttır. Eğer hedefimiz Hristiyan olmayan toplumlara müjdeyi duyurmaksa, kiliselerin büyümesinin nüfus büyümesiyle orantılı olarak gitmesinin ve daha büyük artış göstermesinin tek yolu, kiliselerin yeni kiliseler başlattığı ve ardından bu yeni kiliselerin de üçüncü, dördüncü ve beşinci nesil kiliseler başlatacağı üstel bir çarpımla büyümek olacaktır. Armağanlı önderler çevrelerinde bir grup insan toplayarak topluluğun büyümesini sağlayabilirler. Fakat böylesi bir grup - genellikle önderin kapasite ve becerilerine göre belirlenecek olan – belli bir süre sonra duraklama dönemine girer. Sadece kişileri kiliseye getirmek, vaazdan ve tapınmadan zevk almak, elçilerin birinci yüzyılda tanık oldukları ve bugün bizim de görmemiz gereken hızlı büyümeyle sonuçlanamaz. Topluluğa kişiler eklemenin yerine, toplulukların çoğaldığını görmeye ihtiyacımız vardır. Bu da ancak, imanlıların içinde yaşadıkları topluma gönderilerek, kendi başlarına gruplar oluşturmak üzere teşvik edilmesiyle gerçekleşebilir. Bu süreç için yeni önderlerin geliştirilmesi, yetiştirilmesi ve gönderilmesi şarttır.

Yakın bir geçmişte kilise kurucularının yeni gruplar başlatmak için, Hindistan’da yaşayan David Watson’un geliştirdiği “Öğrenci Yetiştirme Hareketinin” bir parçası olan “Discovery Bible Study – Kutsal Kitap’ı Keşfetme Çalışması” adlı bir aracı kullanarak eğiten programa katıldım. Bu yöntem gruptakilerin bir metni hep birlikte tekrar tekrar okuduğu tümevarımlı basit bir Kutsal Kitap çalışmasından ve ardından okuduklarının kendilerine nasıl konuştuğunu ve bu gerçeği önlerindeki hafta içinde

nasıl uygulayacaklarını paylaşmasından oluşur. Kişiler birkaç hafta içinde bu grupları nasıl yöneteceklerini öğrenebilir ve ardından kendi arkadaş veya akrabalarıyla yeni bir grup başlatabilirler. Eğitim programının tamamlanmasından sonra iki armağanlı ve istekli kişi kendi kasabalarına dönüp hemen yeni gruplar başlattılar. Fakat bu gruplar çoğalmadılar. Yetiştirdiğim önderler bir seyahate çıktıkları zaman bir sonraki toplantıyı iptal ettiler; çünkü gruplarındaki hiç kimsenin kendi yokluklarında yeterli derecede önderlik yapabileceğine inanmıyorlardı. Sonuç olarak yeni gruplar başlatacak yeni önderleri hiç yetiştirmediler. Toplantının başarılı olmasının kendilerinin orada olmasına bağlı olduğunu ve kendileri olmazsa grubun ne yapılması gerektiğini bilemeyeceğini düşünüyorlardı. Grubu yönetmekten hoşlanıyorlar ve bir başkasının bunu yapmasını istemiyorlardı. Gelecek nesil önderleri yetiştirmek hem ayrıcalık hem de sorumlulukları başkalarına aktarmak, başkalarının yerimize geçmesine izin vermek ve kendi başlarına büyümeleri için onları salıvermek demektir.

Endonezyalı emektar bir kilise kurucusu – yirmi yıl içinde 18.000 gruba ulaşan bir hareketi yönetmiştir – bizimle önemli olan şeyin “onuru yeniden tanımlamak” olduğunu paylaştı. Himayesi altındaki kilise kurucularının doğal eğilimlerinin ev kiliselerine yeni üyeler eklemek olduğunu, çünkü yeni katılan üyelerin kendilerini daha önemli ve başarılı hissettirdiğini fark etmişti. Buna karşılık olarak, bir kilise kurucusu yeni bir grup başlattığını rapor edince, diğer kilise kurucularının yeni bir önder yetiştiren ve hizmet için ona ortam sağlayan bu önderi alkışlayıp kutladığı bir kutlama organize etti. Bu sayede kilise kurucular gerçek, tanrı sayar onurun, gitgide artan sayıda izleyici kazanmak değil, başkalarına makam ve konum sağlamaktan geldiğini öğrendiler.

Yakın Doğu’daki bir arkadaşım kilise kurma hareketlerinin işlemesine yönelik başka bir boyutun, çoğulcu önderlik takımları olduğunu söyledi.

Arkadaşımın eğittiği kişilerin çoğunluğu, her şeyi kendi kontrolü altında tutan tipik gözeten pastörlerden bıkmış olan geleneksel kiliselerden geliyordu. Bu sebeple organizasyonun büyümesi ancak o tek adamın sahip olduğu enerji ve beceriler kadar olabilirdi. Böylece karar vermenin ve etkin delegasyonun gerçekleştirildiği farklı bir önderlik tarzına ihtiyaç duyulduğunu gördüler. Geleneksel pastörler yeni gruplar oluşturarak yaratıcı müjdeleme yapma yaklaşımlarına izin vermeye açtıkları ama ardından tüm yeni imanlıların geleneksel toplantıların yapısını ve içeriğini yabancı ve itici bulmalarına rağmen, bu toplantılara katılmasını beklerler. Pazar sabahları kiliselerinde oturan kişi sayısını arttırma arzusu, yeni imanlıların, kendilerini kabul edilmiş gördükleri ve büyüebilecekleri daha uygun gruplara duyduğu ihtiyacın önünde gelir.

Batılılar ve Teslimiyet

Batılıların karşısındaki zorluk bir açıdan farklıdır. Kutsal Yazılar'daki "Önderlerinizin sözünü dinleyin, onlara bağlı kalın" (İbraniler 13:17) gibi öğütleri okuduğumuz zaman verdiğimiz ilk tepki sık sık, itirazda bulunmak, buyruğun gücünü sınırlamalar ve istisnalarla azaltmaya çalışmak olur. Post-modern anlayış bize tüm yetki makamlarına karşı temkinli yaklaşmayı, yetkinin doğası gereği çürük olarak algılanması gerektiğini ve yöneticinin bencil planlarını empoze etmek için zorla kullanıldığını öğretir. Maalesef kilisede ruhsal yetkinin tacizleri aklama ve failleri koruma amacıyla kötüye kullanılma örnekleri, bu şüphelere yenilerini katmıştır. Yetki nihai olarak Tanrı'dandır ama Tanrı bu yetkiyi kendi amaçları uğruna çarpıtan ve bozan kusurlu insanlara vermiştir.

Buna rağmen Tanrı'nın yetkisine teslimiyetimiz sık sık insani yetki makamlarına olan teslimiyetimizle ifade edilir. Teslimiyet bize, olanları anlamadığımız zamanlarda güvenmemizi öğreten ve isyankâr doğamızla yüzleşmemizi gerektiren eski bir ruhsal disiplindir. Bize

bir şey yapmamız buyurulduğu zaman hepimiz rahatsız oluruz ve bu tepkinin günah olduğunu kabullenmemiz ve karşı durmamız gerekir. Tüm yürekle yapılan teslimiyetin sevincini yeniden keşfetmeye ihtiyacımız vardır. Başka bir kültürden gelen bir önderin altında çalışmak, sadakatle hizmetten zevk alarak, itiraz etmeden veya bir açıklama beklemeden itaat etme hakkında öğrenmek için harika bir fırsattır.

1960'lardaki tipik öğrenci protestocu geçmişimden bir yıl sonra iman ederek OM International ile Hindistan'a ilk gittiğimde yirmi iki yaşındaydım. Manchester Üniversitesindeki ilk yılımda, öğrenci işleri bloğunu işgal ederek yetkililerden ellerindeki "gizli dosyaları" açıklamalarını isteyen gruba katılmıştım. Oysa üniversitenin kişilere özel bilgileri saklaması, bugün bana oldukça anlaşılır geliyor! Hindistan'da geçirdiğim süre oldukça farklıydı. İlk önderlerimden biri ufak tefek yapılı, Hindistan ordusundan emekli bir onbaşı olan S. N. Das'tı. Müjdeleme yapan takımımızı, sabahın köründe yapılan dua zamanları ve oruç tutma günleriyle askeri bir manga gibi yönetiyordu. Benden isteneni sorgulamadan veya şikayet etmeden yerine getirmeyi öğrenmek, bana saygı ve itaatin değerini öğretmek suretiyle, ruhsal formasyonumun ve kültürler arası eğitimimin hayati bir parçası olmuştur.

Böylesi sevinç dolu bir teslimiyet, taciz veya adaletsizliğin karşısında sessiz kalmakla karıştırılmamalıdır. Işık çocukları olarak gerçeği konuşmaya çağrıldık ve yetkinin kötüye kullanıldığına tanık olduğumuz zaman kaygılarımızı mutlaka dile getirmemiz gerekir. Fakat bunu, bireysel öfkemizi püskürterek değil, üzerimize yerleştirilmiş olan yetki makamına saygı göstermeye devam ederken, önderlerimizin iyiliğini isteyen bir tutumla ve onların başarılı olmasına yardım etmeye çalışarak yapmalıyız. Benzer şekilde kilise de, toplumdaki peygamberlik sesini kaybetmeme konusunda dikkatli olmalıdır. "Baştaki yönetime bağlı olmak" (Romalılar 13:1) adaletsizlikler

karşısında sessiz kalmak değildir. Kutsal Kitap'ın yetkisine inanan Hristiyanların birçoğunun Güney Afrika'daki ırk ayrımcılığına ve ABD'nin güney eyaletlerindeki Jim Crow politikalarına karşı sessiz kalması, bugünkü güvenilirliğimizi ciddi şekilde baltalamıştır; Piskopos Desmond Tutu ve Dr. Martin Luther Jr. gibi barışçı yollarla, onur ve saygı göstererek olup bitenlere karşı konuşan kişiler, bugün bizlere örnek olan hoş istisnalardır.

Asya ve Afrika'da çalışan kişiler herkesin önünde onurlandırıldıklarında genellikle kendilerini mahcup hissederler. Kilisenin ön sırasında kendilerine yer verildiğinde, bir başkası çantalarını taşıdığı veya kendileri hakkında yapılan konuşmalar başarılarından söz ettiğinde rahatsız olurlar. Öylesine eşitlikçi olmuşuzdur ki, resmiyetten uzak kalmaya değer verdiğimiz için bu gibi davranışları garip karşılarız. Bazen Batılı Hristiyanlar kendilerine verilen onuru kabul etmeyi reddederek, hizmetkâr önderliği örneklediklerini sanırlar ama elde ettikleri şey kafaları karıştırmaya ve hatta gücenmelerine neden olmaya kadar varır. Batı Afrika'daki bir Kutsal Kitap okulunun İngiliz müdürü hakkında bir hikaye anlatılır. Hizmet etme hakkında bir ders vermeye hazırlanan bu müdür, okulun bahçesindeki çimleri kesmeye başladı. Bu durum personel arasında büyük şaşkınlığa yol açtı. Ona sitem ederek, bu davranışının kendilerini çok utandırdığını söylediler. Saygıdeğer bir kurumun müdürünün bir bahçıvanın işini yapması, tüm kurumu küçük düşürüyor ve dışardan bakanlar müdürün personeline, işlerini gerektiği gibi yapması için söz dinlemediğiyle alay ediyorlardı. Bu davranış onlar için övgüye değer değil, aksine garipti. Belki onların beklentilerine uyararak ve onların standartlarını kabul etmek suretiyle alçakgönüllülikle davranarak onlara daha iyi hizmet edebilirdi.

Peki o zaman İsa'nın öğrencilerinin ayaklarını yıkaması niçin fevkalade bir etkinliğe sahipti? O'nun örneğini nasıl izleriz? Bu sorunun yanıtının bir kısmı,

kültürün içinden biri olan İsa'nın, davranışının nasıl algılanacağını ve nasıl bir etkisi olacağını tam olarak bilmesindedir. Zamanlama da önemliydi; Fısıh Bayramı ve yaklaşmakta olan felaketin varlığı, bu basit harekete büyük bir önem katıyordu. Bu sembolik hareket, tipik olarak bir köle tarafından yapıldığı için standarda istisna oluşturduğundan, çok köklü bir etkiye sahipti.

Öğrencilerinin ayaklarını yıkayan İsa ne yetkisini inkâr ediyor ne de onlarla aynı seviyede olduğu süsünü veriyordu; çünkü yaptığı şeyin nedenini şöyle açıkladı: "Siz beni Öğretmen ve Rab diye çağırıyorsunuz. Doğru söylüyorsunuz, öyleyim" (Yuhanna 13:13).

Üçlü Birlikçi model, Batılı kilisenin kurumsal düşünce tarzının önderliğini etkilemesine izin vermesiyle de meydan okur. Peter Drucker ve Patrick Lencioni gibi laik yazarların bilgeliğinden öğrenilecek birçok derin içgörü olmakla beraber, başarı büyük bir sıklıkla rakamlar, bütçeler ve binalarla ölçülür ve büyüme Ruh'un işlemesine çok az yer veren mekanik program kavramlarıyla anlaşılır. Pastörler kendilerini bir şirketin CEO'su gibi görürler ve topluluklarını kendi kişisel vizyonlarını gerçekleştirmek ve kendi önemlerini topluluk üyelerinin övgülerinde bulmak üzere yönlendirirler. Böylesi bireycilik, önder takımlarının Yeni Antlaşma'da gördüğümüz gibi kişilerin sevgiyle hareket etmesine ve birbirine boyun eğmesine ortam sağlamaz. Aksine, onur-güdümlü gözeten önderler gibi, zaman içinde öylesine gururlanırlar ki, kendilerini kimseye hesap veremez olarak görmeye başlayıp büyük bir skandal ve utançla sonuçlanan kaçınılmaz bir düşüşe kadar, başarılarıyla beslenmeye devam ederler.

Acı Çekme ve Düşmanlar

İsa ve Pavlus'un örneğini izleyerek Tanrı'nın Egemenliği'nde etki sahibi olmak isteyen önderler, kişisel olarak acı çekmenin bedelini ödemeye hazır olmalıdırlar. Kendi kültürlerinin beklentilerini küçümsemeyi seçerlerken, yanlış anlamalar, azarlamalar

ve düşmanlıkla karşılaşacaklardır. Avusturalyalı bir araştırmacı olan Peter Marshall, eski Grek ve Roma dünyalarının son derece muhalif olan onur sistemini, kişilerin arkadaşlarına iyilik yaparak veya düşmanlarına zarar vererek sosyal makam kazandıklarını tanımlar. Marshall düşmanlığın kıskançlık, rekabet veya hayal kırıklığı nedeniyle ortaya çıkabileceğini söyler ve eski bir Grek atasözünden alıntı yapar: “Dostlarına yardım et, düşmanlarına zarar ver.” O dönemde insanlar kendilerini, başkalarının üzerine çıkararak, başkaları pahasına onur kazanarak yükselttiler. Bu yükselme sık sık konuşma güçlerini düşmanlarını alaya almak veya ettikleri hakaretlerle utandırmak üzere kullanmak suretiyle gerçekleştirilirdi.⁵⁹ Isak Lund, meşhur Romalı konuşmacı Çiçero’nun bile, rakibinin namını lekelemek üzere cinsel içerikli uydurma iddialar kullanmaktan kaçınmadığını göstermiştir.⁶⁰ Sonra da bu durum, düşmanının arkadaşları tarafından dışlanmasıyla sosyal çevresini yok etmeye neden olurdu. Nihai silah düşmanlarını savaş alanında veya mahkemelerde yenmek suretiyle alçaltmaktı.

Pavlus Galatya’daki (Galatyalılar 4:16) ve Korint’teki (2. Korintliler 10:10) kiliselerle girdiği mücadelelerde bunların hepsiyle karşılaştı. Günümüzde utanç-onur kültürlerinde doğruluk için yaşamaya gayret eden önderler de aynı acıları çekeceklerdir. Kral Davut’un da birçok düşmanı vardı ve Mezmurlar kitabındaki şaşırtıcı sayıdaki 120 ayet, bu düşmanlardan söz eder. Namını kirletmek üzere uydurma yalanlar içeren yıkıcı dedikoduların hedefi halini aldığında Davut şöyle yazdı: “Yılan gibi dillerini bilerler, engerek zehiri var dudaklarının altında” (Mezmunur 140:3). En çok acı veren saldırı yakın bir dostun ihanet ederek düşman halini almasıdır. Davut şöyle der: “Ekmeğimi yiyen, güvendiğim yakın dostum bile ihanet etti bana” (Mezmunur 41:9).

Mezmunur yazarının düşmanlarına karşı ettiği dualardaki şiddet karşısında sık sık şaşkına döner,

bunları bugünkü durumumuza nasıl uygulayabileceğimiz konusunda kendi içimizde didişiriz. Bunu yorumlama araçlarından birisi, bu ayetlerin hepsini, “günahkârların bunca karşı koymasına katlanarak” (İbraniler 12:3) kendi yaşamında yerine getiren Mesih’in gözüyle okumaktır. Yaşadığı günlerde çoğunluk tarafından kabul gören “Komşunu seveceksin, düşmanından nefret edeceksin” (Matta 5:43) deyişini, “Düşmanlarınızı sevin, zulmedenler için dua edin” sözleriyle, daha önce hiç kimsenin öğretmeye cüret edemediği köktenci bir buyruğa dönüştüren İsa’ydı. İsa düşmanları O’nu alçaltmaya ve yok etmeye çalışırken alaya alındı, yalancı şahitler tarafından suçlandı ve ihanete uğradı; ama yine de en sonunda İsa’yı “Baba, onları bağışla” (Luka 23:34) sözleriyle dua ederken buluruz. O’nu örnek alan Hristiyan önderler de aynı düşmanlık karşısında acı çekecektir ama görkemli bir şekilde doğrulanışından da paylarını alacaklardır. İsa dirilişinden sonra göğe alındı, Babasının sağında oturdu ve düşmanları ayakları altına serilene kadar beklemesi söylendi. Ya bu dünyada ya da gelecek dünyada bizler de, verilebilecek en yüce onuru verme gücüne sahip olan tarafından yüceltileceğiz.

9. Sonsöz

Sıkıntı Şelalesi

Daha birçok kişi gibi, Hormoz Shariat⁶¹ da 1979’da gerçekleşen İran devrimindeki kaostan kaçmıştı; yerleştiği Kaliforniya’da doktora yaptıktan sonra başarılı bir araştırmacı bilim insanı oldu. Aynı dönemde Hristiyan olarak, evinde dua ve Kutsal Kitap çalışması için bir grup arkadaşıyla buluşmaya da başladı. Grupları büyüdü ve Hormoz’dan pastörleri olmasını istediler. Korku ve endişelerine rağmen bu daveti kabul etti. Kiliseleri on yıl boyunca 120 üye sayısına ulaşana kadar düzenli olarak büyüme başarısını gösterdi. O günlerde ihtiyarlardan birisi Hormoz’u, bir pastör olma çağrısı veya meshi almadığı ve armağanlı bir pastör olmadığı konusunda suçlamaya başladı. Hormoz başlıca armağanının pastörlükten çok, elçisel olduğunun farkındaydı ama yine de kiliseye hizmete çağrıldığını hissediyordu. Sözü edilen ihtiyar birkaç arkadaşını kilise üyelerinin evlerine göndererek Hormoz’u kötüledi ve onun pastörlükten uzaklaştırılması için çaba sarf etti. Bazı arkadaşları Hormoz’dan kendisine yöneltilen suçlamalara karşılık vermesini istedi ama Hormoz kendisini savunmayı reddetti. Tüm bu karşı durmalar karşısında teşvikini öylesine yitirmişti ki, bilim insanı olduğu eski işine dönmeyi düşünmeye başladı. Bir gün kendisini bir şelale altında dururken gördüğü bir görünüm gördü ve Rab kendisine şöyle konuştu: “Bu bir sıkıntı şelalesi, altında dur, sakın kaçma.”

Hormoz’a yönelik kötülemeler daha da arttı. Sonunda kilise, üyelerinin Hormoz’u pastörlükten uzaklaştırma kararı aldığı bir oylama toplantısı yapmaya çağrıldı. Muhalif üyeler güvensizlik oyunun çıktığı toplantıdan sonra bunu kutlamaya gittiklerinde, Hormoz Rab’ın kendisine “Sen de git ve onlarla birlikte kutla!” dediğini hissetti. Hep birlikte yemeğe gittiler.

Hormoz'un ısmarladığı hamburger, üzerine kürdanla saplanan "mutlu bayrakla" servis edildi. Hormoz bu bayrağı görür görmez Rab'bin sevincini hissetti ve Rab'bin kendisine, "Bugünün yaşamının en kötü günü olduğunu düşünüyorsun ama aslında yaşamının en iyi günü!" dediğini hissetti. Hormoz utançtan kaynaklanan derin acının sevince dönüştüğü o anı anımsatan bayrağı hala saklamaktadır.

Hormoz herkesin önünde küçük düşürülmesine rağmen kilisenin üyesi olarak kalmaya devam etti ve kilisenin arkasında sessizce otururdu. Kiliseyi yönetmeye başlayan ihtiyarlar vaaz verme konusunda zorlanıyorlardı ve hayret verici bir şekilde Hormoz'dan vaaz verme hizmetine geri dönmesini istediler. Buna rağmen düşmanlık ve nefret, saldırıların daha da kötüleşmesiyle devam etti: "Sen cinlere tutsaksın; birisi seni karnında yılanın olduğu bir görünümde gördü." Hormoz kilisedeki dua toplantılarına katıldı ama birçok dua verdikleri yatay mesajlarla kendisine yönlendiriliyordu. Bütün bunlar ona büyük acı veriyordu. Yüreğinin şifa bulması için dua ettiğinde, kendisine zulmedenler için yüreğinin doğaüstü bir sevgiyle dolu olduğunu gördü; onların gözlerine bakarak içten ve gerçek bir şefkatle onlar için dua edebiliyordu. O günlerde sık sık Rab'bin muhteşem varlığını yanı başında hissederek, O'nunla çok güzel zaman geçiriyordu.

Kilisede oldukça büyük olan bir azınlık hala Hormoz'u destekliyordu. Buldukları aracı kişi sonunda, iki grubun kendi yollarına gitmesini önerdi – böylece kilise bölündü. Hormoz teşvikleri kırılmış olan küçük grupla kaldı. Ama bundan sonra Tanrı müthiş bir yaşam ve sevgi patlamasıyla harekete geçti. Sadece iki yıl içinde sayıları 50'den 250'ye çıktı. Hormoz'un sözleriyle "Kiliseye gelen herkes kurtuluşa kavuşuyordu." Bu doğaüstü sağlıklı dönem, üyeler "bölünme, gurur ve dedikodudan bıktıkları" için gelmişti. Kilise bir topluluktan altıya çıktı ve

başlattıkları televizyon hizmeti büyüyüp başarılı olarak, sundukları mesaja İran’da karşılık veren birçok ev kilisesi başlamasına yol açtı.

Bu gerçek hikaye bu kitabın ana mesajını örnekler. Hormoz utanç ve gözden düşmeye maruz kaldığı karanlık günlerden geçti, zehir dolu şahsi saldırıların kurbanı oldu. Tanrı ona karşılık vermek veya kaçmak yerine, orada kalıp dayanması ve sevmeye devam etmesi için lütuf bahşetti. Hormoz Tanrı’nın mordan vazgeç çağrısını kabul edince alçaltılmaya dayanmak için lütuf buldu. Sonunda sadece Kaliforniya’da değil, İran’daki binlerce İranlıya da ulaşan başarılı hizmetiyle haklı olduğu kanıtlandı. Hormoz kendi namını kaybetmeye hazırdı ve Tanrı bunun karşılığında onu daha büyük ve uluslararası bir hizmetle ödüllendirdi.

Engizisyon Mahkemesi Başkanı

Rus yazar Fyodor Dostoyevsky tarafından kaleme alınan harika roman Karamazov Kardeşler’de, inançlı olmayan Ivan Karamazov, imanlı kardeşi Aloysha’ya “Engizisyon Mahkemesi Başkanının Efsanesini” anlatır. Bu efsaneye göre İsa, İspanyol Engizisyon döneminde Sevilla kentine gelir ve katedralin önünde küçük bir kızın ölümünden diriltir. Halk İsa’ya övgüler yükseltirken, Engizisyon Mahkemesi Başkanı atı üzerinde oraya gelir ve adamlarına İsa’yı tutuklayıp hapse atmalarını buyurur.

Aynı günün akşamı İsa’yı zindanda ziyaret eder ve Engizisyonu ve Katolik Kilisesini engellemek üzere geldiği için ertesi gün diri diri yakılacağını söyler.

Engizisyon Mahkemesi Başkanı İsa’yı, çöldeki denemesini hatırlatan üç yöntemi kullanarak alayla sorgular. İsa’ya taşları ekmeğe döndürmüş olsaydı, kalabalıkları besleyebileceğini ve bu sayede onların düşüncesiz ve ölümsüz sadakatini kazanabileceğini; tapınağın tepesinden aşağı atlamış olsaydı, görülecek mucizenin halkın gözlerini kamaştırarak iddialarını kabul edeceklerini ve son olarak, Şeytan’ın yeryüzündeki

tüm krallıkları kendisine verme önerisini kabul etmiş olmasını söyledi.

Engizisyon Mahkemesi Başkanı kilise adına şu itirafta bulunur: “Sekiz asır önce, Senin küçük görerek reddettiğin, Şeytan’ın sana yeryüzündeki tüm krallıkları göstererek sunduğu bu son armağanı biz ondan aldık. Roma ve Sezar’ın kılıcını Şeytan’dan aldık ve kendimizi yeryüzünün tek önderi olarak ilan ettik.” Sözlerine şöyle devam eder: “Eğer dünyayı ve Sezar’ın morunu almış olsaydın, evrensel devlet kurardın ve evrensel barış sağlardın.”⁶²

Eğer İsa Sezar’ın morunu almış olsaydı, tüm dünya üzerinde egemenlik sürecek olan büyük bir imparatorluk kurabilirdi! Gerçek yok olup giderdi, özgürlük ümidi mahvolurdu ve bu dünyanın krallıkları her zaman olduğu gibi var olmaya devam ederdi.

İsa Engizisyon Mahkemesi Başkanını sevgi dolu gözleriyle izleyerek pür dikkat dinler ama konuşmayı reddeder. Engizisyon Mahkemesi Başkanı O’nun bir şeyler söylemesini çok istemektedir ama uzunca bir sessizlikten sonra İsa yaşlı adama yaklaşır ve kansız, yaşlı dudaklarından hafifçe öper. Engizisyon Mahkemesi Başkanı kapıyı açar ve İsa’yı serbest bırakır.

Dostoyevsky’nin anlatımı İsa’nın öpücüğünün yaşlı adamın yüreğinde parlamasıyla tamamlanır – ama yine de inatla davranışlarını değiştirmeyi reddeder.

Sonra İblis İsa’yı yükseklere çıkararak bir anda O’na dünyanın bütün ülkelerini gösterdi.6 O’na, “Bütün bunların yönetimini ve zenginliğini sana vereceğim” dedi. “Bunlar bana teslim edildi, ben de dilediğim kişiye veririm.

Aynen İsa’nın Şeytan’ın önünde yere kapanarak “dünyanın bütün ülkelerini” ve “onların zenginliğini” (Luka 4:5-6) elde etme denemelerini reddetmesi gibi, ilk kilise de güç ve onur simgesi olan Sezar’ın kılıcını ve mor renkli kaftanı reddetti. Onun yerine İsa ve Pavlus’un örneğini izleyerek, saf bir yaşam sürdürdüler ve kutsallık ve alçakgönüllülükle hizmet

ettiler. Ancak Konstantin'den sonra kilise önderleri mor rengi kullanmaya ve töre-karşıtı olan Tanrı'nın Egemenliği'nin temsilcileri olmak yerine, yüksek makamlı hükümet yetkilileri gibi davranmaya başladılar. Kilise zenginleşti ve prestij kazandı ama İsa'nın ve ilk kilise önderlerinin hizmetlerini şekillendiren ruhsal güç ve yetkiyi kaybettiler. Kilise dünyayı, sevgi, gerçek ve fedakârlık aracılığıyla Tanrı tanımaz zihniyetlerden kurtararak değiştirmek yerine, dünyanın değerlerini kabullenerek dünya gibi oldu. Nihayetinde Baş Engizisyoncu gibi, kilise de kendisini müjde ve Ruh'a muhalif durumda buldu.

Günümüzdeki Hristiyan önderler aynı denemelerle karşı karşıyadırlar. Konumlarımızı kendimiz için onur kazanmak üzere kullandığımız zaman müjdeye ihanet ederiz; ve – karanlık bir dünyada ışık olması gereken - yönettiğimiz kiliseler, bizi seyreden kişiler için sürçme taşı olurlar. Orta Doğu'nun birçok bölgesinde, Mesih'e yönelik benzeri görülmemiş bir ilginin olduğu bu dönemde, kilise önderlerinin İsa merkezli yetki anlayışını kabullenmesi şarttır. Bu kitapta özellikle Orta Doğu'ya odaklandım ama Doğu Asya, Afrika ve Latin Amerika'da büyümekte olan kiliselerin de, içinde yaşadıkları toplumları değiştirme potansiyelini gerçeğe dönüştürmek istiyorlarsa, otoriter önderlik modelinin ötesine geçmeleri gerekecektir. Avrupa ve Kuzey Amerika'daki küçülen kiliseler de, önderleri geçmişte tat aldıkları saygınlığı ellerinden bıraktıkça ve kendilerini töre-karşıtı olan Tanrı'nın Egemenliği'nin temsilcisi olmaya yeniden adadıkça, ruhsal yenilenmeyi tecrübe edebilirler.

Bu meydan okumanın karşısında, yüreklerimizi Engizisyon Mahkemesi Başkanı gibi katılaştıracak mıyız? Konumumuzun getirdiği güç, prestij ve şahsi çıkarlara dört elle sarılacak mıyız? Tanrı'nın Egemenliği'nin gerçek yüceliğini görebilmek için bu dünyanın şaşasından vazgeçmeye cüret edecek miyiz? Rabbimiz – aynen Pavlus'un yaptığı gibi - İsa'yı

izlememiz, mordan vazgeçmemiz ve utancı
kucaklamamız için bize lütfetsin ki, en yüce onura
ulaşarak O'nun ağzından çıkan "Aferin!" sözcüğünü
sevinçle işitebilelim.

¹ Ali gerçek bir kişi değildir. Ali'nin yaşadıklarını, şahsen tanıdığım kişilerin başından geçen gerçek olaylara dayandırarak oluşturdum.

² Konstantin'in görünümünün bu versiyonu, Eusebius tarafından, Vit. Const. 23'te böyle ifade edilir.

³ Eusebius, Vit. Const. 4.62

⁴ Alan Kreider'in bölüm 9'da Konstantin'in mordan vazgeçmesiyle ilgili olarak kaleme aldıklarına borçluyum. Alan Kreider, *The Patient Ferment of the Early Church: The Improbable Rise of Christianity in the Roman Empire* (Grand Rapids: Baker, 2016).

⁵ Pliny, Nat. 9.127.

⁶ Hippolitus, Trad. Ap. 16.9-10.

⁷ Minicius Feliz, Oct. 8

⁸ Richard Y. Hibbert, "Why Do They Leave?: An
Ethnographic Investigation of Defection from Turkish-
Speaking Roma Churches in Bulgaria" *Missiology* 41
(2013): 315

⁹ Gerçek adı değildir. Öğrendiklerini benimle yaptığı kişisel bir yazışmada paylaştı.

¹⁰ Roy Oksnevad, "BMB Discipleship: An Investigation into the Factors Leading to Disharmony within the Iranian Churches in the Diaspora," *St Francis Magazine* 8, no. 4 (2012): 397-434.

¹¹ Arley Loewen, *New Horizons for Afghanistan: Principles of Leadership Development* (Kabul: Faisal Publications, 2008).

¹² Delbert Chinchin, "Patron-Client System: A Model of Indigenous Leadership," *Evangelical Missions Quarterly* 31, no. 4 (1995): 446-451

¹³ Chinchin, "Patron-Client System."

¹⁴ Bu bölümdeki içeriğin büyük çoğunluğu için şu kaynaklara şükran borçluyum: Paul W. Barnett, *The Corinthian Question* (Nottingham: Apollos, 2011); David E. Garland, *2 Corinthians*, NAC 29 (Nashville: B&H, 1999); Murray J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians*, NIGTC (Grand Rapids: Eerdmans, 2005).

¹⁵ Elçilerin İşleri 18:1-17

¹⁶ Laurence Welborn, "Paul's Appropriation of the Role of the Fool in 1 Corinthians 1-4," *Biblical Interpretation* 10, no. 4 (2002): 420-435.

¹⁷ Jennifer A. Glancy, "Boasting of Beatings (2 Corinthians 11:23-25)," *Journal of Biblical Literature* 123, no. 1 (Spring 2004): 99-135

¹⁸ Apeleyus, *Metam.* 9.12.

¹⁹ E.A. Judge, "The Conflict of Educational Aims in the New Testament Thought," *International Journal of Christianity & Education* 9 (1966): 32-45.

²⁰ Bu bölümdeki bilgilerin çoğunluğu Biola Yeni Antlaşma profesörü olan Joseph H. Hellerman'ın *Embracing Shared Ministry: Power and Status in the Early Church and Why It Matters Today* (Grand Rapids: Kregel, 2013) adlı kitabından alınmıştır.

²¹ Çiçero, *Tusc.* 2.24.58

²² Joseph H. Hellerman, *Reconstructing Honor in Roman Philippi: Carmen Christi as Cursus Pudorum*, *Society for New Testament Studies Monograph Series* 132 (Cambridge: Cambridge University Press), 97.

²³ Peter Pilhofer, *Philippi, Band 1: Die erste christliche Gemeinde Europas*, WUNT (Tübingen: Mohr Siebeck, 1995)

²⁴ Elç. 16:11-18

²⁵ Brian Rapske, *Paul in Roman Custody, The Book of Acts in Its First Century Setting*, Vol. 3 (Grand Rapids: Eerdmans, 1994), 124.

²⁶ Elç. 16:19-24.

²⁷ Elç. 16:25-40

²⁸ Philo of Alexandria, *Embassy to Galus* (110-114).

²⁹ Dio Chrysostom, *1 Serv. Lib.* 14.1.

³⁰ Martin Hengel, *Crucifixion* (Philadelphia: Fortress Press, 1977), 55-63.

³¹ E. P. Sanders, *Paul and Palestinian Judaism* (London: SCM Press, 1977), 419-428.

³² N. T. Wright, *Justification: God's Plan and Paul's Vision* (London: SPCK, 2009), 53-58,

221-224.

[33](#) John Piper, *The Future of Justification* (Wheaton: Crossway, 2007), 183-186.

[34](#) David A. DeSilva alıntı yapmıştır, *Honor, Patronage, Kinship & Purity* (Downers Grove: InterVarsity Press, 2000), 104

[35](#) Robin Lane Fox, *Alexander the Great* (New York: Penguin, 1973), 320-325.

[36](#) Jack Mezirow, kendisi ve başkaları tarafından düzenlenen *Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress* adlı eserinde "Learning to Think Like and Adult: Core Concepts of Transformation Theory," (San Francisco: Jossey-Bass, 2000), 22.

[37](#) Mat. 18; Mar. 9:35; Luk. 9:48.

[38](#) Mat. 19:30; Mar. 10:31.

[39](#) Mat. 20:16; 23:11-12; Mar. 10:43-44; Luk. 13:30; 14:11; 18:14; 22:26.

[40](#) Edward W. Taylor, "Building Upon the Theoretical Debate: A Critical Review of the Empirical Studies of Mezirow's Transformative Learning Theory," *Adult Education Quarterly* 48 (1997): 34-59.

[41](#) Aristotle *Poetics IV*

[42](#) Xenophon, *Cyr.* 8.22.

[43](#) I. Krallar 21 Navot'un öyküsünü ve İlyas'ın Ahav'ı nasıl kınadığını anlatır.

[44](#) A. W. Tozer, *The Knowledge of the Holy* (New York: HarperCollins, 1978), 1.

[45](#) İmad N. Shehadeh, *God With Us And Without Us* (Carlisle: Langham Global Library, 2018), 114. Tanrı'nın Mutlak Tekliğinin nasıl iradesine özgü bir odağa yönlendirdiğini gösteren bu yazısı için Dr. Shehadeh'a minnettarım.

[46](#) İsmail Al-Faruk, "On the Nature of Islamic Da'wah," *International Review of Mission* 65 (1976): 405.

[47](#) Seyyid Kutup, *In the Shadow of the Qur'an* (Jeddah: Dar-al-'Elm, 1986), 6:30:3889.

[48](#) Al-Razi, *The Commentary of Al-Razi* (Damascus: Dar-Al Fikr, 1981), 12:144

[49](#) Samuel M. Zwemer, *Moslem Doctrine of God* (New York: American Tract Society, 1905), 30.

[50](#) <http://naqshbandi.org/teachings/topics/taking-initiation-bayah/>.

[51](#) Geert & Gert Jan Hofstede ve Michael Minkov, *Cultures and Organizations* (New York: McGraw Hill, 2010), 41.

[52](#) Dennis F. Kinlaw, *Let's with Jesus: A New Way of Doing Theology* (Grand Rapids: Zondervan, 2005), 82.

[53](#) Shehadeh, *God With Us and Without Us*, 136.

[54](#) St Bernard of Clairvaux, *Sermons on the Song of Songs* (USA: Beloeved Publishing, 2014), 34.

[55](#) Shehadeh, *God With Us and Without Us*, 149

[56](#) Jürgen Moltmann, *The Trinity and the Kingdom* (Minneapolis: Fortress, 1993), 176, 197-202

[57](#) Viv Thomas, "Leading with Trinity" (PhD Thesis, University of London, 2002).

[58](#) Joseph H. Hellerman, *Reconstructing Honor in Roman Philippi* (Cambridge: Cambridge University Press, 2009).

[59](#) Peter Marshall, *Enmity in Corinth: Social Conventions in Paul's Relations with the Corinthians* (Tubingen: Mohr Siebeck, 1987), 48, 52.

[60](#) Isak Lund, *Making Enemies: The Logic of Immorality in Ciceronian Oratory* (Lund: Lund University), 52-70.

[61](#) Rev. Dr. Hormoz Shariat kendisiyle yüz yüze yaptığım görüşmede bana bu olayları anlattı.

[62](#) Fyodor Dostoyevsky, *The Gospel in Dostoyevsky* (Farmington, PA: Plough Publishing, 1988), 33.

*Çevirmenin notu: İngilizcede “patron” olarak geçen bu sözcüğün Türkçedeki en yakın karşılığının “himaye” sözcüğünden gelen “hami” olduğunu düşünüyorum. TDK sözlüğünde himayenin karşılığı “koruma, gözetme, esirgeme, koruyuculuk, gözetim, kayırma, elinden tutma” gibi geniş bir kapsama sahip. Ancak “hami” günlük dilimizde sık kullanılan bir sözcük olmadığından ve “gözeten – gözetilen” kavramının kulağa daha uyumlu gelmesinden dolayı, çeviri boyunca “gözeten” sözcüğünü kullanmayı tercih ettim.

Bu Kitap beğendiniz mi?

Daha fazla ücretsiz e-Kitaplar [Hristiyan Kitaplar.com'dan indirebilirsiniz.](#)

Julyan Lidstone yazar olarak beğendiniz mi? [Yazarın tüm kitaplar şuradan indirebilirsiniz.](#)

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)